Under samme himmel 9

Kristendom og andre religioner

Emnebog

Mette Hansen
Ingrid Berlin
Börge Ring

Alinea

Titel: Under samme himmel 9 – Emnebog

Samhørende titler: Under samme himmel 9 – Vejledning · Opgaver · Aktiviteter

Forfattere: Mette Hansen, Ingrid Berlin, Börge Ring
Forlagsredaktion: Poul Rosenberg
Faglig konsulent: Catharine Linke

Grafisk tilrettelægning: Susan Tang
Omslag: Susan Tang

Omslagsfoto: Fotolia
Tryk: Livonia Print

1. udgave, 8. oplag, 2013

ISBN: 978-87-7988-920-0

Under samme himmel omfatter desuden:
Under samme himmel 7 – Emnebog
Under samme himmel 7 – Vejledning · Opgaver · Aktiviteter
Under samme himmel 8 – Emnebog
Under samme himmel 8 – Vejledning · Opgaver · Aktiviteter

Tidligere udgivet af Forlag Malling Beck på samme ISBN

www.alinea.dk

Indhold

Etik

Rigtigt og forkert

Vores holdninger til, hvad der er rigtigt og forkert, og vores tanker om etik kan være meget forskellige. De påvirkes af vores opvækst, hvor vi kommer fra og vores egne oplevelser. Der findes jo ikke noget facit til, hvad der er rigtigt og forkert, så for at kunne leve sammen er mennesker blevet enige om forskellige regler, som skal gælde. Hvem, der har besluttet reglerne, er afhængig af, hvilket sted og i hvilke situationer vi befinder os. Det afhænger også af, hvor vanskelige spørgsmålene er, og hvem de gælder for.

Beslutninger, som berører alle menneskers rettigheder, bør ikke træffes af en person eller ud fra en gruppes behov. Derfor har samfundet vedtaget love, som sætter grænser for, hvad der er tilladt, og hvad der ikke er tilladt. Man må f.eks. ikke skade eller slå nogen ihjel.

Men når det handler om, hvordan vi opfører os over for hinanden, f.eks. over for vores venner, findes der ikke altid klare regler. Så må vi selv vælge, hvad vi mener er rigtigt og forkert. Vi følger ofte uskrevne regler, der har et etisk grundlag. En sådan regel kan være, at man ikke må lyve.

OPGAVER

1. Tag stilling til ti etiske påstande ved at prioritere dem. Den påstand, som du mener er vigtigst, giver du nr. 1 og den påstand, som du finder mindst vigtig, giver du nr. 10. Du skal anvende alle tallene fra 1-10.

   Du skal elske dine medmennesker

   Du skal beskytte de svage

   Du skal dele

   Du skal være god ved dyr

   Du skal altid tale sandt

   Du skal altid være trofast

   Du skal altid være venlig

   Du må aldrig skade nogen

   Du må aldrig stjæle

   Du må aldrig bande eller bruge grimme ord

2. Lav en sammenligning af hele klassens prioriteringer. Diskuter, hvordan det var at tage stilling til, hvad der er vigtigt og hvad, der er mindre vigtigt.

3. Nogle gange er det ikke så nemt at finde ud af, hvad der er rigtigt og forkert. Må man skade andre, hvis det er i selvforsvar? Må man slå nogen ihjel for at redde livet for andre?
   Diskuter to og to.

Etiske modeller

Hvordan bærer man sig ad med at vælge, hvad der er vigtigt og mindre vigtigt? Der findes forskellige modeller for, hvordan man kan træffe etiske valg, og modellerne viser, hvordan vi tænker, når vi vælger.

Regeletik

Regeletik eller pligtetik, som det også kaldes, anvendes af alle mennesker af og til, når man lader en regel bestemme, hvordan man skal handle. En sådan regel kan være, at man aldrig må stjæle. Den, som følger reglen, handler rigtigt og udfører en god handling.
En regel, som findes i mange religioner, plejer man at kalde 'den gyldne regel'. Den formuleres lidt forskelligt, men indholdet er det samme:
Du skal behandle andre mennesker, som du selv vil behandles af andre.

"Gør ikke mod nogen det, som du selv hader."
(Jødedom)

"Ingen af jer er rigtigt troende, før I ønsker for jeres brødre, hvad I ønsker for jer selv."
(Islam)

"Det, du ikke selv ønsker, skal du ikke gøre mod andre."
(Kungfucianisme)

Konsekvensetik

De, som anvender denne etiske model, tænker på konsekvensen, følgerne. Hvad er bedst at gøre? Hvis jeg lyver, slipper jeg for at såre nogen, og det er bedre, end hvis jeg taler sandt. Men kan man være sikker på, at løgnen aldrig afsløres? Hvad sker der så?
Filosoffen Bentham, som levede i 1700-tallet, sagde: Du skal handle således, at dine handlinger gør mest mulig gavn for så mange som muligt.

Sindelagsetik

Det menneske, som mener det godt, handler rigtigt efter denne etiske model. At ville gøre noget godt og have gode hensigter er det vigtigste. Det kan f.eks. være i orden at bryde en regel for at hjælpe nogen.
Filosoffen Kant fra 1700-tallet sagde: Det er hensigten, som tæller! Man må have en god hensigt, for at ens handling kan være god.

OPGAVER

Diskuter disse spørgsmål i klassen:

4. Hvorfor er etik og moral vigtig?
5. Hvorfor er der behov for love?
6. Hvilken af de tre etiske modeller er bedst? Begrund jeres svar.
7. Hvorfor kan man finde de samme 'gyldne regler' over hele verden?

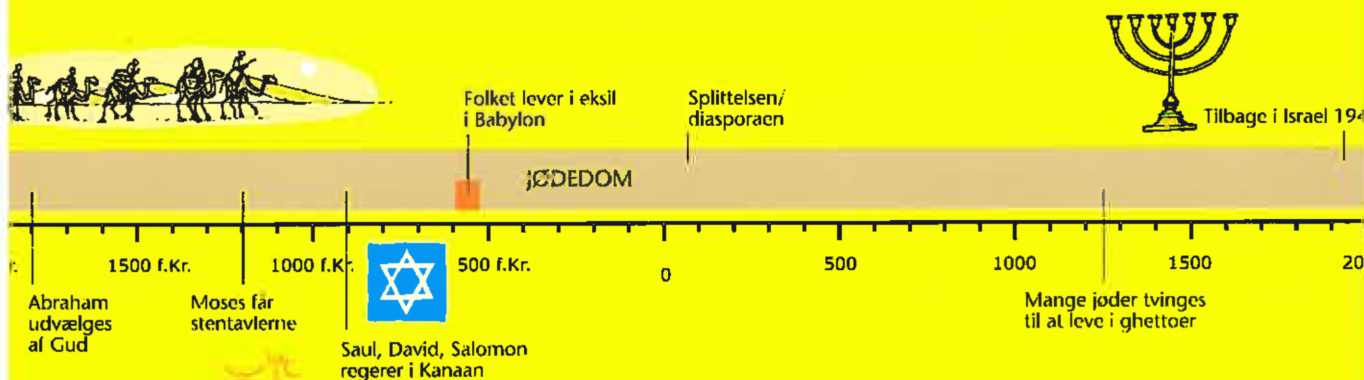
Haran
Mari
Hamat
Sikem
ISRAEL
Hebron
Jerusalem
KANAANS LAND
Ur
mfis
SINAI-HALVØEN

JØDEDOM

Jødedommens historie går langt tilbage i tiden. Den begyndte med en mand, der hed Abraham.

Abraham boede i byen Ur i det gamle Mesopotamien. En dag hørte Abraham en stemme, som sagde, at Gud havde udvalgt Abraham. Det var Guds stemme, som Abraham hørte.

Gud ville have, at Abraham skulle samle sin familie og slægt og begive sig til et nyt land, Kanaan. Gud ville give Abraham det nye land, hvis han lovede at tro på denne ene gud og altid gøre, som denne gud sagde. Til gengæld lovede Gud, at han altid ville beskytte Abraham og hans folk. På denne måde indgik Abraham og Gud et forbund – en pagt.

Sammen med sine koner Sara og Hagar begav Abraham sig mod Kanaan, det nuværende Israel. Slægtninge og tjenestefolk fulgte med karavanen ud i den uendelige ørken. Da de nåede frem til Det forjættede Land, var Hagar og hendes søn, Ismael, ikke længere med i karavanetoget. De var blevet efterladt på vejen.

Da Abraham, Sara og resten af slægten kom frem til Kanaan, fødte Sara en søn. Sønnen fik navnet Isak. Isak fik selv på et tidspunkt en søn, som hed Jakob. Isak og Jakob overtog den pagt, som Abraham havde indgået med Gud.

Abraham, Isak og Jakob er det jødiske folks patriarker, og det betyder, at de er jødedommens ældste og vigtigste stamfædre.

Jakobs næstyngste søn, Josef, blev solgt af sine brødre til en ægyptisk købmand. På den måde endte en del af det jødiske folk i Ægypten. I det følgende kan du læse om, hvordan Moses førte det jødiske folk tilbage til Kanaans land.

JØDEDOM

Drengen Moses

Israels folk levede lykkeligt i Kanaans land. Men i 1200-tallet f.Kr. blev landet ramt af hungersnød, og Israels folk blev tvunget til at flygte til nabolandet, Ægypten. I Ægypten herskede den mægtige Farao over folket.

En varm morgen gik Faraos datter ned til floden, Nilen, for at bade. I floden så hun en lille dreng flyde i en sivkurv. Hun beslut-tede sig til at tage drengen til sig og gav ham navnet Moses.

Moses' familie tilhørte Israels folk. Farao havde befalet, at alle førstefødte drenge af Israels folk skulle dræbes. Han var nemlig bange for, at israelitterne skulle gør oprør mod ham, hvis de blev til-strækkelig mange. Moses' mor forsøgte at redde sin søns liv, så hun lagde ham i en sivkurv og skubbede den ud i floden.

Moses' søster, Miriam, var også ved Nilen den morgen. Hun var fulgt efter sivkurven for at se, hvad der skete med den. Da Faraos datter fandt Moses, gik Miriam hen til hende og fortalte, at hun kendte en, som kunne være amme for den lille dreng. At Moses var Miriams bror, og at ammen var deres mor, beholdt hun for sig selv.

Moses flygter fra Ægypten

Årene gik, og Moses voksede op og blev en ung mand.

Farao havde brug for arbejdere til at bygge pyramiderne og tvang derfor israelitterne til at arbejde som slaver. Moses blev ofte vred, når han så, hvor elendigt vagterne behandlede slaverne i byggeriet.

En dag så Moses en slave blive mishandlet af en vagt. Han blev så rasende, at han slog vagten ihjel. Han blev derfor nødt til at flygte ud af landet for at undgå Faraos hævn.

I det nye land blev Moses fårehyrde, og da han en dag gik og vogtede sine får, så han en tornebusk brænde. Men selvom der stod flammer op af busken, så brændte den ikke. Moses gik nærmere for bedre at kunne se.

Gud åbenbarer sig for Moses i en brændende tornebusk.

Pludselige hørte han en stemme. Stemmen sagde, at det var Gud, der talte, og at Gud havde en opgave til ham. Han skulle befri israelitterne fra slaveriet i Ægypten og føre folket tilbage til friheden i Kanaan.

Moses gik tilbage til Ægypten for at overtale Farao til at lade israelitterne forlade landet, men Farao nægtede. Den ene plage efter den anden ramte Ægypten, og Moses forklarede, at israelitterne skulle slippes fri, hvis plagerne skulle holde op. Men Farao ville alligevel ikke lade dem forlade landet.

Israels folk flygter fra Ægypten

En aften lod Gud Moses sende bud til israelitterne. Nu var det tid at flygte! Gud ville dræbe alle de ægyptiske førstefødte børn, men skåne de førstefødte, der tilhørte Israels folk. Dødsenglen ville gå forbi israelitternes døre.

Farao havde altid været bange for, at israelitterne skulle blive for mange og få for meget magt. Han ville sikkert jage og dræbe alle de børn, som Gud havde ladet leve. Moses' mor havde reddet Moses' liv, dengang hun havde lagt ham i sivkurven. Nu var det Moses' tur til at redde sit folk. Israelitterne skyndte sig at pakke, og midt om natten tog de af sted.

Efter en tid kom de frem til havet. Moses fik vandet til at dele sig, så de kunne gå på havets bund og komme over på den anden side. Men da Faraos soldater, som fulgte efter dem, kom frem, var vandet blevet dybt igen. Forfølgerne råbte og skreg af vrede og skræk, for de forstod, at de måtte vende tilbage uden de flygtede. Hvad ville der ske med dem selv, når de vendte tilbage uden fanger?

Gud havde reddet israelitterne, og de kunne vende tilbage til Kanaan.

Ørkenvandringen

En lang vandring begyndte. Ved lejrbålene om aftenen talte folk om Gud og patriarkerne Abraham, Isak og Jakob. Stjernerne lyste, og folket drømte om Det forjættede Land, Kanaan. Årene gik.

En aften slog Moses og hans folk lejr ved foden af et bjerg i Sinaiørkenen.

Moses fortalte, at han ville tale med Gud. Han gik og var væk i 40 dage og 40 nætter. Da Moses vendte tilbage, havde han indgået en pagt med Gud. Gud ville tage sig af israelitterne, som skulle rette sig efter Guds vilje. Gud havde givet israelitterne ti bud, som de altid skulle overholde. Buddene var skrevet på to stentavler og blev kaldt for De Ti Bud eller Loven.

Israelitterne lavede et smukt skrin, som de kaldte Pagtens Ark, og i den lagde de stentavlerne. Nu havde de et tydeligt bevis på deres pagt med Gud – Pagtens Ark med De Ti Bud.

Efter 40 år i ørkenen nåede de endelig grænsen til Kanaan. Men gennem de mange år, hvor israelitterne havde været slaver i Ægypten, var andre mennesker flyttet ind i deres huse. De nye indbyggere havde overtaget fåreflokkene, dyrket markerne og passet olivenlundene. I mere end 100 år havde de levet der. De ville ikke lade israelitterne komme ind i landet.

Israelitterne forsøgte gang på gang at komme over grænsen, men folkene i Kanaan blev ved med at gøre modstand. Moses var blevet en gammel mand og døde uden at have nået Kanaan.

DE TI BUD

1. Du må ikke have andre guder end mig.
2. Du må ikke misbruge Herren, din Guds navn.
3. Du skal huske hviledagen og holde den hellig.
4. Du skal ære din far og din mor.
5. Du må ikke slå ihjel.
6. Du må ikke bryde et ægteskab.
7. Du må ikke stjæle.
8. Du må ikke vidne falsk mod din næste.
9. Du må ikke begære din næstes hus.
10. Du må ikke begære din næstes hustru, tjener eller tjenerinde eller noget, som tilhører din næste.

ark
=
skrin eller kasse

pagt
=
forbund, aftale

Landet Israel dannes

Manden, som førte israelitterne ind i Kanaan, hed Josua. Det skete omkring 1000 f.Kr.

Israelitternes stammer slog sig ned forskellige steder i området. Hver stamme gav navn til de forskellige bopladser. Stammen, som hed Juda, kaldte sit område for Judæa.

ong Davids Israel 1000-961 f.Kr.

I Det gamle Testamente beskrives Salomon som en meget vis man. En fortælling om ham handler om, hvordan han dømmer i en sag mellem to kvinder, som begge påstår, at de er mor til det samme barn.
Salomon siger, at de skal hugge barnet midt over, så de kan få hver sin halvdel. Den ene kvinde vil gøre som Salomon siger, men den anden kvinde vil hellere afgive retten til barnet end se det komme til skade. Salomons dom bliver, at den kvinde, som ikke ville skade barnet, må være den rigtige mor, for ingen mor kan skade sit barn.

Kong David

Livet i Kanaan blev hverken fredeligt eller roligt. Der var krige med nabolandene og mellem stammerne indbyrdes. En mand, som hed Saul, blev på et tidspunkt valgt til konge.

Et af nabofolkene var filistrene, og blandt deres krigere fandtes en kæmpe ved navn Goliat. Ingen havde forestillet sig, at han nogensinde kunne besejres. Men David, en ung israelit fra Betlehem, lavede en stenslynge og sigtede mod Goliat. Stenen ramte og Goliat faldt.

Da Saul døde, blev David konge. David forenende isralitterne og gav deres land navnet Israel til minde om patriarken Jakob, som også blev kaldt Israel.

Israel blev en stormagt. Jerusalem blev hovedstad, og David førte Pagtens Ark med de to stentavler til bjerget Sion, som lå i Jerusalem. David levede i 900-tallet f.Kr.

Salomon.

David besluttede, at hans søn, Salomon, skulle være konge efter ham. Salomon fik bygget et stort tempel i Jerusalem, og der blev Pagtens Ark placeret. Flere hundrede år senere blev templet ødelagt af babylonierne, og Pagtens Ark forsvandt.

Romernes indtog i Jerusalem førte til, at landet gik i opløsning. Romerne begyndte at kalde israelitterne for jøder og drev de fleste jøder ud af den del af det romerske rige, som blev kaldt Palæstina.

SAMMENFATNING

- For næsten 4000 år siden indgik Abraham og Gud en pagt. Pagten gik ud på, at Abrahams folk skulle adlyde Gud, og Gud skulle beskytte folket.
- Abrahams søn, Isak, og sønnesøn, Jakob, overtog forbundet med Gud. De kaldes for de tre patriarker. Jakob fik tilnavnet Israel. Abrahams folk blev derefter kaldt israelitter.
- Israelitterne flyttede fra Kanaan og endte i fangenskab i Ægypten. Der blev Moses født. Da Moses blev voksen, lovede han Gud, at han ville føre israelitterne tilbage til Kanaan. Under ørkenvandringen modtog Moses De Ti Bud fra Gud. De Ti Bud skulle israelitterne altid overholde.
- Israelitten David blev konge i Kanaan, som han kaldte Israel. Han gjorde Jerusalem til hovedstad og bragte Pagtens Ark med De Ti Bud til Jerusalem.
- Davids søn, Salomon, byggede et tempel i Jerusalem og placerede Pagtens Ark i templet. Da babylonierne ødelagde templet, forsvandt Pagtens Ark. Romerne gav israelitterne navnet jøder.

OPGAVER

Spørgsmål til teksten

1. Hvad er en patriark?
2. Hvilke tre patriarker findes i jødedommen?
3. Hvorfor boede israelitterne i Ægypten?
4. Hvad hed det land, som Moses skulle føre folket tilbage til?
5. Hvad kaldte David landet?
6. Hvad var der på stentavlerne?

Arbejde med teksten

7. Hvad skete der ved bjerget i Sinai?
8. Hvorfor lå Moses i en sivkurv?
9. Hvorfor forsvandt Pagtens Ark?
10. Diskuter Salomos dom i tilfældet med de to kvinder og overvej, hvordan du selv ville have dømt.

Arbejd videre

11. Hvordan tror du israelitterne havde det, da de en sen nat pakkede deres ting sammen for at flygte? Skriv en avisartikel om, hvad der skete. Du kan også vælge at lave en tegneserie, som beskriver flugtnatten.

FORDYBELSE

Flere bøger i et skrift

Biblen er verdens mest læste bog. Nedskrivningen af den begyndte i 900 f.Kr. Biblen (den kristne) er oversat til mere end 1000 sprog og kaldes også Bøgernes Bog, eftersom den har haft så stor betydning og stadig betyder så meget for mange mennesker i verden.

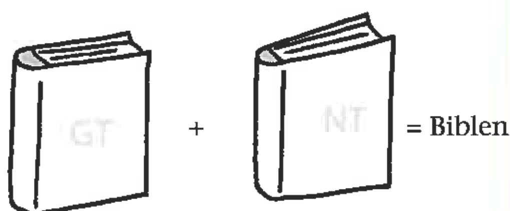
Egentlig er det ikke én bog, men mange bøger. Bibel betyder *bøger* og 'gemmer' sig i ordet *bibliotek*. Biblen er som et bibliotek, der består af 66 små bøger. Disse 66 bøger er opdelt i to dele: Det gamle Testamente, som indeholder 39 bøger, og Det nye Testamente, som indeholder 27 bøger.

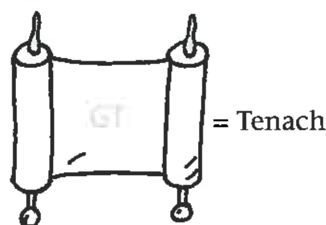
Det gamle Testamente er både jødedommens og kristendommens hellige skrift, men det har størst betydning for jøderne. Jøderne kalder den Tenach. Det nye Testamente er kun helligt for kristendommen.

Også for muslimer er Biblen en vigtig bog, selvom de ikke anser den for helt korrekt efter islams lære.

Mange af fortællingerne i både Det gamle Testamente og Det nye Testamente findes også i muslimernes hellige skrift Koranen. Nogle af dem er omskrevet og forandret.

Biblen har altså betydning for tre religioner: jødedommen, kristendommen og islam.

Hvorfor hedder det testamente?
Testamente betyder forbund, pagt.
I Det gamle Testamente fortælles om pagten mellem Gud og det jødiske folk. Kristne mener, at Gud senere indgik en ny pagt med Jesus, og den pagt beskrives i Det nye Testamente.

Jødedommens skrift

Tenach – Det gamle Testamente

Jødedommens hellige skrift hedder Tenach. Tenach består af den del af Biblen, som man i kristen tradition kalder Det gamle Testamente. Man kan kalde Tenach for en historiebog med mange forskellige typer historier. Den handler om det jødiske folk og dets historie.

Tenach blev oprindelig skrevet på hebraisk. Hebraisk er stadig jødernes sprog.

Teksterne i Tenach er forskellige typer litteratur. Der er myter, love, poesi, historie, ordsprog og salmer. Teksterne er inddelt i tre dele, og hver del indeholder flere bøger:

1. Torah – Læren/loven
2. Neviim – Profeterne
3. Chetuvim – Skrifterne

1. Torah – Læren/loven

1. Mosebog	2. Mosebog	3. Mosebog	4. Mosebog	5. Mosebog

Den første del af Tenach kaldes Torah, som på hebraisk både betyder læren og loven. Torahen består af fem bøger: de fem Mosebøger. Navnet har de fået efter Moses, som er en af jødedommens mest betydningsfulde personer.

Torah, de fem Mosebøger, er skrevet på ruller. Sådan blev tekster skrevet, før der fandtes bøger. Disse Torahruller findes i en synagoge i Jerusalem.

…elsen", maleri af den russiske kunstner Ivan K. Aivazovsk.

Kendte fortællinger fra Mosebøgerne

I de fem Mosebøger findes nogle af de mest berømte fortællinger fra Det gamle Testamente.

Skabelsesberetningen

Første Mosebog begynder med skabelsesberetningen:
"I begyndelsen skabte Gud himlen og jorden. Jorden var øde og tom, og mørket herskede over urdybet, og Guds ånd svævede over vandet."

For mange mennesker er dette en smuk beretning om, hvordan Gud på under en uge skabte verden. Gud skabte lyset, himlen, havet, planter og træer, nat og dag, fugle og fisk og alle andre slags dyr, og til sidst skabte Gud mennesket. På den syvende dag hvilede Gud.

To skabelsesberetninger

Der er ikke kun én skabelsesberetning, men to.

Den første (1. Mosebogs, kapitel 1 og de tre første vers af kapitel 2) begynder med, at Guds ånd svævede over vandet.

I den anden skabelsesberetning (1. Mosebog kapitel 2, vers 4-25) skabes alt ud af en ørken, hvor der intet var, fordi der manglede vand.

Man mener, at de to skabelsesberetninger stammer fra forskellige tider og steder. Den første er skrevet af mennesker, som levede i nærheden af vand, og den anden er skrevet af mennesker, som levede i en ørken.

Kain og Abel

De to første mennesker hed ifølge Biblen Adam og Eva. Adam og Eva fik to sønner, som hed Kain og Abel. Brødre skændes ofte, og det gjorde Kain og Abel også. Kain mente ikke, at han fik samme opmærksomhed fra Gud, som Abel gjorde. Kain blev misundelig, og det endte med, at han dræbte Abel.

Gud ville straffe Kain og bortviste ham fra landet som fredløs. Kain blev bange, fordi alle og enhver nu kunne slå ham ihjel. Han bønfaldt Gud om beskyttelse, og Gud satte et mærke på hans pande. Mærket forhindrede, at Kain blev dræbt.

Der er flere måder at forstå historien på. En fortolkning kan være, at hvis man dræber et andet menneske, så vil man aldrig igen være fri. Man vil være mærket af dårlig samvittighed resten af livet. En anden fortolkning kan være, at det er vanskeligt at leve sammen i en familie.

Babelstårnet

En anden af Det gamle Testamentes fortællinger handler om et højt tårn, som kaldtes Babelstårnet.

Historien handler ikke om tårnet, men om sprog.

Alle mennesker talte samme sprog. De blev enige om at bygge et tårn, som skulle være så højt, at det nåede himlen. De byggede tårnet, og da Gud så, hvor højt det var, indså Gud, at intet ville være umuligt for mennesker, som talte samme sprog. Det blev Gud urolig over og sørgede for, at menneskene begyndte at tale forskellige sprog, så de ikke længere kunne forstå hinanden.

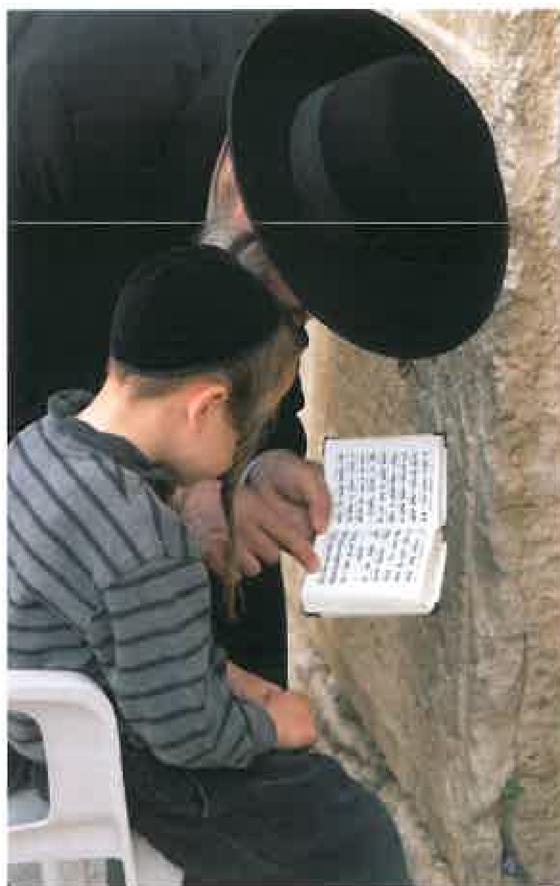
Med denne myte forklarer Biblens forfattere, hvordan verdens forskellige sprog opstod.

kainsmærke
=
at være stemplet

FORDYBELSE

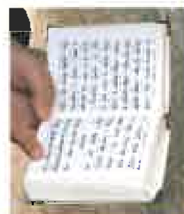
Er fortællingerne sande?

Der har været tider, hvor man troede, at myterne i Tenach/Det gamle Testamente var skrevet af Gud, og at de var sande. I dag har de fleste jøder og kristne en anden opfattelse. De fleste tænker:

Det var ikke Gud, som skrev myterne, men mennesker. Disse mennesker ville fortælle om livet og om Gud, men havde ikke den samme viden, som vi har i dag. De vidste f.eks. ikke, at jorden er en del af et enormt stort univers, som hele tiden bliver større. Det betyder imidlertid ikke noget, for det er ikke en fysikbog, men en bog om, hvordan mennesker opfattede livet ud fra deres viden og erfaringer. At være menneske og tumle med problemer og møde kærlighed og lykke er ikke særlig forskelligt fra den tid, hvor myterne blev skrevet. Den, som blev forelsket for 3000 år siden, følte som den, som bliver forelsket i dag. Den, der søger Gud i dag, vil få samme svar på samme spørgsmål, som hvis det blev stillet for 2000 år siden:

Findes Gud – og hvad betyder det for mig?

Lovene i Torah

613 regler

I Torahen findes ud over myter også en lang række love og regler. I alt 613. Disse love og regler udgjorde oprindelig det jødiske folks lov. I dag følger de fleste jøder kun en del af disse gamle love.

Alle jøder er enige om, at De Ti Bud gælder, men derudover kan man have forskellige opfattelser af, hvilke andre regler der er vigtige. En del mener, at spisereglerne er de vigtigste. Andre mener, at reglerne om, hvordan man fejrer højtider og helligdage, er vigtigst.

Men af alle de love og regler, der findes i Torah er der en regel, som står over alle andre regler:

„Du skal elske din næste, som du elsker dig selv.“

Mange jøder mener, at hele jødedommen hviler på denne regel, og at alle andre regler bare er forklaringer på denne ene regel.

Samme regel findes i de allerfleste andre religioner over hele verden.

2. Neviim – Profeterne

ESAJAS	JEREMIAS	AMOS	HOSEAS

Den anden del af Tenach er profetbøgerne. Profetbøgerne hedder Neviim på hebraisk og betyder profeterne.

En profet er en person, som kommer med et budskab fra Gud og fortæller, hvad der vil ske, hvis folket ikke følger Guds vilje.

At være profet var ikke en nem opgave, for profeterne var ofte tvunget til at fortælle sandheder, som folk ikke havde lyst til at høre. Profeterne klagede over folkets måde at leve på og over, at lederne glemte at tage ansvar for landet. De, der klager på den måde, får nemt fjender.

Esajas, Amos og Jeremias er tre af de vigtigste profeter i Tenach. Esajas og Amos levede i 700-tallet f.Kr., mens Jeremias levede 100 år senere.

Alle tre havde samme opgave: at advare, dømme og bagefter trøste.

3. Chetuvim – Skrifterne

Den ene er rundhåndet, men
får alligevel mere og mere
– den anden er nærig og har
alligevel intet.
Et gavmildt menneske får igen,
den som giver andre mad,
bliver selv mæt.
Ordsprogenes Bog

JOB- SALMERNE	ORDSPROGENES BOG	HØJSANGEN	PRÆDIKERENS BOG

Den tredje og sidste del af Tenach kaldes Skrifterne. På hebraisk hedder skrifterne Chetuvim. Også denne del består af flere bøger.

Blandt skrifterne findes poetiske bøger, som indeholder tanker om livet og kærligheden. Meget er almen livsvisdom. I Jobs Bog behandles et vanskeligt emne: Hvorfor plages nogle mennesker af ulykke og elendighed, mens det aldrig sker for andre mennesker?

Skrifterne indeholder også salmer, som oprindelig blev anvendt i templet i Jerusalem. Endelig er der bøger af historisk karakter.

"Elskende under et rødt træ", maleri af kunstneren Marc Chagall.

Manden siger:
"Hvor er du skøn! Dine øjne er
som duer bag dit slør."
Kvinden siger:
"Kom min ven, lad os gå ud på marken
og overnatte blandt hennabuskene."
Højsangen

Talmud – et andet vigtigt skrift

"Hvem er den vise? – Den,
som kan lære af alle.
Hvem er den stærke? – Den,
som kan overvinde sig selv.
Hvem er den rige? – Den,
som er tilfreds med det,
han har."
Talmud

Talmud er ved siden af Tenach jødedommens vigtigste skrift. Om lørdagen, som er jødernes hviledag, Sabbat, studerer mange jøder Talmud.

I Talmud findes fortolkninger og forklaringer på bl.a. lovene og fortællingerne i Tenach. I 500-tallet f.Kr. begyndte jøder at samle disse forklaringer. Det var nemlig ikke altid en selvfølge, hvordan lovene skulle følges. Men det varede næsten 1000 år, før forklaringerne blev skrevet ned i 500-tallet e.Kr. Frem til det tidspunkt havde man kun de mundtlige forklaringer.

Talmud er skrevet af mange forskellige forfattere, som har været præster og lærde og eller helt almindelige mennesker.

SAMMENFATNING

- Jøderne kalder deres hellige skrift for Tenach. Hebraisk er jødernes sprog.
- Biblen er verdens mest læste bog, og den er oversat til mere end 1000 sprog. Ordet bibel betyder bøger. Biblen består af Det gamle Testamente og Det nye Testamente. Det gamle Testamente er både jødedommens hellige skrift og kristendommens hellige skrift. Det nye Testamente er kun et helligt skrift for kristne.
- Tenach er inddelt i 3 dele:
  1. Torah – Læren/loven
  2. Neviim – Profeterne
  3. Chetuvim – Skrifterne

  Tenach indeholder myter, love, poesi, ordsprog og salmer.
- Talmud er et vigtigt skrift for jøder. Det indeholder fortolkninger og forklaringer på lovene og fortællingerne i Tenach.

OPGAVER

Spørgsmål til teksten

1. Biblen er inddelt i forskellige dele. Hvad hedder de to hoveddele?
2. Hvad hedder den jødiske bibel på hebraisk?
3. I hvilke tre dele har jøderne inddelt teksterne i deres bibel?
4. Hvor mange skabelsesberetninger findes der i jødernes bibel?
5. Hvorfor dræbte Kain sin bror Abel?
6. Hvad er Talmud?

Arbejde med teksten

7. Hvilke forskellige bøger findes der i den del af Tenach, som hedder Torah?
8. Giv et eksempel på en af bøgerne fra Chetuvim.
9. I Det gamle Testamente spiller profeterne en stor rolle. Beskriv deres opgaver.
10. Der findes i hundredvis af regler, som en jøde kan følge, men der findes en regel, som er vigtigere end alle de andre. Hvilken?

Arbejd videre

11. Kom med eksempler på profeter i Danmark i dag. Hvem kunne det være, og hvorfor anser du dem for profeter? Det behøver ikke kun at handle om religion.

Læren

JHV
=
Gud
=
"jeg er"

Trosbekendelsen

"Hør, Israel! Herren er vor Gud, Herren er én."

(5. Mosebog, kap. 6, vers 4)

Sådan lyder den jødiske trosbekendelse. I en trosbekendelse sammenfattes meget kort det, som er vigtigst i religionen. Den jødiske trosbekendelse kan forklares nogenlunde således:

"Hør, Israel!" – Israel er navnet på det jødiske folk, og folket skal lytte til Gud.

"Herren er vor Gud!" – Herren er et andet navn for Gud, og jøderne har et særligt forhold til Herren.

"Herren er én." – Med dette menes, at der kun findes én Gud og ikke andre.

Jøderne mener, de har fået til opgave at fortælle alle folk om denne ene Gud.

Gud

Ifølge jødedommen har Gud skabt jorden, menneskene og dyrene. Uden Gud fandtes intet. På hebraisk skrives Gud JHV (udtales Jahve), og det betyder "Jeg er!" En troende jøde udtaler aldrig ordet, men siger i stedet Adonai, som betyder Herren.

Ifølge Tenach er Gud kærlig og retfærdig, men samtidig hård og bestemt. Gud findes altid nær menneskene, men er samtidig højt hævet over dem. Det er svært at forstå, hvem Gud er. Ifølge jødedommen kan vi kun forstå en lille smule. Så anderledes og stor er Gud.

Mennesket

Efter jødisk tro er menneskene skabt i Guds billede.

Et menneske kan tænke og vælge, hvordan livet skal være. Det er det enkelte menneske, som skal sørge for, at livet bliver godt, og det kan man ikke overlade til nogen anden.

Mennesket fik til opgave af Gud at tage vare på jorden og vogte dyrene. I jødedommen er det en meget vigtig opgave.

Men ifølge Tenach er mennesker også svage og begår fejl. Så tilgiver Gud – ifølge jødisk tro.

Verden

Verden er skabt af Gud, og det, som Gud har skabt, er godt, siger jødedommen. Det betyder to ting:

For det første: Det, som er værdifuldt, tager man vare på, og Gud vil have, at menneskene skal anse planter og dyr for værdifulde og tage vare på dem.

For det andet: Verden og alt det, der findes i den, er noget, som menneskene skal bruge af. Menneskenes opgave er desuden at skabe børn og leve så godt et liv som muligt.

Mennesket skal tage vare på verden.

Det udvalgte folk

Gud udvalgte ifølge Tenach det jødiske folk til at være hans tjenere. Det jødiske folk var ikke et særligt eller et fint folk. Det var et almindeligt folk, som var besværligt, og som ikke gjorde, som Gud havde bestemt, men Gud syntes godt om folket alligevel.

Jødernes opgave

Gud stiller høje krav til jøderne. De skal vise, hvem Gud er, ved selv at leve et godt liv. Som hjælp har jøderne regler og love, som de skal følge.

Jøder missionerer ikke. Det vil sige, at de ikke forsøger at få andre mennesker til at blive jøder. Men de vil gerne have, at alle skal forstå Gud og lære, hvordan man bliver sådan, som det er meningen, et menneske skal være. Det betyder ikke, at man skal være jøde. Man kan alligevel godt forstå Gud.

missionere
=
at udbrede et budskab

Messias

En dag ophører jødernes opgave. Nemlig den dag Messias kommer.

Messias betyder den salvede. Baggrunden er, at israellitterne i 1000-tallet f.Kr. salvede kommende konger med hellig olie. På den måde markerede man, at kongen fik del i Guds kraft, og at han derved blev Guds repræsentant på jorden.

Messias er en person, udvalgt af Gud, som skal bringe fred til verden. I Tenach taler profeterne om et gudsrige, hvor der skal herske harmoni, lykke og godhed. Når Messias kommer, skal alt dette virkeliggøres, og jorden bliver det paradis, som Adam og Eva levede i.

Mange jøder tror, at vi mennesker må hjælpe til og selv arbejde for freden, hvis Messias skal komme og gøre fredsriget til virkelighed.

Synagogen

Jødernes gudstjenesterum hedder synagoge. Det er mændenes pligt at gå i synagogen om lørdagen. Kvinder kan eventuelt gøre det. For at kunne afholde gudstjeneste kræves det, at der er ti mænd til stede.

Det er som regel en kantor, som leder gudstjenesten. I en kirke spiller kantoren på orgel eller leder kirkekoret, men i synagogen har kantoren en anden opgave. Han leder gudstjenesten. Der er meget sjældent orgler i synagoger.

Det behøver ikke at være en kantor, der leder gudstjenesten. Mindre gudstjenester kan ledes af alle mænd. Under gudstjenesten læses op fra Torahen.

Mændene bærer en kalot, som kaldes en kipah, for at vise respekt for Gud. Nogle gange bruger de også et bedesjal, som kaldes tallit. Kvinder behøver ikke bære særlig klædedragt, eftersom kvinders religiøse pligter ikke foregår i synagogen, men i hjemmet.

Torahteksterne er skrevet på dekorerede ruller, som opbevares i et skab forrest i synagogen. Skabet kaldes arken. Efter oplæsningen fra Torahen, begynder rabbineren at prædike. Rabbineren er en lærd mand, som prædiker og taler til forsamlingen. En prædiken kan handle om alle forhold, men knyttes altid an til det, som står i Tenach. Rabbineren forklarer og giver råd.

Retninger

HVORFOR FINDES DER ALTID FORSKELLIGE RETNINGER?

Egentlig er det interessant, at vi mennesker altid har forskellige opfattelser af, hvordan vores ideer skal realiseres. Vi kan i en gruppe være helt enige om en overordnet ide, men senere begynder vi at skændes om, hvordan den skal tolkes og følges. Inden for næsten alle religioner findes disse tre grupper: en gruppe, som holder fast ved alle regler, og som ikke vil forandre noget; en anden gruppe, som delvist følger de gamle regler, men tager noget nyt ind og endelig en tredje gruppe, som mener, at ideerne skal tilpasses nutiden.
Men dette gælder ikke kun i religioner. Det er også sådan i politiske partier og i f.eks. en miljøbevægelse.

Der findes tre hovedgrupper af jøder: ortodokse, konservative og reformvenlige. Mellem disse grupper hersker oftest stor forståelse, åbenhed og tolerance, selvom man har vidt forskellige opfattelser af vigtige trosspørgsmål. Men modsætningerne kan blive store. Det kan handle om hvilken mad, man må spise, hvordan Tenach skal læses, eller hvordan mænd og kvinder skal sidde i synagogen under gudstjenesten.

Ortodokse jøder

Ortodokse jøder forsøger at følge så mange af de 613 regler som muligt.

Ortodokse jøder følger spisereglerne og spiser f.eks. ikke svinekød eller skaldyr.

Under gudstjenesten sidder kvinderne på balkonen og mændene på bænke nede i salen.

Der er forskel på de ortodokse grupper. Den gruppe, som holder stærkest på traditionerne, kaldes ultraortodokse. Der findes grupper af ultraortodokse jøder i Israel og New York og en ganske lille gruppe i København, som kaldes Mashicke Hadas.

Konservative jøder

Konservative jøder følger visse spiseregler, men ikke alle.

I synagogen kan mænd og kvinder sidde sammen i højre side, sådan at ægtepar kan sidde sammen. Men i venstre side af synagogen sidder kun mænd, og på balkonen sidder kvinder og børn.

Reformvenlige jøder

Reformvenlige jøder følger sjældent de gamle spiseregler. De mener, at reglerne var tilpasset en tid, som ikke findes mere. Nu kan man bedre opbevare maden, og derfor gælder reglerne ikke længere.

I de reformvenlige synagoger sidder mænd og kvinder sammen.

Sekulariserede jøder

Man taler nogle gange om en fjerde gruppe af jøder: de sekulariserede jøder. Med sekulariserede menes mennesker, som sjældent går til gudstjeneste, men som alligevel tror eller tvivler.

I Danmark er de fleste jøder reformvenlige, men synagogen er ortodoks.

Mænd, kvinder og børn danser sammen. Det er reformvenlige jøder, som fejrer, at en 12-årig pige er blevet Bat Mitzva, datter af buddene. Hun har lært den jødiske tro og er nu myndig. Hun er ansvarlig for sine handlinger.

SAMMENFATNING

- Gud er ifølge jødedommen skaber af alt – jorden, menneskene og dyrene.
- Mennesker er ligesom Gud, men samtidig svage.
- Det jødiske folk er udvalgt af Gud til at være hans tjenere på jorden.
- De tre hovedretninger i jødedommen er ortodokse jøder, konservative jøder og reformvenlige jøder.

OPGAVER

Spørgsmål til teksten

1. Hvordan lyder den jødiske trosbekendelse?
2. Hvilken opgave har Gud givet jøderne?
3. Gud hedder JHV på hebraisk, hvad betyder det?
4. Hvad betyder ordet Messias?
5. Hvilken funktion har en rabbiner i en synagoge?
6. Hvilken funktion har en kantor i en synagoge?
7. Hvad hedder de tre største jødiske retninger?
8. Hvilken retning tilhører de fleste jøder i Danmark?

Arbejde med teksten

9. Hvordan foregår en gudstjeneste i en synagoge?
10. Find forskellene på reformvenlige, ortodokse og konservative jøder. Lav en liste med forskellene.
11. I enhver bevægelse, religiøs eller politisk, forekommer tre typiske grupper. Hvad kendetegner de tre grupper?

Arbejd videre

12. Hvordan tror du, det føles at tilhøre et udvalgt folk? Forestil dig, at alle, som bor i Danmark, var udvalgt af Gud. Ville du opfatte det som en byrde eller som en mulighed?
13. Inden for jødedommen findes troen på, at Messias skal skabe et fredsrige, når han kommer. I fredsriget lever alle i harmoni med hinanden. Forsøg at beskrive, hvad der adskiller sådan et fredsrige fra dagens danske samfund. Hvad skulle først og fremmest ændres?
14. De ultraortodokse jøder holder allermest fast i de gamle traditioner. Forsøg med hjælp fra bøger og internet at finde ud af noget, som kendetegner de ultraortodokse jøder.

Forfølgelse af jøder

Det jødiske folk har altid været et lille folk, og i perioder har det næsten været forsvundet. Jøderne har desuden været udsat for grove forfølgelser flere gange. I Tenach fortælles f.eks. om, hvordan den brutale Haman forsøgte at udrydde alle jøder i Persien i 400-tallet f.Kr.

Anden verdenskrig, hvor ca. 6 millioner jøder døde, er vor tids værste eksempel på jødeforfølgelser.

Romerne bærer den syvarmede lysestage og andre kostbarheder ud af templet i Jerusalem efter at have plyndret og ødelagt byen i år 70. Den syvarmede lysestage er jødedommens vigtigste symbol.

Deres eget land

Vi anser det som en selvfølge, at det danske folk skal have sit eget land, men ikke alle folk har deres eget landområde, og visse folk må hele tiden kæmpe for retten til at bo i det land, de lever i. Indianere og kurdere er eksempler på dette.

Så længe det jødiske folk har eksisteret har det i forskellige perioder boet i det land, der i dag kaldes for Israel. Jøderne fik landet af Gud, ifølge Tenach, men den opfattelse er mange ikke enige i.

Den længste periode uden hjemland for jøderne begyndte i år 70.

Diasporaen

År 70 indtog romerne Jerusalem. Byen blev ødelagt, og jødernes tempel blev jævnet med jorden. Dette var en afgørende begivenhed i den jødiske historie, for det blev begyndelsen på den periode, som kaldes *diasporaen*. Diaspora er græsk og betyder splittet og spredt. Jøderne kunne ikke længere bo i Jerusalem, men blev tvunget til at flytte til andre steder i Arabien, Ægypten, Tyrkiet, Italien og Spanien. I nogle lande levede jøderne i perioder i fred og ro, men ofte blev de udsat for grove forfølgelser.

Mellem år 70 og 1948 havde jøderne ikke et land, som var deres eget, og hvor de kunne bo.

Jøder brændes på bålet under forfølgelserne i 1400-tallet.

Antisemitisme

Forfølgelse af jøder kaldes ofte for antisemitisme. Anti betyder imod, og semitisme kommer af, at jøderne tilhører det semitiske folk, som fik navn efter en af Noahs sønner, Sem.

I de lande, hvor jøderne boede under diasporaen – splittelsen – var de altid en minoritet. De blev anklaget for alt muligt, f.eks. at de dræbte Jesus, at de var årsag til pesten, at de var skyld i den dårlige økonomi. Sværest var det for jøderne at leve i kristne lande i Europa. År 2000 bad paven officielt jøderne om forladelse for de forfølgelser, som kirken havde udsat dem for i tidens løb.

Det jødiske kvarter i Frankfurt am Main i Tyskland i 1800-tallet.

Ghetto

Med ghetto menes et isoleret boligområde, hvor kun en bestemt gruppe mennesker bor. Udtrykket kommer fra et fabriksområde i Venedig i Italien, som hedder Nuevo Getto. Der lod man i 1500-tallet jøder bo. Reglerne, som gjaldt i Nuevo Getto, blev bestemt af Pave Paul d. IV.

Jøderne måtte kun vise sig uden for området på bestemte tidspunkter og blev derfor isolerede i Getto.

I dag anvendes begrebet ghetto ikke kun om områder, hvor der bor jøder, men også om almindelige boligområder, hvor en bestemt gruppe mennesker lever isolerede.

Tidligere mente kristne, at det var forkert at tage renter af penge, som man lånte ud. Men da der var behov for at låne penge, var det årsag til, at jøderne tog sig af bankforretningerne i de lande, hvor de boede. Jøder måtte ikke eje land og havde ikke så mange typer arbejde at vælge imellem. Der var for eksempel meget få, der fik arbejde i staten. Mange blev håndværkere og levede af at rejse rundt og sælge ting, som de kunne bære rundt på.

Perioder med frihed

Den franske revolution i 1700-tallet medførte store forandringer for jøderne. Revolutionens tanker om frihed, lighed og broderskab blev spredt ud over hele Europa, og det medførte, at de jødiske ghettoer blev åbnet. Nu begyndte en blomstringstid i den jødiske historie. I en kort periode levede jøderne i frihed og berigede Europas kulturliv og videnskab. De arbejde f.eks. med at oversætte arabiske skrifter. Men allerede i midten af 1800-tallet begyndte forfølgelserne igen, især i Østeuropa.

Tilintetgørelsen

I 1900-tallet blev jøderne udsat for de værste forfølgelser i deres historie. Det var nazisterne, som under anden verdenskrig forårsagede 6 millioner jøders død. I visse europæiske lande blev op til 80-90% af den jødiske befolkning udryddet.

I begyndelsen af krigen flygtede mange jøder til forskellige lande. Da krigen var forbi, besluttede FN (Forenede Nationer), at landet Israel skulle oprettes, og at jøderne skulle flytte dertil. Beslutningen blev truffet i 1947, og i maj 1948 oprettedes staten Israel. For de jøder, som flyttede dertil, var diasporaen, splittelsen, forbi.

En nazistisk soldat myrder en polsk jøde under 2. verdenskrig. I den dybe massegrav ligger tidligere ofre.

Hvorfor har jøderne været udsat for forfølgelser?

Der er ikke et enkelt svar på, hvorfor netop jøder har været så udsat for forfølgelser. Måske skyldes det, at de altid har udgjort en lille gruppe mennesker. Store grupper er sværere at forfølge.

Nogle gange har et land haft økonomiske vanskeligheder og har valgt at give jøderne skylden. Andre gange har der været religiøse spændinger og modsætninger.

Opfattelsen af, at visse grupper mennesker er mindreværdige, er måske en af de væsenligste årsager til, at jøderne sjældent har fået lov til at leve i fred.

Hverdag og højtid

Hvordan er det at være jøde?

"Det, som du ikke vil have, at andre skal gøre mod dig, skal du ikke gøre mod dem."

Sådan sammenfattede en klog jøde ved navn Hillel indholdet af alt det, der stod i Torah. Hillel levede omtrent samtidig med Jesus og sagde, at alt det, som er skrevet om pagten mellem Gud og mennesker, bare er forklaringer og kommentarer til denne ene sætning.

Sabbat – hviledagen

Da Gud skabte verden, gjorde han det på seks dage, og på den syvende dag hvilede han. Sådan står der i Tenach. Jøderne skal derfor også hvile hver syvende dag, og den dag fejrer man sabbat. Sabbaten er selve tegnet på pagten mellem Gud og hans folk.

Under sabbatten er det ikke tilladt at arbejde. Denne dag skal jøderne mindes, at det er Gud, som de skal takke for deres liv. Sabbatten begynder fredag eftermiddag og varer til solnedgang lørdag aften. Sabbatten fejres hjemme og i synagogen.

Når man sætter sig til bords, er det almindeligt at synge muntre sange på hebraisk. Sangene er tit meget gamle og er blevet sunget af det jødiske folk lige siden patriarken Abrahams tid.

I hjemmet tænder kvinden i huset sabbatslysene, og manden i huset læser en velsignelse – Kiddush – på hebraisk. Spisebordet dækkes fint, og i en kurv på bordet ligger to flettede brød dækket med et klæde. Manden i familien velsigner brødet, inden der spises.

Kosher – spiseregler

I Tenach findes der regler, som jøderne skal følge, når de laver mad. Skaldyr og svinekød er for eksempel forbudt mad. Kød, som anvendes i madlavningen, skal komme fra dyr, som er slagtet på den rigtige måde. Mælk må ikke blandes med kød, så der kan aldrig blive tale om flødesovs til stegen.

Hvor meget man overholder disse regler, bestemmer hver enkelt selv. Det afhænger af, om man er ortodoks eller reformvenlig i sin måde at tro på.

Den mad, som er lavet efter alle reglerne i Tenach, kaldes kosher.

Mærket på æsken fortæller, at kagerne er kosher. De indeholder kun ingredienser, som er tilladt ifølge jødedommen.

Hvorfor skal en jøde bede?

En jøde beder til Gud hver morgen og aften. Bønnen begynder med ordene:

"Hør Israel! Herren er Gud, Herren er én."

Bønnen er en samtale med Gud. Det enkelte menneske skal hver dag vise taknemmelighed for sit liv og love at gøre sit bedste for at følge Guds vilje.

Hvorfor skal en jøde gå i synagogen?

Under diasporaen skabte jøderne nye samlingssteder i de lande, de var flygtet til. Ordet synagoge er græsk og betyder forsamlingshus. Synagoge har givet navn til de mødesteder, hvor jøderne i dag holder deres Sabbatsgudstjeneste.

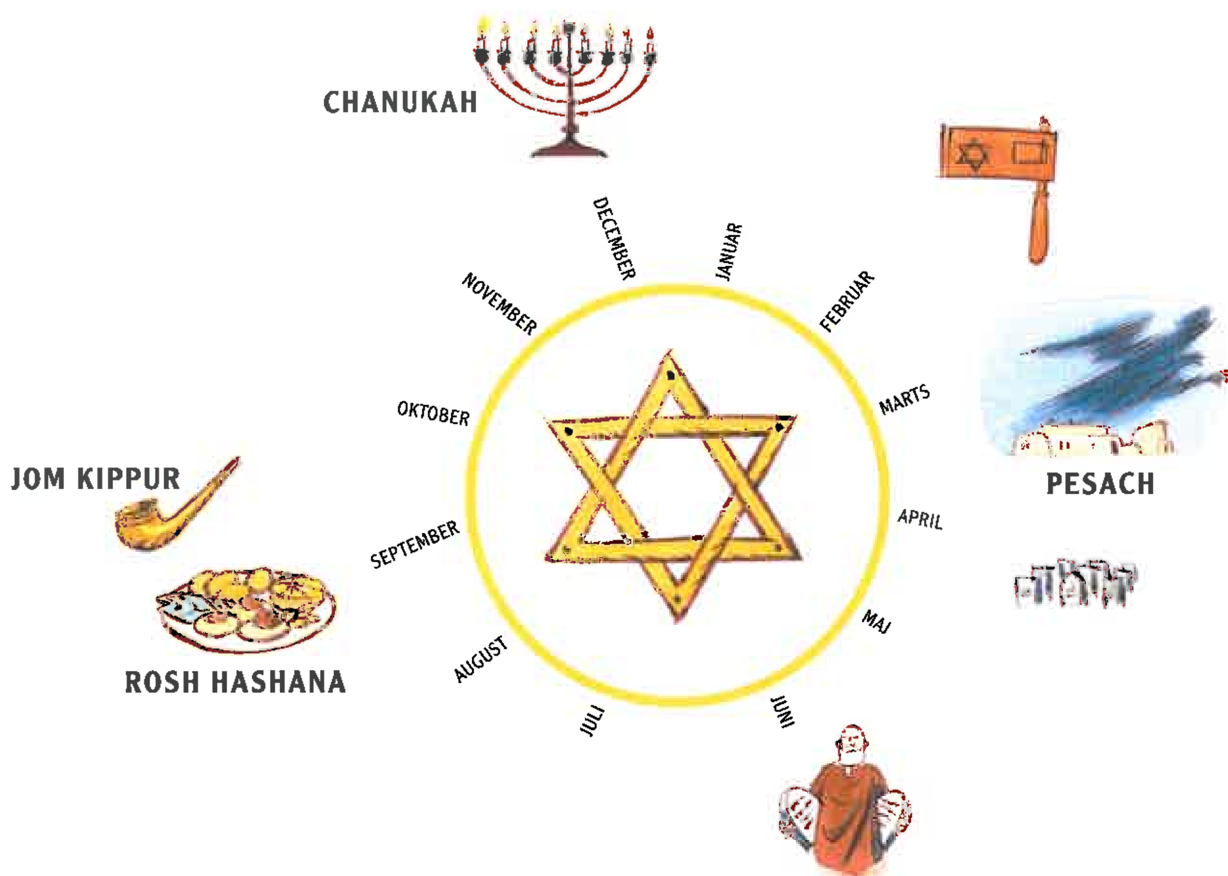
I synagogen kan man også mødes i andre anledninger – f.eks. for at feste, lytte til foredrag og studere.

Kristen og jødisk tidsregning kan nogle steder ses side om side. Her ses de to tidsregninger på avisen Jerusalem Post.

Tidsregning.

Den jødiske tidsregning begynder på den tid, hvor man tror, Gud skabte verden. Ifølge Tenach skete det år 3761 f.Kr. År 2000 var år 5760 ifølge jødisk tidsregning.

Højtider

Rosh Hashana – Nytårsfesten

Rosh Hashana er det jødiske nytår, som falder i september eller oktober.

Man fejrer det nye år i 10 dage, og da skal alle finde ud af, hvordan de tager vare på deres liv. En jøde skal huske, hvordan Gud skabte verden, tænke over sit eget liv og bede om tilgivelse for de fejl, som man har begået i året, der er gået.

Jom Kippur – Forsoningsdagen

Jom Kippur kaldes forsoningsdagen. På den dag skal en jøde faste og bede sine medmennesker om tilgivelse og også tilgive dem. At forsones betyder, at man kommer til enighed. Når dagen er slut, bryder man fasten.

Så er alle glade for, at alt det gamle er tilgivet, og at man har fået lov til at begynde på en frisk. Det er vigtigt at forsøge at være et bedre menneske i fremtiden.

Chanukah – Templets indvielse

Chanukah er lysets fest og fejres i december til minde om et under. Omkring år 165 f.Kr. herskede grækerne over jøderne og ødelagde deres tempel. Jøderne gjorde oprør og sejrede og skulle genopbygge templet. De tændte den syvarmede lysestage, som kun indeholdt olie nok til at kunne brænde en dag. Der skete et mirakel: Olien rakte til otte dage. For at mindes dette mirakel, fejres Chanukah, en glædesfest, hvor børnene får gaver. Af samme grund har man også ottearmede lysestager

Matza kaldes det brød, som jødern spiser til Pesach. Det er tyndt, usyr brød, som er bagt af mel og vand. Det spises til minde om slaveriet i Ægypten, da jøderne forlod deres hjem så hurtigt, at brødet ikke kun nå at hæve.

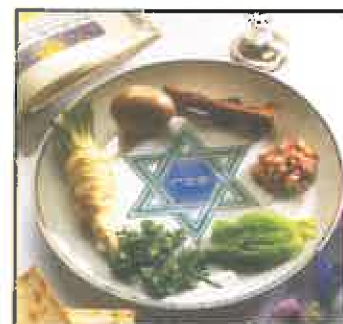
Pesach – Påske

Pesach er en af de vigtigste højtider. Pesach foregår over en hel uge og falder i marts/april. Man fejrer Pesach til minde om, hvordan Moses førte jøderne ud af fangenskabet i Ægypten.

På et jødisk påskebor findes altid et særligt fad med mad, som n der jøderne om tider i slaveri og om flugte fra Ægypten. F.eks. e der persille, som dyp pes i saltvand for at minde om alle de tår som blev grædt unde slaveriet i Ægypten.

Ordet Pesach betyder 'at gå forbi', og det henviser til historien om, hvordan dødsenglen gik forbi jødernes huse og skånede deres børn aftenen før flugten. Den kristne påske har fået navn efter Pesach.

Hvem er jøde?

Et barn, som bliver født af en jødisk mor, er jøde. Hvis det nyfødte barn er en dreng, skal han omskæres på den ottende dag.

Når en jødisk dreng bliver 13 år, får han undervisning i Torahen for at blive Bar Mitzva, som betyder søn af buddene. En pige bliver datter af buddene, Bat Mitzva.

Under en ceremoni i synagogen skal de vise deres kundskaber i at læse op fra Torahen på hebraisk, og de skal svare på spørgsmål fra rabbineren. De, som er blevet Bar eller Bat Mitzva, bliver fejret med en stor fest.

Efter Bar Mitzva regnes en dreng som voksen mand og kan tælles med blandt de ti, som kræves for at kunne holde gudstjeneste.

Man kan også blive jøde ved at konvertere. Så opsøger man en rabbiner for at modtage undervisning og kan senere optages som medlem af en jødisk menighed.

Jødisk bryllup i Paris. Brudeparret står under en baldakin, som symboliserer et hjem. Under vielsen læses syv velsignelser, og som afslutning knuser man et glas for at mindes ødelæggelsen af Templet i år 70, men også for at minde hinanden om de vanskeligheder, som kan ødelægge et ægteskab.

Ægteskab

Et jødisk par kan gifte sig i synagogen eller et andet sted. Brudeparret står under en baldakin, et tag, og der skal være mindst ti mænd med som vidner. Brudgommen giver bruden en ring og et bryllupsløfte på hebraisk. De nygifte drikker et glas vin sammen og knuser derefter glasset. Bagefter fester man med dans og sang.

Begravelse

Når en jøde dør skal vedkommende begraves på en begravelsesplads så hurtigt som muligt, helst dagen efter, hvis det ikke er Sabbat.

Begravelseshøjtideligheden foregår i synagogen, hvor bønnen Kaddish læses for den døde. I syv dage sørger de efterladte i den afdødes hjem. Dette kaldes for at sidde Shiva. Hver årsdag for dødsfaldet læser man igen Kaddish. Når man besøger graven, lægger man ikke blomster, men en sten på graven til minde om den døde.

SAMMENFATNING

- Hillel formulerede sin tolkning af Torah i en eneste sætning: "Det, som du ikke vil have, at andre gør mod dig, skal du ikke gøre mod dem."
- Sabbat hedder hviledagen og foregår fra fredag eftermiddag til solnedgang lørdag. Under Sabbaten spiser man et måltid, hvor man takker Gud for sit liv.
- Synagogen er samlingsstedet, hvor man holder gudstjenester, holder fester og studerer.
- Den, som har en jødisk mor, er jøde. En dreng bliver Bar Mitzva, når han er 13 år. En pige bliver Bat Mitzva, når hun er 12 år.
- Kaddish er en bøn, som man læser til minde om en, som er død.

OPGAVER

Spørgsmål til teksten

1. Hvornår er det Sabbat?
2. Hvad er Kosher?
3. Hvordan har synagogen fået sit navn?
4. Hvad er Chanukah?

Arbejde med teksten

5. Hvilket år er det ifølge jødisk tidsregning?
6. Hvorfor fejres Chanukah?
7. Hvorfor fejres Pesach?
8. Bar og Bat Mitzva – hvad er det?

Arbejd videre

9. Er der en årsag til, at netop svinekød og skaldyr er forbudt mad? Find ud af, hvad trikiner er, og hvor længe skaldyr kan holde sig friske i et varmt klima?
10. Hvorfor fejrer man nytår? Kan man ikke bare lade tiden gå, uden at man holder regnskab med den?
11. Hillel formulerede indholdet i Torah i en sætning. Diskuter hvordan verden ville være, hvis alle levede sådan. Er det muligt? Hvorfor? Hvorfor ikke?

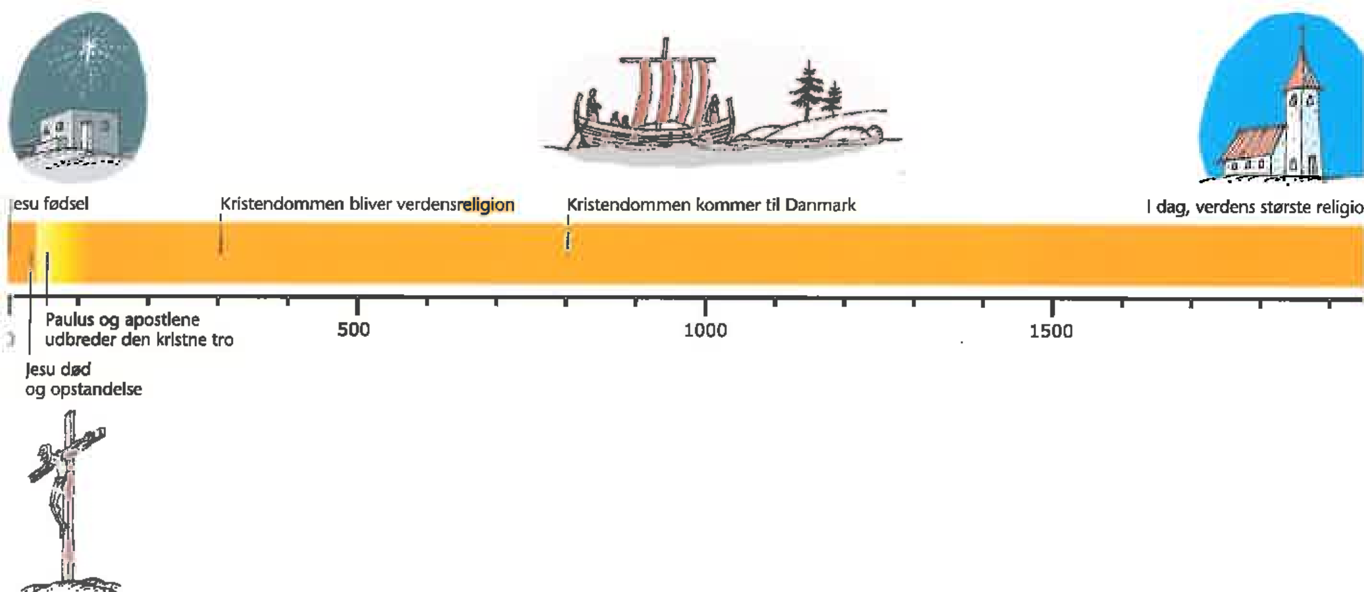
Kristendom

KRISTENDOM

Under den romerske besættelse af Palæstina blev der i byen Betlehem født en dreng, som fik navnet Jesus.

Da Jesus blev voksen, vandrede han rundt i Palæstina og fortalte, hvordan Gud ville have, at menneskene skulle være mod hinanden. Beretninger om Jesus og hans budskab blev skrevet ned og udbredt i landene omkring Middelhavet. Beretningerne forandrede mange menneskers liv. De blev døbt og troede på budskabet om Jesus som Guds søn. Efterhånden udviklede det sig til at blive en religion – kristendommen.

KRISTENDOM

pige deltager i nadveren for første gang i en katolsk kirke. en katolske kirke kaldes det den første hellige kommunion. gerne og drengene er ca. 10 år gamle og har fået undervisng i den katolske lære i 3 år.

Jesus – Kristendommens grundlægger

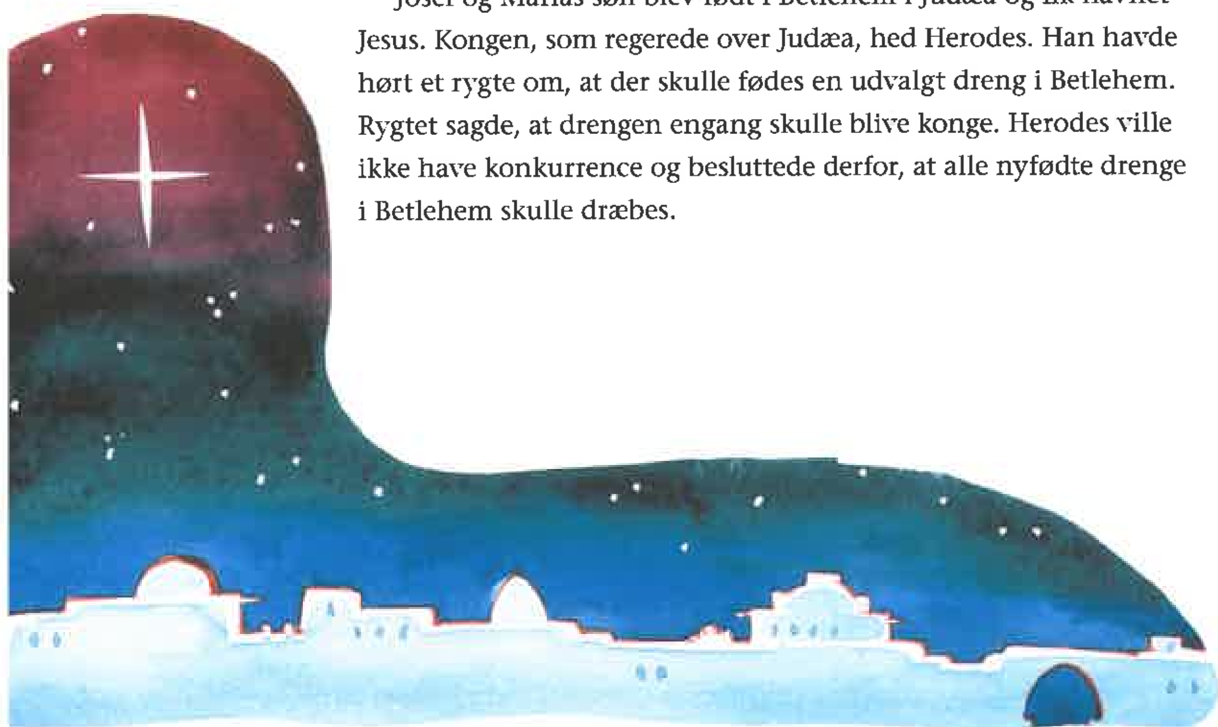
I Det nye Testamente fortælles det, at Gud sendte sin søn, Jesus, til jorden, og at Jesus var årsag til, at en ny tro, kristendommen, opstod.

Sådan kan historien om Jesus fortælles.

Englen Gabriel og Maria

Maria var en ung jødisk kvinde, og hun var forlovet med en tømrer ved navn Josef. En dag fik Maria besøg af englen Gabriel, som fortalte hende, at Gud havde besluttet, at hun skulle føde en søn. Eftersom Maria aldrig havde været sammen med en mand, heller ikke Josef, blev hun meget overrasket og forskrækket. Men englen fik ret, Maria ventede et barn. Josef svigtede hende ikke, men blev hos hende, selvom det barn, hun ventede, ikke var hans.

Josef og Marias søn blev født i Betlehem i Judæa og fik navnet Jesus. Kongen, som regerede over Judæa, hed Herodes. Han havde hørt et rygte om, at der skulle fødes en udvalgt dreng i Betlehem. Rygtet sagde, at drengen engang skulle blive konge. Herodes ville ikke have konkurrence og besluttede derfor, at alle nyfødte drenge i Betlehem skulle dræbes.

Josef flygter med sin familie til Ægypten

En engel advarede Josef og fortalte om Herodes' beslutning om at dræbe alle nyfødte drenge. Josef forstod, at han måtte flygte med sin familie. Han tog Maria og den nyfødte Jesus med til Ægypten og blev der.

Efter nogle år døde Herodes. Maria, Josef og Jesus kunne vende tilbage til deres hjem og slægtninge i Nazaret. Der voksede Jesus op sammen med sine brødre og søstre.

Johannes Døberen

Marias kusine, Elisabeth, havde også fået en søn, Johannes. Da Johannes blev voksen, bosatte han sig ved floden Jordan, og der prædikede han for folk. Han prædikede om, at folk skulle forbedre sig og leve sådan, som Gud ville have det. Johannes døbte dem, som ville forbedre sig, i floden som tegn på, at de begyndte et nyt og bedre liv.

Johannes prædikede, at Messias snart skulle komme. I Det gamle Testamente var det forudsagt, at engang – ingen vidste hvornår – skulle der fødes en særlig dreng, som skulle være Messias. Gud ville sende en konge, Messias, for at redde menneskerne. Med Messias skulle Guds Rige komme, og så ville der blive fred på jorden.

En dag kom Jesus til Johannes ved Jordan for at blive døbt. Da Jesus blev døbt, åbnede himlen sig, og en due dalede ned over Jesus, og der lød en stemme fra himlen, som sagde, at Jesus var Guds søn.

Jesus

På et tidspunkt omkring år 30 e.Kr. stod en gruppe mennesker ved Genesaret-søen i Gallilæa. De så ud over vandet. Der var sket noget underligt. Det blæste op til storm, men da alle havde gjort sig klar til stormvejret, var det pludselig blevet vindstille. Søen lå spejlblank, og ingen forstod, hvad der var sket. Men pludselig så de en lille båd, som nærmede sig stranden.

Kærlighedens betydning

Mændene i båden steg i land, og det viste sig, at en af dem, Jesus, havde fået vinden til at lægge sig og standset stormen. Alle på stranden blev forvirrede og vidste ikke, hvad de skulle tro.

Folk havde allerede hørt om denne mand, som hed Jesus. Det var blevet fortalt, at han vandrede omkring i Gallilæa, Samaria og Judæa, det område, som romerne kaldte Palæstina. Jesus talte til folk om Gud. Han fortalte, hvordan mennesker skulle være mod hinanden, og at det vigtigste ved at tro på Gud var kærligheden mellem mennesker.

Nye tanker

Jesus sagde, at ordene fra Det gamle Testamente om "øje for øje og tand for tand" ikke gjaldt længere. Hidtil havde man tolket ordene sådan, at hvis en person skadede en anden, så skulle han skades på samme måde. Hvis en persons bror var blevet slået ihjel, var det i orden at dræbe morderens bror. Men nu fortalte Jesus, at det var en misforståelse at tro, at hævn var i orden. Gud ville have, at man skulle elske alle, også sine uvenner, forklarede Jesus. Mennesker skal ikke dømme hinanden, men være omhyggelige med at behandle andre, som man gerne selv vil behandles.

Når Jesus ville forklare, hvordan mennesker burde tænke og være, anvendte han lignelser. En lignelse er en kort fortælling, som fungerer som et billede. I lignelsen om fåret, som var blevet væk, fortalte Jesus om en fårehyrde, som havde 100 får. Da et af fårene forsvandt, forlod han de andre 99 får for at lede efter fåret, der var blevet væk. De 99 får klarede sig selv, men det vildfarne får havde brug for hjælp. På samme måde tager Gud sig af mennesker, der er faret vild – de øvrige er jo allerede frelste.

Messias

Jesus forklarede desuden, at det ikke kun var jøderne, som skulle tro på og adlyde Gud. Det skulle alle mennesker gøre.

De mennesker, som hørte på Jesus, fik noget at tænke over og tage stilling til. Var Jesus den Messias, der blev fortalt om i Det gamle Testamente? Var han den, som skulle indføre Fredsriget på jorden?

Jesus vandrer rundt i Palæstina

Jesu budskab blev spredt over hele Palæstina. Mange, som levede i Galilæa på samme tid som Jesus, blev påvirket af hans ord, og de følte sig tvunget til at tage stilling for eller imod det budskab, han kom med.

Blandt dem, som ikke troede på Jesus, var der en gruppe lærde jøder, som kaldtes farisæere. De var specialister i Tenach, Det gamle Testamente. De kunne teksten udenad og var overbeviste om, at de vidste, hvad Gud mente. De forsøgte at bevise, at Jesus tog fejl, når han sagde, at kærligheden mellem mennesker var det vigtigste i Guds budskab.

Derudover kunne farisæerne ikke acceptere, at alle kunne tro på Gud og blive frelst. Ifølge Tenach var jøderne det udvalgte folk.

De, som valgte at tro på Jesus, fortsatte med at lytte til ham og følge ham. Tolv af dem blev Jesu disciple. De var overbeviste om, at Jesus var Messias.

Mod Jerusalem

Hvert år fejrede jøderne påske i en hel uge. I jødernes hellige by, Jerusalem, blev festen fejret mest storslået, og mange jøder tog til Jerusalem for at fejre påske der.

Da tiden nærmede sig påske, begyndte Jesus at vandre mod Jerusalem for at fejre påsken sammen med sine disciple. Jesus fortalte disciplene, at det allerede var bestemt, hvad der skulle ske denne påske. En af disciplene ville forråde ham, og han, Jesus, ville blive slået ihjel, men senere genopstå fra de døde efter tre dage. Det havde Gud bestemt.

farisæer
=
skriftlærd
medlem af gammelt
jødisk parti

discipel
=
elev

Judas og Peter

Disciplene havde fulgt Jesus i flere år og havde forladt både familie og ejendom. Nu fortalte Jesus sine disciple, at tiden var inde til, at han skulle forlade dem og vende tilbage til sin far i himlen. Jesus var færdig med sin opgave på jorden, men disciplenes opgave var netop begyndt, for de skulle fortsætte med at udbrede Guds budskab.

Det sidste måltid, som Jesus spiser med de 12 disciple. Under måltidet fortæller Jesus disciplene, at en af dem skal forråde ham. Judas sniger sig skamfuldt væk. Billedet "Den sidste Nadver" er malet af Leonardo da Vinci i årene 1495-98. Det måler 460 x 880 cm og er malet på en væg i et kloster i Milano. Billedet spillede en vigtig rolle i Dan Browns kendte roman "Da Vinci Mysteriet".

En sidste gang spiste Jesus og disciplene sammen. Disciplene forsøgte at forstå, hvad der skulle ske. Det var ubegribeligt, at en af dem skulle forråde Jesus. Disciplen Peter fik at vide, at han ville benægte, at han overhovedet kendte Jesus. Det ville aldrig ske, fastslog Peter.

Men alt skete, som Jesus havde fortalt. Han blev forrådt af disciplen Judas, og Peter benægtede, at han kendte Jesus. Jesus blev stillet for retten og dømt til døden for at påstå, at han var Messias.

Han blev korsfæstet og døde på korset på henrettelsespladsen Golgatha.

Jesu døde krop blev taget ned af korset og lagt i en grav. På den tredje dag, da Maria Magdalene og Maria, disciplen Jakobs mor, kom hen til graven, var liget forsvundet. Pludselig viste Jesus sig for kvinderne. Han var ikke længere død, men opstået fra graven. I 40 dage vandrede han rundt og viste sig for dem, der troede på ham. Senere blev han ført op til Gud i himlen. Sådan er det fortalt i Det nye Testamente.

apostel
=
udsending

evangelium
=
glædeligt budskab

Budskabet lever videre hos apostlene og evangelisterne

Disciplenes opgave var at fortælle, at alle mennesker kunne få et evigt liv ved at tro på Gud og ved at elske hinanden. Det var disciplenes ansvar, at alle fik det at vide. Disciplene blev også kaldt apostle, da de begav sig ud i verden for at fortælle om, hvad der var sket i Jerusalem, og for at lære alle folk om Gud.

Årene gik, og mange nedskrev tekster med det budskab, som kaldes et evangelium. Kirken udvalgte de fire evangelier, der var skrevvet af Mattæus, Markus, Lukas og Johannes. Budskabet i evangelierne er, at Gud sendte Jesus ned på jorden for at frelse de mennesker, som troede på ham.

Budskabet bliver til religionen kristendom

Jesus talte aramæisk, men evangelierne blev skrevet på græsk, og ordet Messias blev oversat til det græske Kristus. Dette gav navn til den nye religion. Navnet kristendom viser, at de, som tilhører den religion, tror på, at Jesus var Messias.

SAMMENFATNING

- Englen Gabriel fortalte Maria, at hun skulle føde Guds søn. Jesus blev født i Betlehem.
- Sammen med de tolv disciple vandrede Jesus omkring og fortalte om Guds pagt med mennesker – troen og kærligheden var vigtigst af alt.
- Jesus sagde ikke selv, at han var Messias, men mange opfattede ham som Messias.
- Sammen med sine disciple tog Jesus til Jerusalem for at fejre påske. Der blev han korsfæstet, men opstod fra de døde. I 40 dage vandrede han på jorden, inden han steg til himmels. Disciplene blev apostle og begav sig ud i verden for at sprede budskabet om, at den, der tror på Jesus og lever efter Guds vilje, får evigt liv.

OPGAVER

Spørgsmål til teksten

1. Hvor blev Jesus født?
2. Hvordan fik Jesu mor at vide, at hun ventede et barn?
3. Hvad hed kongen i landet, hvor Jesus blev født?
4. Hvorfor besluttede kongen, at alle nyfødte drenge skulle dræbes?
5. Hvor flygtede Josef hen med sin familie?
6. Hvor mange disciple fik Jesus som voksen?
7. Hvad hed den discipel, som forrådte Jesus?
8. På hvilken måde blev Jesus svigtet af disciplen Peter?

Arbejde med teksten

9. Jesus havde en fætter, som hed Johannes. Fortæl om ham.
10. Forklar, hvad der står i Det gamle Testamente om Messias.
11. Hvordan skulle folk leve ifølge Jesus?
12. Hvorfor tog Jesus og disciplene til Jerusalem ved påsketid?
13. Hvem var apostlene, og hvilken opgave havde de?
14. Hvorfor fik den nye religion navnet kristendom?

Arbejd videre

15. Jesus havde forklaret disciplene, hvad der skulle ske i Jerusalem. Hvorfor tog de alligevel til Jerusalem? Overvej spørgsmålet og diskuter, hvilke årsager der kan være.
16. Find ud af, hvad Jesu disciple hed, og hvad der skete med dem, da Jesus ikke længere var blandt dem.

Kristendommens skrifter

Biblen

Kristendommens hellige skrift hedder Biblen. Den består af to dele:

1. Det gamle Testamente

I Det gamle Testamente fortælles om den historiske baggrund for den kristne tro. Det gamle Testamente består af de samme tekster, som i den jødiske tradition kaldes Tenach. Det gamle Testamente blev oprindelig skrevet på hebraisk og indeholder 39 bøger.

2. Det nye Testamente

I Det nye Testamente beskrives og forklares, hvad den kristne tro indebærer. Derfor er Det nye Testamente den mest betydningsfulde del af Biblen for kristne. Det nye Testamente blev oprindelig skrevet på græsk og indeholder 27 bøger.

FORSKELLIGE OPFATTELSER AF BIBLEN

Mennesker har forskellige meninger – også om Biblen.

- Nogle få kristne tror, at Biblen er skrevet af Gud, og at hvert eneste ord derfor er sandt.
- De fleste anser Biblen for at være en bog med forskellige tanker om Gud. Men de tror ikke, den er skrevet af Gud, men af mennesker.
- Andre anser Biblen for at være en helt almindelig bog, som ikke har større betydning end alle andre gamle bøger fra den periode.

Forskellige typer tekst i Det gamle og Det nye Testamente

I Det gamle Testamente findes forskellige typer tekster: myter, fortællinger, historiske beretninger, love, salmer, ordsprog, profetier og poesi.

Teksterne i Det nye Testamente ligner hinanden mere. Forenklet kan man sige, at Det nye Testamente indeholder:

- Fortællinger om Jesus og hans disciple.
- En beskrivelse af, hvad der skete med apostlene efter Jesu død.
- Breve, som beskriver hvordan man skal leve, og hvad man skal tro på.
- En fortælling om, hvad der vil ske med verden ved tidernes ende.

MATTÆUS	MARKUS	LUKAS	JOHANNES	PAULUS' BREVE	JOHANNES-ÅBENBARING

Det nye Testamente

De fire evangelier

Mattæusevangeliet, Markusevangeliet, Lukasevangeliet, Johannesevangeliet. Sådan hedder de første fire bøger i Det nye Testamente. Evangelierne blev til at begynde med fortalt og nedskrevet af personer, som levede tæt på Jesus. De var hans venner og elever, disciple. Jesus skrev ingen af de tekster, der er i Det nye Testamente.

Evangelium betyder glædeligt budskab. Forfatterne til evangelierne mente, at fortællingen om Jesus indeholdt et glædeligt budskab. Eftersom forfatterne ville sprede budskabet så effektivt som muligt, skrev de på græsk, som var det sprog, som mange mennesker i Middelhavsområdet forstod. Havde de skrevet på aramæisk, som var det sprog, Jesus talte, havde langt færre personer kunnet forstå teksterne.

Mattæusevangeliet med Bjergprædikenen

Mattæusevangeliet blev færdigt omkring år 80.

I Mattæusevangeliet (kap. 5-7) findes en prædiken, som hedder Bjergprædikenen, og i den findes de mest kendte og centrale tanker hos Jesus. Her er nogle af dem:

- Hvis nogen slår dig på højre kind, så vend den venstre til.
- Hvorfor ser du splinten i din brors øje, når du ikke kan få øje på bjælken i dit eget?
- Alt, hvad du vil have, at andre skal gøre mod dig, skal du gøre for dem.

Bønnen Fadervor

I Bjergprædikenen lærte Jesus sine tilhørere, hvordan de skulle bede, og denne bøn bedes ved alle kristne gudstjenester. Bønnen hedder Fadervor, men kan også hedde Vor Far.

Mattæus' symbol er et menneske – her et menneske med englevinger. Billedet er fra en bønnebog fra begyndelsen af 1500-tallet.

Markusevangeliet

Markusevangeliet er det ældste af de fire evangelier. Det blev skrevet omkring år 70. Forskerne ved ikke med sikkerhed, hvem forfatteren er, kun at han levede tæt på Jesus og de 12 disciple. Det kan have været Markus, som var ven med disciplen Peter.

Markus' symbol er en løve. Løven skal minde om Jesu opstandelse på tredjedagen. Ifølge et gammelt sagn vågnede løveunger først til live efter tre dage.

Lukasevangeliet med beretningen om Jesu fødsel

Lukasevangeliet er formodentlig skrevet omkring år 80. Lukas var omhyggelig med detaljerne.

I Lukasevangeliets første og andet kapitel findes fortællingen om Jesu fødsel, som læses juleaften i alle kirker i Danmark.

Det er en fantastisk historie: Maria skal have et barn, selvom hun aldrig har været sammen med en mand. Efter at have født Jesus, bevarer hun sin uskyld. Denne type fortællinger om ekstraordinære fødsler fortælles i mange religioner og skal understrege, at her kommer et helt specielt menneske til verden.

Lukas' symbol er en okse. Oksen skal minde de kristne om Jesu død på korset. Jesus blev ofret på samme måde, som man ofrede okser i templet.

Johannesevangeliet er anderledes

Johannesevangeliet er skrevet omkring år 100 af en ukendt forfatter. Nogle mener, at forfatteren er en af Jesu disiple, Johannes.

Johannesevangeliet er anderledes. Det beretter om nogenlunde de samme begivenheder som de øvrige evangelier, men i en anden rækkefølge og på en anden måde. Johannes er poetisk og beskriver Gud som lys. Johannes er mystiker, hvilket betyder, at han søger det gådefulde og mystiske.

Johannes' symbol er ørnen. Ørnens flugt skal være symbol på Jesu Himmelfart.

Apostlenes Gerninger

Efter evangelierne følger en bog, som hedder Apostlenes Gerninger. Apostlene var de 12 disciple.

Apostlenes Gerninger handler om, hvad apostlene gjorde efter Jesu død.

Efter Jesu død og opstandelse samledes apostlene i Jerusalem for at beslutte, hvordan de bedst kunne leve, som Jesus havde lært dem. De dannede den første kristne menighed og begyndte at prædike. Der var mange mennesker, som begyndte at tro på budskabet om, at Jesus var Guds søn, og som et tegn på, at de tilhørte den kristne menighed, lod de sig døbe.

"For således elskede Gu
verden, at han gav sin
enbårne søn, for at enhve
som tror på ham, ikke ska
fortabes, men have evigt li

(Johannesevangeliet kap. 3.1

Paulus' breve

Paulus er den person, der står som forfatter til de fleste af bøgerne i Det nye Testamente. Bøgerne kaldes for breve.

Paulus rejste rundt i hele Middelhavsområdet og talte i synagogerne om, at Jesus var den Messias, som alle jøder havde ventet på. Nogle jøder begyndte at tro på Jesus og dannede med hjælp fra Paulus kristne menigheder. Men mange jøder blev ikke overbevist og beholdt deres jødiske tro. I dag venter jøderne stadig på Messias.

Når en ny kristen menighed var blevet dannet, rejste Paulus videre til en anden by. Han holdt kontakt med de nyomvendte kristne ved at skrive breve til dem. Det sted eller den person, som han sendte brevene til, gav navn til brevene. Brevet til menigheden i Korinth hedder Korintherbrevet, og brevet, som var til menigheden i Rom, hedder Romerbrevet.

Johannes Åbenbaring

Biblens sidste bog hedder Åbenbaringsbogen eller Johannes Åbenbaring. Den handler om kampen mellem Gud og Satan ved verdens undergang. Den fortæller også om, hvilke vanskeligheder de første kristne mødte.

Åbenbaringsbogens forfatter ser lyst på fremtiden, for det onde ender med at blive besejret, og forfatteren fortæller: "Jeg så en ny himmel og en ny jord."

SAMMENFATNING

- Den kristne Bibel består af to hoveddele: Det gamle og Det nye Testamente.
- Det nye Testamente er kristendommens grundtekst, og der er de vigtigste tanker om den kristne tro beskrevet.
- Det nye Testamente indeholder:

1. Fortællinger om Jesus og hans disciple i de fire evangelier: Mattæus-, Markus-, Lukas- og Johannesevangelierne.
2. Apostlenes Gerninger, som indeholder en beskrivelse af den første tid efter Jesu død og opstandelse.
3. Breve om, hvad de kristne skal tro på, og hvordan de skal leve. De fleste af brevene er skrevet af Paulus.
4. En skildring af verdens undergang og tidernes ende i Johannes Åbenbaring.

OPGAVER

Spørgsmål til teksten

1. Hvilke to dele består Biblen af?
2. I hvilken del udvikles og forklares den kristne tro?
3. Hvad hedder de første fire bøger i Det nye Testamente?
4. Hvad hedder den prædiken, som indeholder Jesu centrale tanker?
5. Hvad hedder den bøn, som Jesus lærte folk at bede?
6. Hvordan foregik Jesu fødsel ifølge Lukasevangeliet?
7. Hvad handler Apostlenes Gerninger om?
8. Hvem var Paulus?

Arbejde med teksten

9. I de fire evangelier findes flere kendte tekster. Forsøg at finde nogle stykker. Vælg den, du synes er mest interessant.
10. Hvorfor er Paulus så vigtig for kristendommen? Forsøg at forklare, hvad han gjorde, som var så betydningsfuldt, og hvordan han gjorde det.
11. På hvilken måde adskiller Johannesevangeliet sig fra de andre evangelier?
12. Hvorfor skrev Paulus brevene?

Arbejd videre

13. I den prædiken, som kaldes for Bjergprædikenen, findes de fleste af Jesu tanker om livet. Læs Bjergprædikenen, Matt. kap. 5-7.
    a) Find de tanker, som du genkender.
    b) Vælg dem, du gerne selv vil leve efter.
    c) Diskuter de ting i Bjergprædikenen, som du ikke forstår, med en klassekammerat. Forsøg at finde frem til en forståelse.
    d) Diskuter de ting i Bjergprædikenen, som du ikke kan lide, med en klassekammerat. Giv begrundelse for dine synspunkter.
14. Det er først i de senere år, at kvinder kan blive præster i den protestantiske kirke. I den ortodokse og den katolske kirke kan kvinder stadig ikke blive præster. Find ud af, hvornår kvinder fik lov til at blive præster i den danske folkekirke, og hvor mange kvinder og mænd der er præster i den danske folkekirke i dag.

Den kristne lære udbredes

De første gudstjenester, præsterne og biskopperne

De, som kom til de første kristne menigheder, var ofte slaver og mennesker fra de laveste samfundsklasser. De blev tiltalt af budskabet om, at alle mennesker havde lige stor værdi, uanset om man var slave, rig, fattig, kvinde, jøde eller græker. Også rige mennesker blev kristne, først og fremmest kvinder.

Billedet er taget fra en koptisk kirke. Den koptiske kirke kommer oprindelig fra Ægypten og er en af de ældste kristne kirker i verden. Præsten deler velsignet brød ud ved en nytårsfest, som den koptiske kirke fejrer i september.

Gudstjenesterne var enkle og indeholdt sang, bøn og læsning af de breve, som Paulus sendte. Man drak vin og spiste brød for at mindes Jesus.

Nogle medlemmer i menighederne blev udset til at have større ansvar end andre. Disse personer blev præster eller biskopper. Dette skete allerede i 100-tallet.

For at blive medlem af en menighed skulle man lade sig døbe, og det var præsterne eller biskopperne, der udførte dåben.

Grove forfølgelser

År 64 brændte Rom, og kejseren gav de kristne skylden for branden. Det medførte forfølgelse af de kristne, og i den forbindelse døde både apostlene Peter og Paulus. De kristne, som døde for deres tro, blev kaldt *martyrer.*

I slutningen af 200-tallet ville den daværende kejser udrydde alle kristne. De, som ikke tilbad kejseren og viste ham respekt, blev henrettet. Mange kristne nægtede, andre blev bange og opgav deres tro eller holdt den hemmelig.

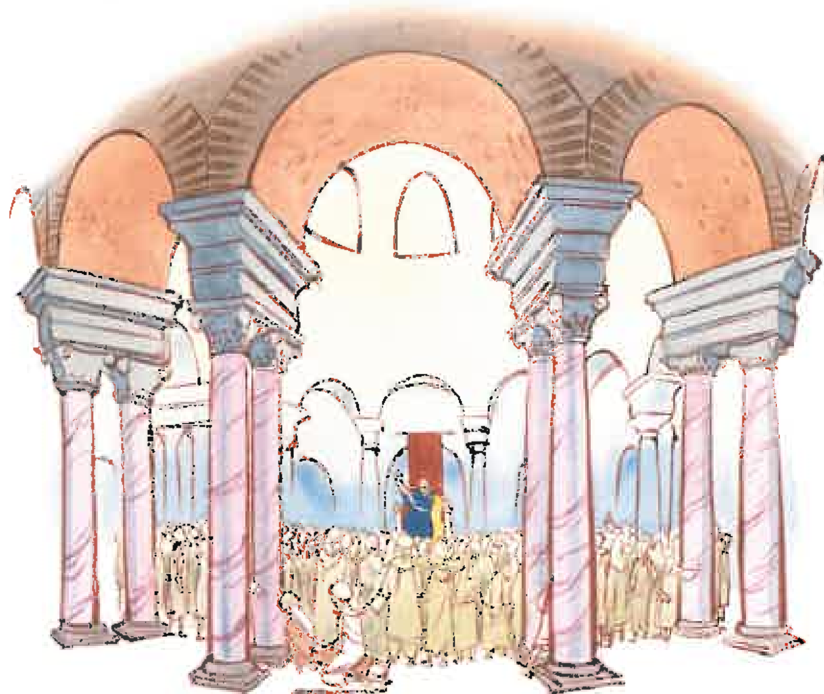
martyr
=
en, som dør for sin tro

Religionsfrihed i 300-tallet

I begyndelsen af 300-tallet skete der en stor omvæltning, og forfølgelserne ophørte. Årsagen var, at den romerske kejser Konstantin blev kristen. Han indførte religionsfrihed, og pludselig kunne alle åbent praktisere den religion, de ønskede.

Da kejseren var blevet kristen, fik kristendommen en helt ny position i romerriget, og det blev vigtigt at vide, hvad der var den ægte kristne tro.

Derfor indkaldte kejser Konstantin biskopper og præster til et møde i år 325. De mødtes i Nikæa i Tyrkiet for at skrive en trosbekendelse. En trosbekendelse er en tekst, som beskriver, hvad der er den sande tro. Trosbekendelsen fra Nikæa i 325 bruges stadigvæk i kirker over hele verden.

Cirka 300 personer, biskopper og præster fra hele Middelhavsområdet samledes i Nikæa i år 325. Mange af deltagerne havde oplevet forfølgelser og var blevet fængslet og tortureret for deres tro. Pafnutios fra Ægypten var næsten blevet blind og havde fået revet akillessenen over ved tortur. Paulos fra Neocaesarea havde mistet sine hænder ved tortur. Men nu sad de sammen med kejseren selv. Mødet blev åbnet, og kejseren holdt en tale på latin. Alle vidste, hvad opgaven var: At blive enige om, hvad sand kristen tro var.

En treenig Gud

Deltagerne ved kirkemødet i 325 kom frem til, at Gud viser sig på flere måder: som Fader, som Søn og som Helligånd. Gud er altså tre personer i en = en treenig Gud.

rekanten er symbolet for Gud. e tre hjørner står for Faderen, ønnen og Helligånden.

- Gud viser sig som en *Fader*, der tager vare på sine børn.
- Gud viser sig som *Jesus*, som kaldes for Guds søn.
- Gud viser sig som *Helligånd*.

Ordet Helligånd kan oversættes med kraften – den kraft, som er Gud. Helligånden er usynlig som luften og vinden, man kan kun se, hvad den forårsager. Når træet bevæger sig, ved vi, at det skyldes vinden. Når der sker noget godt i verden, er det Guds kraft, Helligånden, som forårsager det, mener de kristne.

I kristendommen viser Gud sig på tre måder: som Faderen, Sønnen og Helligånden. På dette billede har den spanske kunstner Jusepe de Ribera afbilledet Gud som en klassisk faderfigur, en ældre mand med hvidt skæg. Han udstråler tryghed. Duen symboliserer Helligånden. Billedet er fra 1600-tallet.

Hvorfor måtte Jesus dø?

Ifølge Det nye Testamente havde menneskene gang på gang glemt Gud og brudt pagten, som Gud havde indgået med dem. Derfor måtte noget ske. Som når to venner er blevet uvenner, må noget ske, for at det kan blive godt igen. Nogen må sige eller gøre noget, for eksempel give et knus, sige undskyld eller give en buket blomster.

Ifølge kristen tro var det Jesus, som måtte dø, for at der igen kunne komme et godt forhold mellem Gud og mennesker, selvom Jesus ikke havde gjort noget forkert.

Jesus opstår fra de døde – det er det vigtigste for kristne

I Det nye Testamente fortælles, at Jesus lægges i en grav efter korsfæstelsen, men at han på den tredje dag opstår fra de døde. På denne måde viste Jesus, at døden kunne besejres. Døden er ifølge kristen tro menneskets værste fjende, men det menneske, som tror på Jesus, vil besejre døden og få evigt liv.

Gud er kærligheden

Kærlighedstemaet går igennem hele den kristne tro. Gud elsker verden og menneskene og vil redde dem fra deres egen ondskab. I Det nye Testamente beskrives Gud således:

> "Gud er kærlighed, og den, der bliver i kærligheden, bliver i Gud, og Gud bliver i ham."
>
> *(Første Johannesbrev kap. 4.16)*

Retninger

SAMMENFATNING

- Det tog flere hundrede år, inden den kristne tro blev fastslået. De kristne levede spredt ud over hele Romerriget, og i perioder blev de forfulgt pga. deres tro. Mange led martyrdøden.
- Da kejser Konstantin blev kristen i begyndelsen af 300-tallet, forandredes forholdene for de kristne. Kejseren bestemte, at der skulle være religionsfrihed i hele Romerriget.
- For at gøre det klart, hvad der var kristen tro, sammenkaldte Konstantin biskopper og præster til møde i byen Nikæa i år 325. I en trosbekendelse blev det forklaret, at Gud viser sig på tre måder: Faderen, Sønnen (Jesus) og Helligånden. Dette kaldes treenighed.
- En anden vigtig del af den kristne tro handler om, at Jesus døde, for at menneskene skulle blive frelst. Da Jesus opstod fra de døde, viste han, at døden kunne besejres.

hieraki

=

hellig orden

De tre største grupper

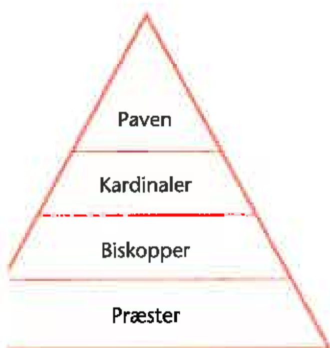
I kristendommen findes flere retninger. Der dannes hele tiden nye kirker eller retninger, så det er umuligt at beskrive dem alle sammen, men både gamle og nye kirker tilhører en af disse tre hovedgrupper:

- Den katolske kirke
- Den ortodokse kirke
- Den protestantiske kirke

Den katolske kirke og den ortodokse kirke blev dannet i 1000-tallet e.Kr. Det viste sig, at de kristne i den vestlige del af Middelhavsområdet, som var knyttet til Rom, udviklede nogle andre synspunkter på flere spørgsmål end de, som levede i det østlige område.

Til sidst kunne de forskellige synspunkter ikke rummes i den samme kirke, og i 1054 blev den kristne kirke delt i to: den katolske kirke i vest og den ortodokse kirke i øst.

Den protestantiske kirke blev først dannet i 1500-tallet. Sammen har de tre kirker mere end 2 milliarder medlemmer, hvilket gør kristendommen til verdens største religion.

Paven leder kirken sammen med kardinaler og biskopper. Kardinalerne er de øverste blandt biskopperne og har ansvar for store områder. Kardinalen i Nordtyskland har f.eks. ansvar for den katolske kirke i Tyskland og i de nordiske lande.

Den katolske kirke

Den katolske kirke er uden sammenligning den største af de kristne retninger med mere en milliard medlemmer.

Den katolske kirke er organiseret som en pyramide. Øverst er personen med mest magt: paven. Nederst er personerne med meget mindre magt. Denne ordning kaldes et hierarki, som betyder hellig orden.

Verdens største kirke, St. Peterskirken, ligger midt i Rom i verdens mindste stat, Vatikanstaten, med ca. 400-500 indbyggere.

Paven

Paven bor i Rom, i Vatikanet, verdens mindste stat. Paven leder kirken sammen med sine ca. 500 medarbejdere. De fungerer som en regering og kaldes *kurien*. Forskellige spørgsmål, som gælder troen og kirken, behandles og besluttes af kurien.

Med jævne mellemrum skriver paven breve, som sendes rundt og læses over hele verden, de såkaldte rundskrivelser. I disse breve giver han gode råd, og han svarer på spørgsmål, der er stillet til ham. Det kan handle om, hvordan kristne skal leve i samfundet og i familien. Det kan også handle om politiske spørgsmål.

Når en pave dør, samles alle kardinaler i Rom. De lukker sig inde i Vatikanet for at afgøre, hvem der skal være den næste pave. De kommer ikke ud, før en af dem har fået to tredjedele af stemmerne.

En kvinde kan aldrig blive pave, eftersom paven vælges blandt kardinalerne. For at blive kardinal skal man være præst, og kvinder kan ikke blive præster i den katolske kirke. Ifølge katolikkerne skyldes det ikke, at kvinder er ringere end mænd, men det er blot en tradition. Der var f.eks. ingen kvinder blandt de 12 apostle, som fulgte Jesus.

kurien
=
pavens regering

Helgener

En helgen er et menneske, som i løbet af sit liv har udført usædvanligt mange gode gerninger, og som på en særlig måde kæmper for sin kristne tro. Efter sin død kan sådan et menneske blive kåret som helgen af paven. Det sker efter en lang proces, hvor flere mennesker skal fortælle, at der er sket forunderlige ting i nærheden af den kommende helgen.

I alle katolske kirker findes der flere helgenbilleder og helgenstatuer. Jesu mor, Maria, er den mest værdsatte helgen. En katolik beder ikke til en helgen, men gennem en helgen, som formidler bønnen videre til Gud og giver bønnen ekstra kraft.

FORDYBELSE

Den hellige Birgitta

Den hellige Birgitta er kendt over hele verden. Hun blev født i 1303 i Sverige. Som 7-årig så Birgitta i et syn Jomfru Maria, Jesu mor. Birgitta så Jomfru Maria sætte en krone på Birgittas hoved. Da Birgitta var 13 år, blev hun gift og fik 8 børn. Efter 27 års ægteskab døde manden, og Birgitta begyndte et nyt liv. Hun blev nonne i et kloster, som hedder Alvastra. Hun så stadig Jesus og Maria i syner og skrev sine oplevelser ned. Det blev til et skrift, som hed Åbenbaringer. Birgittas åbenbaringer blev først kendt i Sverige, men efterhånden udbredt i hele Europa. Åbenbaringerne handlede både om konkrete sager som fred mellem lande og om, hvordan mennesker skal leve. Her er to eksempler på hendes tanker:

"Hvis du ejer mere end det allermest nødvendige, er det tyveri!" og "Vi forvandles til det, vi elsker."

Birgitta fik tilladelse til at lave sin egen klosterorden i 1373, Birgittinerordenen. I 1391 blev hun kåret som helgen, og så sent som i 1999 blev hun ophøjet til en af Europas seks skytshelgener. Foran Peterskirken i Rom findes en otte meter høj statue af den hellige Birgitta.

I Danmark blev der indviet et Sankt Birgitta kloster i Maribo på Lolland i 2006.

Munke og nonner

Munke og nonner har stor betydning for den katolske kirke. Munke og nonner har valgt at leve et liv i Guds tjeneste, og de lever i cølibat. Cølibat betyder, at man ikke gifter sig, og at man ikke dyrker sex. Munke og nonner mener, at man bedre kan tjene Gud og sine medmennesker, hvis man ikke bliver distraheret af mænd, koner og børn. Lidt forenklet kan man sige, at munke og nonner er viet til – ‚gift med' – Gud.

Byen Maribo blev i 1400-tallet bygget op om det sted, hvor "Maria boede." 600 år senere blev der bygget et nyt kloster, som hedder „Marias bolig." Det er nonner, som tilhøre Birgitta-ordenen, som bor i klostret.

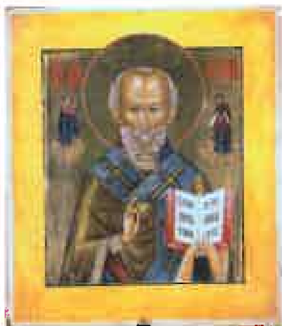
De syv sakramenter

Sakramente betyder hellig handling. For en katolik er sakramenterne meget vigtige, for det er gennem sakramenterne, at man opnår kontakt med Gud.

Sakramenterne er:

1. Dåben (barnedåb)
2. Firmelsen (konfirmation)
3. Eukaristien (nadveren)
4. Forsoningens sakramente (skriftemål)
5. Ægteskab (man kan ikke blive skilt)
6. De syges salvelse (den sidste olie)
7. Præstevielse (der findes kun mandlige præster)

I Danmark er der ca. 35.000 katolikker.

Ikon betyder billede. At male en ikon kræver både viden og følelse. Man må ikke male hvad som helst, og der er mange regler, som skal følges. Ortodokse plejer at beskrive ikoner som mere end et billede, de er vinduer til himlen. Ikoner findes ikke kun i kirker, men også i hjemmene. Der er nogle, der tror, at ikoner kan helbrede sygdom.

Den ortodokse kirke

Den ortodokse kirke består af kirker, som har fået navn efter det land, de er opstået i. Den største ortodokse kirke er den russisk-ortodokse kirke. Derudover er der f.eks. den græsk-ortodokse og den serbisk-ortodokse kirke. Selvom kirkerne har forskellige navne, er de ens, når det gælder tro og traditioner. Der er flere ortodokse kirker i Danmark. Den russisk-ortodokse Aleksander Nevskij kirke i København er den største.

Gudstjenesten er speciel

Den ortodokse kirke repræsenterer de ældste kristne tanker. Gudstjenesten holdes på samme måde, som de første kristne generationer gjorde. Gudstjenesten er som et skuespil, der handler om Jesu liv.

I de fleste ortodokse kirker står menigheden op under hele gudstjenesten. Præsten synger og messer og læser bønner og tekster fra Biblen. Han svinger med et røgelseskar, går rundt i kirken og holder Biblen frem, så alle kan se den.

Forrest i kirken er en væg, som kaldes en ikonostas. Væggen hedder sådan, fordi den er dækket af billeder, ikoner, som forestiller Jesus, Maria og apostlene.

I ikonostasen findes tre døre, og kun præsterne kan gå ind gennem dørene. Når præsten er bag ikonostasen er han i himlen, og når kan kommer ud igen, har han budskaber fra Gud med ud til menigheden.

ikonostas
=
billedvæg

Sakramenterne eller mysterierne

Den ortodokse kirke har de samme syv sakramenter som den katolske kirke, men de kaldes mysterier. Der er også forskel på, hvordan de praktiseres. I den ortodokse kirke bliver barnet døbt og konfirmeret ved samme lejlighed. En præst bør være gift, hvis han ikke er biskop, og de mennesker, som er gift, kan ikke blive skilt.

Ortodoks kirke

Det er let at se, hvilken retning en kirke tilhører.
I ortodokse kirker findes en billedvæg, en ikonostas.
Ikonostasen er forrest i kirken.
I en katolsk kirke er der altid helgenstatuer, især statuer af Jomfru Maria.
I en protestantisk kirke er der ingen helgenstatuer, men altid en prædikestol, som er centralt placeret.
Præsten holder sin prædiken fra prædikestolen.

Katolsk kirke

Protestantisk kirke

Den protestantiske kirke

Den tredje store kristne retning er den protestantiske kirke. Den blev dannet i 1500-tallet, fordi en mand ved navn Martin Luther, protesterede mod den katolske kirke. Det er derfor, den kaldes den protestantiske kirke.

Inden for den protestantiske kirke findes tre forskellige kirker: Den lutherske, den reformerte og den anglikanske kirke.

Danmark har siden 1500-tallet været et protestantisk land, og den danske folkekirke tilhører den lutherske kirke. Før vi kommer nærmere ind på, hvad en luthersk kirke er nu, må vi se tilbage og spørge: Hvorfor protesterede Martin Luther mod den katolske kirke?

Luther elskede det gode liv, og han skal have sagt: "Den, som ikke elsker kvinder, vin og sang, er en nar til sine dages ende." Maleri af Lucas Cranach den ældre fra 1529.

Det begyndte med Martin Luthers protest

Martin Luther levede fra 1483 til 1546. Han tog sin kristne tro meget alvorligt og blev munk. Han bad, fastede og læste i Biblen mere ihærdigt end de fleste, men på trods af, at han gjorde sig umage, så var han ikke tilfreds. En dag erkendte han, at det klosterliv, han levede, ikke var det rigtige. Han nåede frem til, at et menneske ikke behøver at gøre gode gerninger for at være et godt menneske, som Gud kunne være tilfreds med. Man behøvede ikke leve i cølibat, man behøvede ikke faste så meget, og man behøvede ikke gøre sig så meget umage. Det eneste, som kræves af menneskene er, at de tror på Gud.

På den tid var Peterskirken ved at blive bygget i Rom, og derfor havde kirken et enormt behov for penge. Derfor begyndte kirken at sælge afladsbreve til folk, så de på denne måde kunne få tilgivelse for deres synder. Man kunne altså betale og blive fri for at blive straffet for sine synder. På den måde strømmede pengene ind i kirkekassen.

Men Luther og en del andre præster protesterede. Man skulle ikke kunne kunne betale sig fra sine synder, man skulle fortryde og angre sine synder, mente de. De protesterede også imod, at paven og biskopperne levede et liv med kvinder og fester. Et liv i luksus var langt fra det liv, som kirken fortalte almindelige mennesker, de burde leve.

aflad
=
fritagelse for straf

Til slut satte Luther 95 teser op på kirkedøren i sin hjemby Wittenberg i Tyskland. Der havde han formuleret sin protest mod det, som han mente var forkert i den katolske kirke.

Paven blev rasende og bandlyste Luther. Han blev truet på livet og måtte holde sig skjult i næsten et år. Da Luther vendte tilbage til sin hjemby, fik han mange tilhængere. Han holdt op med at være munk og giftede sig med en kvinde, som tidligere havde været nonne. De fik en masse børn og levede lykkeligt sammen i mange år.

tese
=
påstand

bandlyse
=
paven giver tilladelse til at dræbe en person

Billederne er hentet fra en tysk ungdomsbog fra 1852. Billederne viser Martin Luthers liv. Øverst til venstre sælger præster og munke afladsbreve som giver syndsforladelse. Dette protesterer munken Martin Luther imod og sætter 95 teser op på kirkedøren i sin hjemby. Han bliver forfulgt, og ha skrifter bliver brændt på bål, hvilket k ses nederst til venstre.

På billederne til højre ses, hvordan Luther levede, da han havde forladt munkelivet. På det øverste billede gift han sig, og på det store billede fejrer han jul sammen med sin kone og bør Billedet nederst til højre viser en syg o døende Martin Luther.

Luthers nye tanker

Luther ønskede, at folk skulle tænke selv og tage stilling til livet og ikke bare gøre, som præsterne sagde. Man skulle selv kunne læse i Biblen og selv søge efter Gud. Derfor oversatte Luther Biblen til tysk, og efterhånden holdt præsterne op med at prædike på latin og begyndte at tale det sprog, som folk forstod. Luther begyndte også at skrive salmer, som folk kunne synge med på. Denne forandring kaldes for reformationen. At reformere betyder at forandre noget for at gøre det bedre.

FORDYBELSE

Luthers lære

Mennesker bliver frelst ved at tro på Gud og ikke ved at gøre gode gerninger.
Biblen er den eneste bog, som mennesker skal rette sig efter.
Der findes kun to sakramenter beskrevet i Biblen, og det er dåb og nadver. Derfor fjernede han de andre fem sakramenter, som den katolske kirke har.
Der skal ikke være munke og nonner, for Gud ønsker, at vi skal leve som almindelige mennesker i samfundet, hvor alle har en betydningsfuld opgave.
Al slags arbejde er lige værdifuldt. Det er ikke bedre og mere fint at være præst end at være bonde, lærer eller vejarbejder.
Der skal ikke være en pave, for der står ikke noget om paver i Biblen.
Dette synspunkt var konger og kejsere glade for, for så slap de for, at kirken blandede sig og tog en del af magten.
Der står intet om helgener og helgendyrkelse i Biblen, så de blev fjernet fra kirken.
Alle skal kunne læse og forstå Biblen, ikke kun præster. Derfor skal den oversættes til hvert lands sprog. Det skete hurtigt, fordi bogtrykkerkunsten lige var blevet opfundet.
Gudstjenesten skal holdes på folks eget sprog, så alle kan forstå, hvad der bliver sagt. Før var den blevet holdt på latin.
Det skal være rart at gå i kirke, så derfor blev der indført salmesang for alle og ikke blot for præsten og koret.

Den reformerte kirke og den anglikanske kirke

Reformationen bredte sig hurtigt fra Tyskland til andre lande i Europa. I nogle lande udviklede den protestantiske kirke sig anderledes, end Luther havde tænkt sig. I Schweiz grundlagde Jean Calvin (1509-1564) en kirke, som har flere navne: den calvinske, den reformerte eller den presbyterianske kirke. Den findes først og fremmest i Schweiz, Holland, Skotland og USA.
Calvin var mere streng i sin tro end Luther og mente, at alle buddene i Biblen skulle følges.
Calvin opfordrede mennesker til at leve enkelt og til at afstå fra fornøjelser som luksus og dans. Billeder og statuer blev fjernet fra kirken. Nutidens reformerte kirker har taget afstand fra flere af Calvins tanker, men gudstjenesten er stadig helt enkel.
I England blev der skabt en kirke, som hedder den anglikanske kirke. Den overtog både protestantiske og katolske traditioner. Gudstjenesten minder meget om en katolsk gudstjeneste. Lederen af kirken er dog ikke paven, men ærkebiskoppen i England.

SAMMENFATNING

- Der findes tre store kristne retninger: den katolske kirke, den ortodokse kirke og den protestantiske kirke.
- Den katolske kirke er den største retning, og dens leder er paven.
- De syv sakramenter er grundlæggende for den katolske kirke.
- Den ortodokse kirke består af et antal kirker, som har fået navn efter de lande, som de er opstået i. De ligner hinanden, selvom de har forskellige navne. Kirkens overhoveder kaldes patriarker. Der findes en patriark i Moskva og i Istanbul.
- Den ortodokse kirke har lige så mange sakramenter som den katolske kirke, men de kaldes for mysterier.
- I begyndelsen af 1500-tallet opstod en protestbevægelse mod den katolske kirke i Europa. Det førte til, at den protestantiske kirke blev dannet.
- Martin Luther ledte protestbevægelsen, og hans tanker blev grundlaget for den forandring, som blev kaldt reformationen.

OPGAVER

Spørgsmål til teksten

1. Hvad menes med en treenig Gud?
2. Hvad hedder de tre store kristne retninger?
3. Hvad hedder byen, som paven bor i?
4. Hvad hedder regeringen i Vatikanet?
5. Hvad er kendetegnet for en helgen?
6. Hvornår levede Den Hellige Birgitta?
7. Hvad betyder det at leve i cølibat?
8. Hvilke sakramenter er der i den katolske kirke?
9. Hvad er en ikonostas?
10. Hvad hedder den kirke, som Martin Luther grundlagde?

Arbejde med teksten

11. Hvordan opstod de tre hovedretninger inden for kristendommen?
12. Hvem kan vælges til pave, og hvordan foregår valget?
13. Hvorfor lever munke og nonner i cølibat?
14. Hvad blev Den Hellige Birgitta kendt for?
15. Hvordan foregår en gudstjeneste i den ortodokse kirke?

Arbejd videre

16. Hvad hedder den nuværende pave, og hvor længe har han været pave?

Kristendommen i Danmark

På stenen fra Jelling ses det første kristne billede udhugget. Det forestiller den korsfæstede Kristus uden kors og med glorie om hovedet.

Det var ikke let for den nye kristendom at overbevise nordboerne om, at de skulle have Kristus som gud og ikke længere Odin og Tor. I et brev fra omkring år 800 skrev en ansat teolog hos den tyske kejser: "Mon der er noget som helst håb om danernes omvendelse?" Danerne blev betragtet som vilde barbarer. Deres konge var "grusommere end et vildt dyr og hårdere end sten." Sådan var synet på danskerne blandt de kristne, som ønskede at udbrede kristendommen mod nord.

Den første missionær, som kom til Danmark omkring år 700 var Willibrord, en engelsk munk. Der havde været missionærer før ham, men de var blevet myrdet. Willibrord slap levende fra mødet med den danske konge, men fik ikke omvendt nogen til den kristne tro. Han købte 30 drenge, som han tog med for at døbe dem og oplære dem som missionærer. Disse drenge skulle vende tilbage som voksne missionærer og ville have den fordel, at de kunne tale dansk.

Først i 830 lykkedes det for Ansgar at få lov til at bygge den første kristne kirke i Hedeby, hvor en præst kunne bo, og hvor de, der ønskede det, kunne blive døbt og dyrke deres nye tro.

Ansgar er blevet kaldt Nordens apostel, fordi det lykkedes ham at få tilladelse til at bygge kristne kirker i Norden.

Ansgar

Ansgar blev født i Frankrig i 801. Han mistede sin mor som femårig, og faderen sendte ham til et kloster. I klosteret lærte han at leve efter reglen: Bed og arbejd! Det gjorde han hele sit liv. Han kom til Danmark med den danske konge, Harald Klak, som var i Frankrig for at bede om penge og militærhjælp. Prisen for denne hjælp var, at kongen skulle lade sig døbe. Det gjorde han og rejste hjem til Danmark med Ansgar i sit følge. Ansgar missionerede ihærdigt, og da han døde i 865, var det lykkedes ham at få lov til at bygge tre kirker: i Birka, Hedeby og Ribe.

Harald Blåtand

Kong Harald var den første danske konge, som tog den nye tro til sig. Det fortælles, at han lod sig overbevise af en munk, som hed Poppo. Under en diskussion om, hvilken gud der var den stærkeste, sagde Poppo, at han ville 'bære jern', dvs. holde glødende jern i sine

hænder, for sandheden var, at Gud, hans søn Jesus Kristus og Helligånden var den stærkeste. Det rødglødende jern skadede ikke Poppos hænder. Dette overbeviste Harald, og han lod sig døbe i den kristne tro omkring år 965.

Kong Harald lader sig døbe.

Religionsmøde

Omvendelsen af den danske befolkning, bygningen af kirker og uddannelsen af præster skete gradvist og var styret fra Tyskland og paven i Rom. Det var først, da Danmark fik sin egen ærkebiskop i 1104, at man kunne sige, at missionen var fuldført. Det tog altså omkring 300 år at gøre Danmark til et kristent land.

I de 300 år har danskerne i lange perioder dyrket både kristendommen og asatroen. Det var ikke vanskeligt for en ny religion at få indflydelse på de gamle religiøse handlinger. I den gamle religion holdt man høstfester og vintersolhvervsfester. Disse fester blev stadig holdt, men der blev efterhånden lagt et nyt indhold oven i festen. Solhvervsfesten blev til en fest, hvor man også fejrede Jesu fødsel. Når der blev holdt høstgilder med fælles måltider, så har de nye kristne også fejret nadvermåltidet. Det er religionens ydre side, men den indre side, altså folkets tro, er meget længere om at forandre sig. Ingen kan sige, hvor lang tid det tager.

Gravfund med Tors-hamre, som også er kors, viser, at folk ikke skifter gud uden at bruge mange år på at vænne sig til det.

Smykke, som viser, at den gamle og nye tro eksisterede side om side.

Reformationen i Danmark

Overgangen fra den katolske tro til den protestantiske tro skete i Danmark i begyndelsen af 1500-tallet.

Kong Christian d. 2. opholdt sig i en periode hos Luther i Wittenberg og tog initiativ til at oversætte Det nye Testamente til dansk. Den danske befolkning var enig med Luther i kritikken af den katolske kirke, og den såkaldte 'lutherske gift' sneg sig frem. I løbet af nogle år fik den lutherske tro flere og flere tilhængere. Hans Tausen (1494-1561) var den ledende reformator, men de katolske biskopper ville ikke frivilligt afgive magt og rigdom, så de kæmpede imod. De forbød Hans Tausen at prædike på Sjælland og i Skåne, men det ville folket ikke finde sig i, og det kom til borgerkrig.

Borgerkrig

Borgerkrigen drejede sig ikke blot om religion, men også om politik og økonomi. Frederik d. 1. var død i 1533, og der skulle vælges en ny konge, men hvem? Den katolske kirke ejede næsten halvdelen af landets jord, og hvem skulle have retten til den jord, hvis kirken mistede sin magt? Krigen sluttede i 1536, da de oprørske bønder var nedkæmpet, de katolske biskopper arresteret og Christian d. 3. indsat som konge.

Reformationen gennemføres

30. oktober 1536 underskrev Christian d. 3 et dokument, som beskrev, hvordan Danmarks kirke skulle være fremover. Den katolske kirke mistede sin magt og ejendom. Kongen fik kirkens jord og penge. Munkene og nonnerne i de katolske klostre kunne få lov at blive boende, men de skulle modtage undervisning i den lutherske lære. Kongen skulle være overhoved for kirken og have retten til at udnævne de nye biskopper. Danmark var blevet et protestantisk land.

Den danske folkekirke

I Danmark er 83 % af befolkningen medlem af den danske folkekirke. I Grundlovens § 4 står, at den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke, og at den understøttes af staten. Der er således en tæt forbindelse mellem stat og kirke. Folkekirken styres efter love, der er vedtaget af folketinget. Folketinget blander sig dog ikke i det, der har med folkekirkens lære og forkyndelse at gøre. Menighedsrådene vælger, hvilken præst de vil bede kirkeministeren om at ansætte, og det er menighedsrådene og præsten, der bestemmer, hvad der skal foregå i kirken. Staten giver folkekirken en økonomisk støtte, som dækker en del af udgifterne til løn og pension til præster. Langt de fleste af folkekirkens udgifter, f.eks. til vedligeholdelse af de mange gamle kirker, bliver dog dækket af kirkeskatten. Det er kun medlemmer af folkekirken, der betaler kirkeskat. Den tætte forbindelse mellem stat og kirke ses også af, at kongen altid skal være medlem af den evangelisk-lutherske kirke. Og hvert år holdes der en gudstjeneste, når folketinget indleder sit arbejdsår den første tirsdag i oktober.

Det er frivilligt at være medlem af folkekirken, og hvis man ikke ønsker det, kan man melde sig ud, for i Grundlovens § 67 står, at man har ret til selv at vælge sin religion.

Fire – gange – kristne

Selvom 83 % af den danske befolkning er medlemmer af folkekirken, så er der ikke 83 %, som går til gudstjeneste om søndagen. Langt fra. Man har sagt, at danskerne er fire – gange – kristne: De bliver båret ind i kirken, når de bliver døbt, så kommer de til deres konfirmation, og når de skal giftes, og til slut bliver de båret ud af kirken igen, når de skal begraves. Sådan har det faktisk været i flere hundrede år.

Alligevel spiller kirkerne en rolle i mange menneskers liv. Kirker og menighedshuse bliver også brugt til foredrag og koncerter.

Grundtvig

En af de personer, som har spillet en stor rolle for, hvordan kirkerne bliver brugt i dag, er N.F. S. Grundtvig. Han var præst og skrev en stor del af de salmer, som findes i salmebogen. Grundtvig gjorde i 1825 det, han selv kaldte 'en mageløs opdagelse'. Opdagelsen gik ud på, at det hverken var Biblen, kirken, prædikenen eller præsten, som var det centrale i en gudstjeneste. Det var trosbekendelsen, altså det fællesskab som menigheden dannede, når man sammen bekendte sig til den kristne tro. I salmen "Kirken, den er et gammelt hus" skriver Grundtvig, at kirken er bygget af levende sten, og at ordene helliger huset. De levende sten er menigheden, og selvom 'tårnene falder', så falder kirken ikke, for den består af mennesker.

Nikolai Frederik Severin Grundtvig, 1783-1872.

Hverdag og højtid

Hvordan er det at være kristen?

En kristen tror på, at Jesus levede på jorden for 2000 år siden for at forklare, hvordan Gud har tænkt sig, at vi mennesker skal leve vores liv.

Jesus sagde i sine prædikener, at man skal elske hinanden, tro på Gud og adlyde hans bud. Han underviste sine disciple og opfordrede dem til at tilgive hinanden og ikke dømme hinanden.

"Alt, hvad I vil, at mennesker skal gøre mod jer,
det skal I også gøre mod dem."

Matt. 7.12

Hvorfor skal en kristen bede?

Bønnen er en samtale med Gud. I bønnen viser den kristne taknemmelighed for livet, og at han eller hun vil gøre sit bedste for at leve efter Guds vilje. Når en kristen beder, bruger han eller hun ofte bønnen "Fadervor", men man kan også bruge sine egne ord.

> Vor fader, du som er i himlene. Hell
> blive dit navn, komme dit rige, ske
> vilje som i himlen, således også på
> jorden; giv os i dag vort daglige brø
> og forlad os vor skyld, som også vi
> forlader vore skyldnere, og led os ik
> ind i fristelse, men fri os fra det ond
> For dit er riget og magten og æren i
> evighed! Amen.
>
> *Matt. 6.9*

Hviledagen

Da Gud skabte verden, gjorde han det på seks dage. Den syvende dag hvilede han. De kristne skal også hvile på den syvende dag, eftersom Gud har vist, at man har brug for hvile, når man har arbejdet. Derfor er den syvende dag i ugen, søndag, de kristnes hviledag. De skal fejre denne dag og mindes om, at man bør takke Gud for sit liv.

Søndag morgen ringer kirkeklokkerne. På den måde bliver de kristne mindet om, at hviledagen er begyndt, og at man kan gå i kirke.

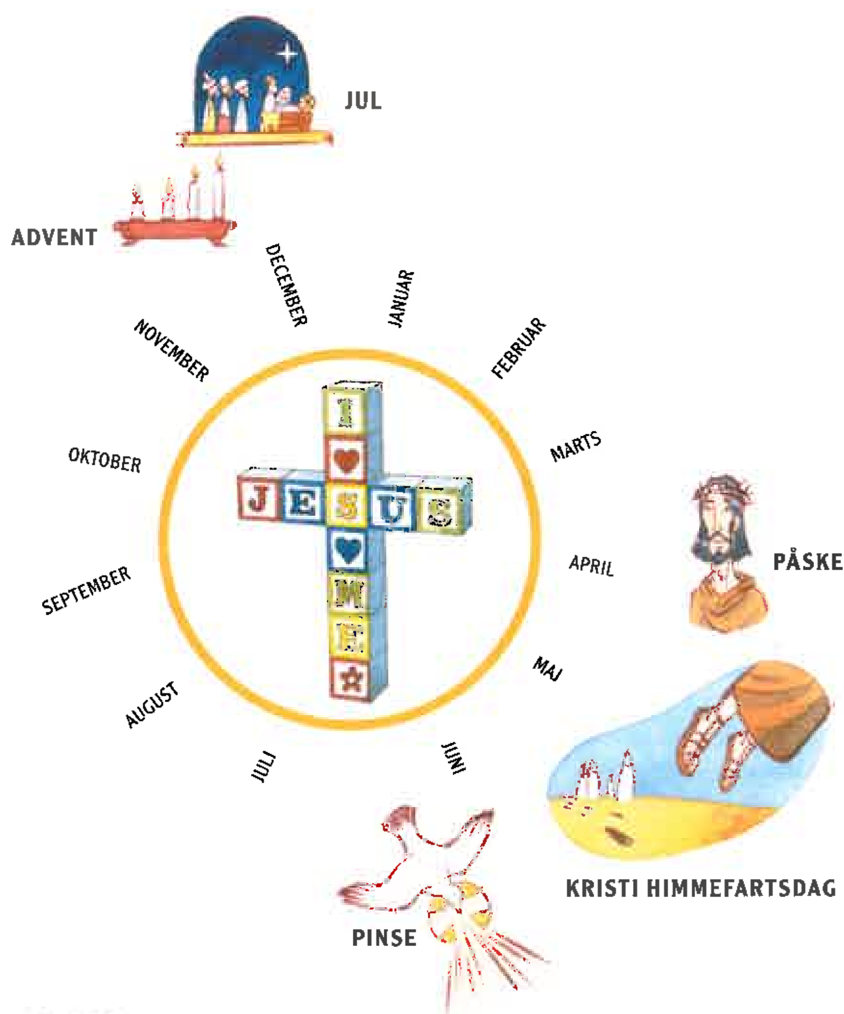
Under gudstjenesten prædiker en præst med udgangspunkt i en tekst fra Det nye Testamente.

Hvorfor skal de kristne gå i kirke?

Lige siden den tid, hvor folk endnu kunne huske Jesus selv, har de kristne forsamlet sig hver søndag. Man kommer i kirken for at være sammen og mindes Jesu liv og hans budskab. Ved gudstjenesten deler man brød og vin til minde om det sidste måltid, som Jesus og disciplene delte. Det kaldes nadver.

Tidsregning

Tidsregningen før og efter Kristus udgår fra det tidspunkt, da Jesus blev født. Tiden før og efter kaldes før Kristi fødsel (f.Kr.) og efter Kristi fødsel (e.Kr.). I nyere tid har forskere fundet frem til, at Jesus formodentlig blev født nogle år f.Kr.

Højtider

Advent

Ordet advent betyder ankomst. Det er en højtid, som viser, at de kristne venter på at fejre, at Jesus kom til verden. Fire søndage i træk før jul tænder man et lys i adventskransen som tegn på, at tiden for Jesu fødsel nærmer sig.

Jul

Julen fejres i december, og da fejrer de kristne, at Jesus blev født julenat. I kirken holdes aftenen før, juleaften, en særlig gudstjeneste, hvor der næsten altid læses det samme fra Lukasevangeliet om Jesu fødsel. De næste to dage holdes igen gudstjenester.

Påske

Påsken fejres om foråret og handler om, hvordan Jesus blev forrådt, fængslet, dømt og korsfæstet og tre dage efter genopstod fra de døde. De kristne genoplever i løbet af påskedagene hele historien fra forræderiet torsdag aften, sorgen over korsfæstelsen fredag og glæde påskemorgen, hvor Jesus genopstod fra de døde.

Kristi himmelfartsdag

De kristne tror, at Jesus vandrede omkring på jorden i 40 dage efter sin genopstandelse og viste sig for dem, der troede på ham. Han gjorde det for at vise, at der findes et evigt liv for dem, der tror. Senere tog Gud Jesus til himmels, og det er derfor, de kristne fejrer Kristi himmelfartsdag.

Pinse

Pinse fejres 50 dage efter påske for at mindes, hvordan Helligånden kom til disciplene 50 dage efter påske. Den begivenhed blev signalet til, at disciplene begav sig ud i verden for at fortælle om det budskab, som Jesus havde givet dem.

Hvem er kristen?

En kristen er en person, som tror på Faderen, Sønnen og Helligånden, og som tilhører en kristen menighed.

Dåb og konfirmation er vigtige symbolske handlinger, som viser, at man tilhører en kristen menighed. Der findes forskellige måder at blive døbt på. Nogle kristne kirker døber voksne, andre døber børn. Konfirmationen er en bekræftelse af dåben, et bevis på, at den, som er blevet døbt, vil være kristen. Nogle kristne kirker har konfirmation umiddelbart efter dåben. Andre lader der gå flere år, fra man som barn er blevet døbt, til man som teenager bliver konfirmeret og viser, at man fortsat vil tilhøre den kristne menighed.

Et ungt par, som har valgt at gifte sig i en kirke.

Ægteskab

Kristne gifter sig i kirken, hvor en præst forretter vielsen. Ved ægteskabet lover manden og kvinden at leve sammen, så længe de lever.

Begravelse

Når en kristen dør, holdes en ceremoni i en kirke eller et kapel, og det er en præst, som leder ceremonien. Man kan vælge at blive begravet i en kirke. Det sker så lige efter ceremonien i kirken eller kapellet. Man kan også vælge at blive kremeret. Ved en kremering bliver kisten med den døde brændt, og asken kommes i en urne, som bliver sat ned på en kirkegård.

Hvis man ønsker det, kan man få tilladelse til, at asken i stedet for bliver spredt over havet.

Hvad der sker efter døden, afhænger af, om den døde har troet på Gud og levet, som Jesus lærte, at man skulle leve. Det vil vise sig på Dommens dag, hvor Gud bestemmer, om man kommer i himlen eller i helvede.

SAMMENFATNING

- Jesus prædikede, at alle mennesker skal elske hinanden.
- Bønnen er en samtale mellem menneske og Gud.
- Søndag er hviledag og helligdag.
- Den kristne tidsregning udgår fra det tidspunkt, hvor man tidligere mente, at Jesus var blevet født.
- I kirken holdes gudstjeneste, dåb, konfirmation, bryllup og begravelse.

OPGAVER

Spørgsmål til teksten

1. Hvorfor er søndag hviledag for de kristne?
2. Hvad signalerer kirkeklokkerne søndag morgen?
3. Hvad er nadver?
4. Hvad betyder advent?
5. Hvorfor tænder man lys i en adventskrans fire søndage før jul?
6. Hvad skete der langfredag?
7. Hvad er Kristi himmelfartsdag?
8. Hvad fejrer de kristne til pinse?

Arbejde med teksten

9. Hvad er det vigtigste i Jesu budskab til menneskene?
10. Påsken fejres af både kristne og jøder, men af forskellige årsager. Lav en sammenligning.
11. Hvad er konfirmation, og hvornår foregår den?
12. Hvad tror de kristne, der vil ske efter døden?

Arbejd videre

13. Hvordan ved man, at Jesus har levet? Forsøg at finde ud af, om der er skrevet noget om Jesus andre steder end i Det nye Testamente.

ISLAM

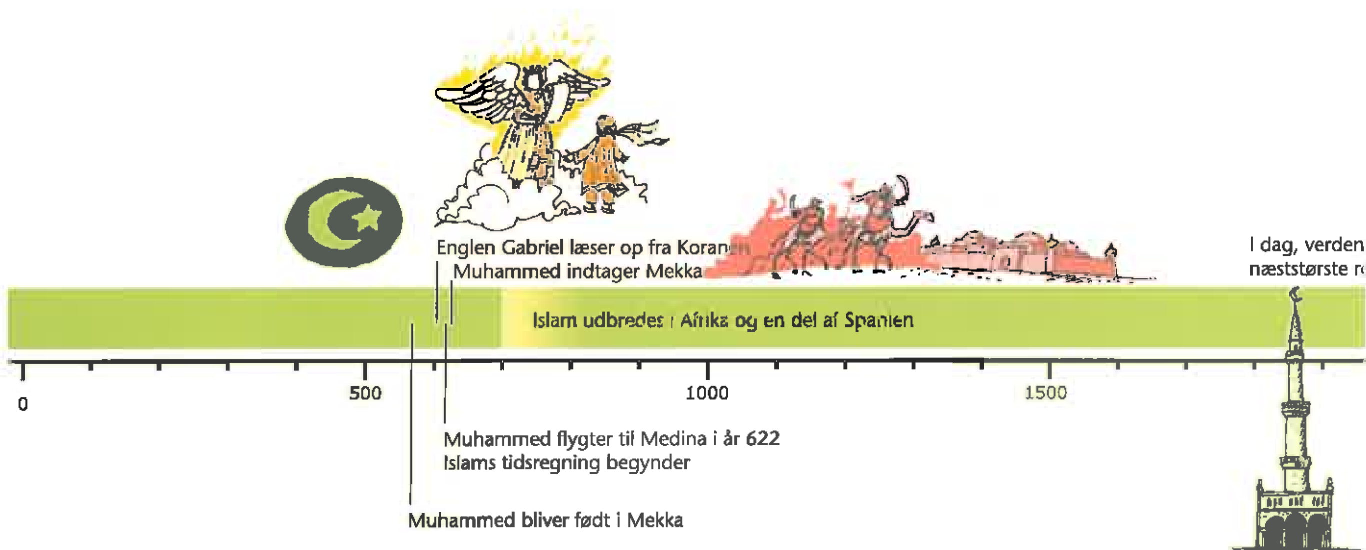
Indonesiske piger i bøn.
Indonesien er verdens største muslimske samfund.
88 % af befolkningen bekender sig til islam.

I 600-tallet begyndte en ny tro at spredes blandt befolkningen på den arabiske halvø.

Det var troen på Allah, den eneste Gud. Denne religion fik senere navnet islam, og de mennesker, som tilhører religionen, kaldes for muslimer.

I dag er der omkring 1 milliard muslimer i verden.

ISLAM

Fortællingen om Muhammed

Muhammed var Guds sendebud og profet.

kaba
=
firkant eller terning

Muhammed og hans farfar

År 570 fødtes en dreng i byen Mekka i det nuværende Saudi Arabien. Drengen fik navnet Muhammed. Muhammed tilhørte slægten Quraish, og det var den, som bestemte i Mekka.

Midt i byen lå en bygning, som hed Kaba. I Kabaen var der mange gudebilleder, og folk kom derhen for at bede. Folkene i Mekka og i byerne rundt omkring troede, at der fandtes mange forskellige guder.

Stenen var i begyndelsen hvid, men er ifølge legenden blevet farvet sort af menneskenes synder og deres snavsede hænder, når de har rørt ved stenen.
I dag kaldes den "Den sorte sten".

Muhammeds farfar var vagt i Kabaen. Han fortalte de besøgende, hvordan de skulle leve, for at guderne kunne være tilfredse med dem og give dem fremgang i livet. Folk belønnede gerne dem, som kunne forklare dem gudernes vilje, og derfor var Muhammeds farfar en rig og mægtig mand.

En af hans fortællinger handlede om Muhammeds egen stamme, Quraish. Det var historien om den hellige sten, som var indmuret i en af Kabaens ydervægge. Ifølge legenden var stenen engang blevet sendt fra himlen til Muhammeds stamfader Abraham.

Kabaen og den hellige sten

For meget længe siden levede Abraham i byen Ur i det store Mesopotamien. Gud talte til Abraham og sagde, at han havde udvalgt Abraham og Abrahams slægt til Guds folk. De skulle adlyde alle Guds befalinger. Den første befaling var, at Abraham skulle flytte fra Ur med sin familie.

Abraham gjorde som Gud ville og begav sig med sin familie, hustruen Hagar og sønnen Ismael, til en ny boplads på den anden side af ørkenen.

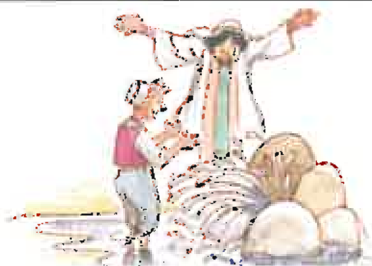
Da familien nåede Mekka, gjorde karavanen et ophold og slog lejr mellem de to bakketoppe Safa og Marwa. Der befalede Gud Abraham, at han skulle dræbe Ismael for at vise, at han altid var parat til at adlyde sin Gud.

Men i sidste sekund ændrede Gud mening og sagde, at Abraham og Ismael i stedet skulle lave en bygning og mure en hvid sten ind fra Paradiset som bevis på Guds storhed. Bygningen fik navnet Kaba. Da den var færdig, fortsatte karavanen turen mod den nye boplads.

Men Ismael og hans mor Hagar blev efterladt. De forsøgte at indhente karavanen, men ingen lagde mærke til dem. De vidste, at de ikke kunne overleve alene i ørkenen.

Da skete et under. Der kom vand op af jorden, en brønd havde åbnet sig! De var frelst! Ismael voksede op blandt beduinerne ved Mekka. Her findes den hellige sten, som Ismael og hans far havde muret ind i Kabaen, og den hellige brønd, som havde reddet moderens og hans eget liv.

Munkens spådom til Muhammed

Mekka, hvor Muhammed voksede op, var en spændende by. Karavaner kom fra alle verdenshjørner og gjorde ophold der. Kameldrivere og handelsmænd fortalte hinanden om deres rejser. De fortalte om, hvilke beduinstammer som lå i baghold for at røve deres varer, og om endeløse nætter og dage på vej mod nye byer. I Mekka kunne handelsmændene endelige holde pause nogle dage og handle deres varer. De kunne også besøge Kabaen og bede Gud om beskyttelse og fremgang på de næste ture.

Da Muhammeds farfar døde, tog Muhammeds farbror, Abu Talib, sig af Muhammed. Abu Talib var handelsmand, og Muhammed fik ofte lov til at følge med på Abus handelsrejser. En gang i Syrien mødte de en kristen munk. Munken fortalte Muhammed, at der kun findes én Gud. For flere hundrede år siden havde Guds søn, Jesus, levet på jorden. Jesus havde ofret sit liv, så at alle, der troede på ham og på den ene Gud, kunne komme i Paradiset efter døden og leve der i al evighed. Munken sagde, at Muhammed skulle være denne Guds profet.

profet = **sendebud**

Muhammed havde tidligere hørt tale om, at der kun fandtes én Gud. Han havde truffet mange jødiske handelsmænd, og de havde fortalt om deres Gud og om, hvordan jøderne var blevet udvalgt til at være Guds folk.

Men den kristne munks ord handlede om noget helt nyt. Han sagde, at alle mennesker kunne tro på denne ene Gud, ikke kun jøderne. Alle mennesker kunne komme til at leve evigt i Paradiset. Det vigtige var at tro på den ene Gud!

En karavane har slået lejr i ørkenen, og teltene er slået op. I forgrunden kan man se kamelerne, som er lastet med handelsvarer. Illustrationen er fra 800-tallet.

Muhammed og Khâdidja

Da Muhammed var 25 år mødte han sin store kærlighed, den smukke Khâdidja. Hun var for nylig blevet enke og var tvunget til at finde en, som kunne lede hendes handelskaravaner. Khâdidja ansatte Muhammed, som var en erfaren og dygtig kameldriver. Og han var en god fortæller. Han kunne berette om hellige byer og om, hvordan menneskene skulle lytte til Guds vilje. Khâdidja elskede hans fortællinger, og hun elskede Muhammed. De giftede sig med hinanden.

Muhammeds liv var en bestandig rejse. Han tog rundt med sine handelskaravaner, selvom han snart var 40 år. På sine rejser funderede han meget over meningen med livet. Han filosoferede over, om Gud havde en plan med menneskene. Livet var en stor gåde for ham.

En dag trak han sig væk for at være alene, for at tænke i ensomhed. Han levede alene i en grotte i ørkenen uden for Mekka og forsøgte at finde svaret på livets gåde.

Englen Gabriel

En nat i grotten forandredes alt. Muhammed hørte englen Gabriel forklare, at Gud havde udset Muhammed til sin profet. Muhammeds opgave i livet skulle være at fortælle mennesker om Guds vilje og forklare, hvordan livet skulle leves, for at man kunne få en plads i Paradiset efter døden.

Muhammed mindedes munkens spådom om, at han skulle være Guds profet. Nu var spådommen endelig gået i opfyldelse.

Mange gange vendte Muhammed tilbage til grotten i ørkenen. Englen læste for ham af Guds bog, den himmelske Koran. Englen sagde, at der kun findes én Gud. Menneskene skulle dyrke Gud og adlyde hans vilje. Englen læste også, at den rige skulle dele med den fattige, at intet menneske må skade et andet menneske, at ingen må beruse sig, og ingen må slås.

Da Muhammed førte budskabet videre til folk i Mekka, var der mange, som blev oprørte. Den gamle tro på mange forskellige guder blev truet af Muhammeds tale om den eneste Gud.

Hvis folk holdt op med at tro på mange forskellige guder, så ville de holde op med at betale for at ofre til guderne i Kabaen. Og de rige mennesker i Mekka havde tjent mange penge på disse offerafgifter.

Også budskabet om, at den, der var rig, skulle dele med den, der var fattig, var ubehageligt for de rige og mægtige i byen. De blev alle mere og mere irriterede på profeten Muhammed, så de blev enige om, at han skulle ud af byen!

En flok af ophidsede mænd samledes ved Muhammeds hus. Men huset var tomt.

Muhammed var flygtet ud i ørkenen og havde søgt skjul i grotten.

Han hørte vrede stemmer komme nærmere. Men Gud hjalp Muhammed, og mændene, som forfulgte ham, måtte tage tilbage til Mekka uden at have fundet Muhammed.

Muhammed flygter til Yathrib

Muhammed fortsatte med at fortælle om Guds budskab i Mekka. Efter flere år var han stadigvæk i livsfare. Han begyndte at blive gammel, og Khâdidja levede ikke længere. 200 kilometer fra Mekka lå en gammel by, som hed Yathrib. Der fandtes mennesker, som lyttede til Muhammeds budskab, og de bad ham om at komme til deres by. Han gjorde, som de ønskede, og det varede ikke længe, før Yathrib blev kaldt Medina, som betyder profetens by.

Muhammed overbeviser folkene i Mekka

Folket i Mekka fortsatte med at bede og ofre til deres mange forskellige guder, og der var ingen rige, som delte deres ejendom med de fattige. Dette anså Muhammed for at være imod Guds vilje og derfor ondt. Han samlede en stor hær på flere tusinde mænd og begav sig til Mekka. Da folk i Mekka så hæren nærme sig, overgav de uden kamp.

Muhammed forklarede igen, at i Kabaen måtte man kun dyrke den ene Gud. Endelig lyttede folk til Muhammeds budskab, hvorefter han tog tilbage til Medina.

Muhammeds sidste rejse til Mekka

Da Muhammeds liv begyndte at nærme sig sin afslutning, ville han en sidste gang gense Mekka, som han var vokset op i. I simple klæder gik Muhammed den vej mellem Safa og Marwa, som han havde hørt sin farfar fortælle, at Ismael og Hagar havde løbet. Han gik hen til den hellige brønd, som havde reddet deres liv, og drak vand fra brønden. Muhammed bad til Gud og vendte bagefter tilbage til Medina, hvor han døde i år 632.

SAMMENFATNING

- Muhammed blev født år 570 og voksede op i Mekka.
- Englen Gabriel fortalte Muhammed, at han skulle være Guds profet. Hans opgave skulle være at forklare Guds vilje.
- Det lykkedes for Muhammed at overbevise folk i Mekka om, at der kun findes én Gud, og at alle skal adlyde hans vilje.
- Muhammed døde i år 632 efter en sidste gang at have besøgt sin barndomsby, Mekka.

OPGAVER

Spørgsmål til teksten

1. Hvornår blev Muhammed født?
2. Hvor blev Muhammed født?
3. Hvad er Kabaen?
4. Hvad lavede Muhammeds farfar i Kabaen, da han var vagt der?
5. Hvem var Abraham, Hagar og Ismael?
6. Hvad sagde den kristne munk til Muhammed?
7. Hvem var Khâdidja?
8. Hvem var det, som læste den himmelske Koran for Muhammed?
9. Hvorfor skiftede byen Yathrib navn til Medina?
10. Hvornår tog Muhammed på sin sidste rejse til Mekka?

Arbejde med teksten

11. Hvorfor flyttede Abraham fra Ur?
12. Hvorfor var Ismael vigtig for Muhammed?
13. Hvorfor blev Kabaen bygget?
14. Hvad var nyt i det, som den kristne munk fortalte Muhammed?
15. Hvorfor lyttede folk i Mekka ikke til Muhammeds budskab?
16. Beskriv, hvordan den kristne munks spådom gik i opfyldelse.
17. Lav en beskrivelse i ord eller billeder af Muhammeds sidste rejse til Mekka.

Arbejd videre

18. Abraham levede i Ur. Han flyttede til et andet land, og på vejen standsede han i Mekka. Forsøg at beskrive, hvordan Abrahams familie gennem årene har været ophav til religionerne jødedom, kristendom og islam.
19. Forestil dig, hvordan en rig karavanefører reagerer på Muhammeds budskab. Skriv et brev fra karavaneføreren til en ven.

ISLAMS SKRIFT

I en gyde i Zanzibar sidder en mand og læser i Koranen. For en muslim er Koranen den mest betydningsfulde og sande bog, som nogensinde er skrevet, for det er Gud, som er forfatteren.

Koranen

Islams hellige skrift hedder Koranen og er en af de mest læste bøger i verden. Der findes over en milliard muslimer, og mange af dem læser Koranen hver dag. Koranen er en ganske tyk bog på ca. 600 sider, men på trods af det findes der mennesker, som kan hele bogen udenad.

Koranen blev til på en meget speciel måde. Muhammed plejede at gå hen til et bjerg uden for Mekka, og en dag, da han sad der, hørte Muhammed en stemme, som talte til ham. Stemmen tilhørte englen Gabriel, som talte arabisk, Muhammeds sprog. Englen Gabriel fortalte, at han læste op fra en bog, som altid havde eksisteret i himlen. Bogen var skrevet af Gud og handlede om Guds syn på livet, og hvordan det skulle leves.

Muhammed var analfabet og kunne altså hverken læse eller skrive. Derfor havde han behov for hjælp til at få teksten skrevet ned. Muhammed tilkaldte sin ven, Zaid ibn Thabit, som han fortalte, hvad englen havde sagt, og Zaid skrev det omhyggeligt ned.

Ikke et eneste ord måtte være forkert, for det var jo Guds ord.

Muhammed lyttede til englen Gabriel i 23 år

Muhammed lyttede til englen Gabriel i sammenlagt 23 år. Til slut blev det til en stor samling af fortællinger. Da Muhammed døde år 632, satte hans venner fortællingerne sammen til en bog. De gjorde sig umage for at lave en smuk bog. Bogstaverne og mønstrene skulle give alle læserne en fornemmelse af, at det var en himmelsk bog.

Bogen fik navnet Koranen. Ordet betyder læsning på arabisk.

Koranen
=
læsning

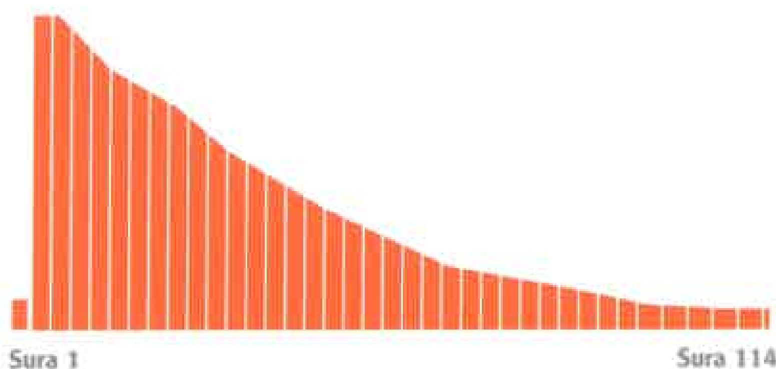
Det blev 114 kapitler

For at gøre det nemmere at finde rundt i Koranen opdelte man den i kapitler og vers. Et kapitel hedder *sura* på arabisk, og det blev til i alt 114 suraer.

Alle suraer begynder på samme måde med en bøn om, at Gud skal hjælpe menneskene med at gå ad den vej, som Gud viser.

"I Guds, den nådiges og barmhjertiges navn"

Nådig betyder, at Gud forstår menneskene og tilgiver os, når vi gør noget forkert. Barmhjertig kan oversættes med "den, der bryder sig om os."

Sura 1 er kort, mens sura 2 er det længste kapitel i hele Koranen. Senere bliver kapitlerne kortere og kortere, og den sidste sura, nummer 114, er kun få linjer lang.

På en perlekrans sidder perlerne i et vist system. Under bønnen skubber man en kugle eller en perle videre. En perle for hver bøn. Den, som beder, ved så nøjagtigt, hvor mange bønner han eller hun har bedt. Perlekranse anvendes ikke kun inden for islam, men også i andre religioner.

Englen Gabriel kommer til Muhammed med Koranen. Læg mærke til, at Muhammeds ansigt ikke er synligt. Ifølge muslimsk tradition bør der ikke laves billeder af Muhammed. Så er der nemlig ifølge islam risiko for, at det er billedet, der bliver dyrket, i stedet for Gud.

Handler Koranen kun om Gud?

Koranen handler først og fremmest om Gud. Men den handler også om det, som mennesker har brug for at vide for at kunne leve et godt og rigtigt liv. I Koranen forklares, hvordan mænd og kvinder skal klæde sig, hvordan gifte par bør leve sammen, hvem der skal arve, når nogen dør, og hvordan man løser konflikter, når der er uenighed.

Koranen forklarer helt enkelt, hvordan livet skal leves. Koranen forklarer også, hvad der sker efter døden, og hvordan man skal bede til Gud.

Flere af Koranens fortællinger handler om personer, som også findes i Biblen: Adam og Eva, Moses, Abraham og hans hustru Hagar.

Biblen og Koranen har meget til fælles i disse fortællinger, men der er også store forskelle.

Den nyeste oversættelse af Koranen er oversat på et videnskabeligt grundlag og ikke et religiøst.

Koranen kan ikke oversættes

I princippet må Koranen – ifølge rettroende muslimer – ikke oversættes til andre sprog, for så er det ikke længere Koranen. Men efterhånden er der muslimer i mange lande, som ikke kan læse arabisk, så hvis ikke der findes oversættelser, er mange muslimer forhindret i at læse deres hellige skrift.

I 2006 kom en ny udgave af Koranen på dansk oversat af Ellen Wulff. Den første var oversat at Abdul Salem Madsen og var fra 1967. Han hed tidligere Svend Åge Madsen, men skiftede navn, da han konverterede til islam.

SAMMENFATNING

- Koranen kom til jorden, ved at englen Gabriel læste højt for Muhammed. Muhammeds ven Zair ibn Thabit skrev det ned, som Muhammed hørte, fordi Muhammed ikke selv kunne skrive.
- Koranen består af 114 suraer, kapitler.
- Ifølge islam er Koranen Guds egne ord. Koranen er skrevet på arabisk og bør derfor ikke oversættes til andre sprog.

OPGAVER

Spørgsmål til teksten

1. Hvad hedder kapitel på arabisk?
2. Hvor mange kapitler er der i Koranen?
3. Hvordan begynder hvert kapitel?
4. Er Allah en særlig Gud, eller er det den samme Gud som i jødedommen og kristendommen?

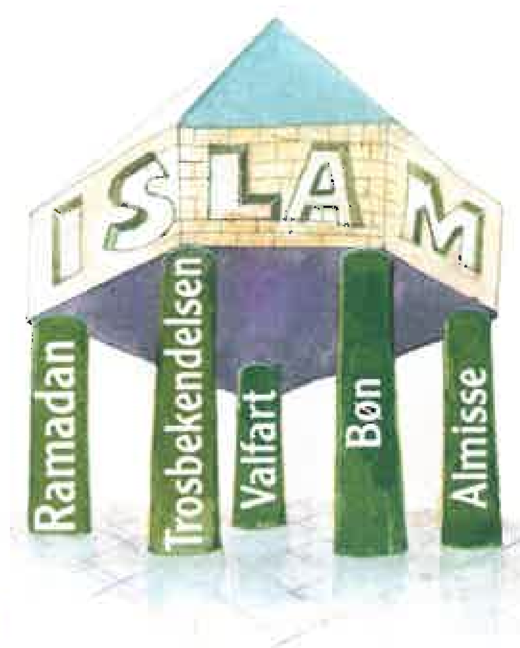
Arbejde med teksten

5. Ifølge islam blev Koranen til på en speciel måde. Beskriv hvordan.
6. Hvilket sprog er Koranen skrevet på, og hvorfor mener muslimer, at den ikke bør oversættes?

Arbejd videre

7. Der står meget lidt om slør eller tørklæder i Koranen. At bære slør er egentlig en gammel tradition. Allerede i Det gamle Testamente fortælles det, at kvinder bar slør, og det var meget lang tid, før islam opstod.
I islam lever traditionen stadig i vore dage. De fleste muslimske kvinder i verden bærer ikke slør. Hvorfor tror du, at nogle muslimske kvinder bærer slør, mens andre ikke gør?

ISLAMS LÆRE

De fem søjler

Religionen islam bygger på fem søjler. Søjlerne repræsenterer det, som er vigtigst i den muslimske tro.

1. Trosbekendelsen

> Der findes ingen anden gud end Gud,
> og Muhammed er hans profet.

Sådan lyder trosbekendelsen, som er den første af de fem søjler. I denne korte sætning siges det allervigtigste i den muslimske lære:

- Der findes kun én Gud.
- Det er Muhammed, som er hans sendebud, hans profet.

Gud hedder **Allah** på arabisk

En eneste Gud

Gud hedder Allah på arabisk. Mange muslimer, også danske muslimer, siger Allah i stedet for Gud. Jøder, kristne og muslimer tror på den samme Gud, som bare hedder noget forskelligt på forskellige sprog.

Jøder, kristne og muslimer tror på samme Gud

Et menneske kan foretage sig mange forkerte ting i livet og alligevel blive tilgivet af Gud. Men at lade noget blive lige så betydningsfuldt som Gud er det værste, man kan gøre. Gud er større end alt andet. *Allahu akbar* er et almindeligt udtryk blandt muslimer, og det betyder, at Gud er større.

Det menneske, som tror på det, lever i fred med Gud og hans vilje.

Ordet *islam* betyder *fred* – den fred, man opnår med sig selv og andre, når man hengiver sig til Gud.

Mennesket og verden er skabt af Gud

Ifølge islam har Gud skabt mennesker og verden, og alt det, som Gud har skabt, er godt. Islam siger, at vi mennesker er fornuftige og vil det gode.

Men der findes en ond magt, Satan, som vil have os til at gøre det forkerte. Den magt må man kæmpe mod hele sit liv.

Fælles for jødedommen, kristendommen og islam er opfattelsen af, at vi af Gud har fået til opgave at tage vare på verden. Derfor har hvert menneske et stort ansvar.

Muhammed var et sendebud

Muhammed er Guds profet. En profet er en person, som har en særlig kontakt med Gud, og som vil fortælle om Gud. Ifølge islam er Muhammed den største af alle profeter, eftersom han formidlede den himmelske Koran.

Den største forskel på jøder, muslimer og kristne består i, hvordan man betragter Jesus og Muhammed.

Muslimer anser Muhammed for at være den største af alle profeter. Jøder og kristne anser ikke Muhammed for at være en profet.

Jøder og muslimer tror ikke på, at Jesus var Guds søn. Det gør kristne.

2. Bøn

Den anden af de fem søjler i islam er bønnen. For mange muslimer er det den vigtigste søjle.

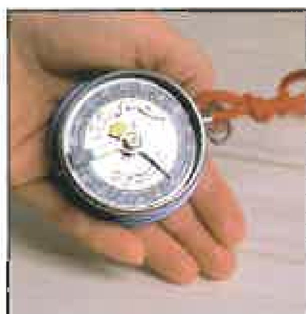
Fem gange i døgnet skal en muslim bede. Det kan ske næsten hvor som helst, bare det er et rent sted. Man skal også selv være ren, så før bønnen vasker man sig efter et vist ritual.

Mund, hænder, ører, arme og fødder er dele af kroppen, som vaskes før hver bøn.

n smukke
jang til
noske i
okko vas-
en mand
om for-
edelse til

Kompasset viser, i hvilken retning Mekka ligger. En muslim, som beder, skal altid vende sig mod Mekka. Når muslimer befinder sig på uvante steder, er kompasset et godt hjælpemiddel.

Gennem bønnen viser muslimerne deres taknemmelighed over for Gud. Under bønnen vender alle muslimer sig mod Mekka, fordi det var der, Muhammed fik Koranen. For muslimer er Mekka verdens vigtigste by. For at vide i hvilken retning Mekka ligger, kan man bruge et særligt bønnekompas.

Fredagsbønnen

Fredagsbønnen er ugens vigtigste bøn. Fredag er en særlig dag for muslimer, præcis som lørdag er for jøder og søndag for kristne. Fredagsbønnen afholdes midt på dagen og indeholder ud over bønnen også en prædiken, en tale, som bønnelederen holder. I prædikenen tager han aktuelle emner op, som sker i verden eller i samfundet. Han forsøger også at forklare, hvordan en god muslim skal leve.

En almindelig bøn varer ca. et kvarter, men fredagsbønnen varer mindst en time.

Moskeen

Moskeen er islams hellige bygning, og ordet betyder 'samlingssted til bøn'. I moskeen er det ikke vanskeligt at vide, i hvilken retning Mekka ligger, for i alle moskeer findes en niche, en lille fordybning i væggen, som viser retningen mod Mekka. På arabisk hedder nichen *mihrâb*.

MINARET

BØNNESAL

RETNI
MOD ME

Uden for moskeen står et højt tåm, som kaldes en minaret. Fra tårnet råber bønneudråberen, at det er tid til bøn. Nu til dags er det sjældent, at udråberen går op i tårnet. Han er blevet erstattet af en cd-afspiller og højtalere.

Det er mest mænd, der går i moskeen for at bede. Det er fordi, det er en pligt for mænd. En kvinde kan gå i moskeen, når hun vil. Når hun går i moskeen, skal hun bede bagerst i moskeen eller på balkonen. Mændene og kvinderne beder hver for sig, for at de ikke skal forstyrre hinanden.

RENSELSESPLADS

KVINDER PÅ BALKONEN

IMAMEN

Alle beder samtidig og lægger sig på knæ i lange rækker. Bønnen ledes af en bønneleder, som kaldes en *imam*. Bønnen foregår på Koranens sprog, arabisk. Kvinder kan ikke lede bønnen i en moske.

3. Almisse

Den tredje søjle er almissen. Det er en speciel form for skat, som hver muslim skal betale.

2,5 % af det, som man har kunnet spare op i løbet af et år, giver man væk.

Pengene kan gå til fattige, men også til bygning af en moske. Det bestemmer man selv, og der er mange forskellige formål, man kan støtte.

Ifølge islam skal den, som har penge, give til den, der ikke har, for at det ikke skal være nødvendigt for den fattige at tigge om hjælp. Det skal være som i en familie, hvor alle hjælper og støtter hinanden.

4. Ramadan/faste

Den fjerde søjle er fasten.

I den måned, der hedder *Ramadan*, faster muslimer fra solopgang til solnedgang. Man spiser eller drikker ikke, så længe solen er oppe, ligesom det ikke er tilladt at ryge eller dyrke sex.

Når solen går ned, begynder man at lave mad. Om morgenen står man tidligt op for at nå at spise morgenmad, inden solen står op.

Forestil dig, at du hverken må spise eller drikke i løbet af dagen i en hel måned. Det kræver disciplin ikke at drikke en eneste slurk vand. I lande, hvor det er varmt, er fasten svær at gennemføre.

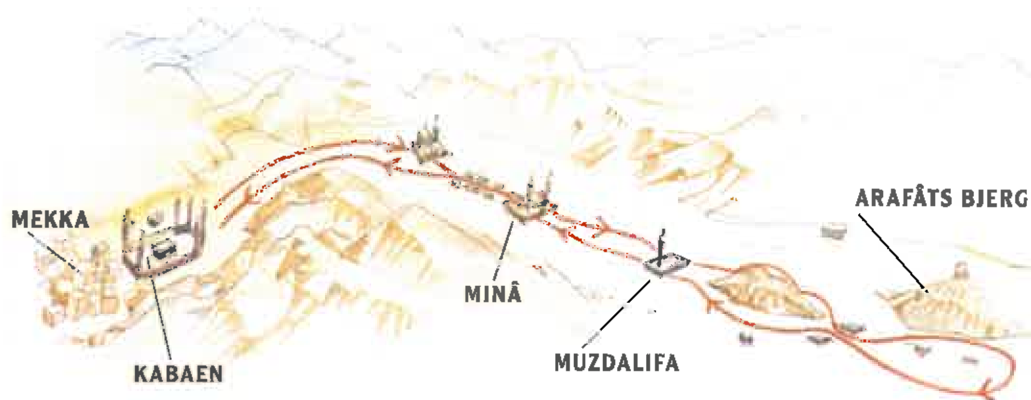
Fasten har bl.a. til formål:

- At man prøver, hvordan det er at være fattig og ikke kunne spise sig mæt.
- At man viser sin respekt for Gud og takker for livet.
- At man takker for Koranen, som blev nedsendt i løbet af denne måned.

5. Valfart

Det er hver muslims pligt en gang i sit liv at tage på valfartsrejse til Mekka. Valfarten er den femte og sidste søjle. En sådan rejse kaldes også en *pilgrimsfærd*.

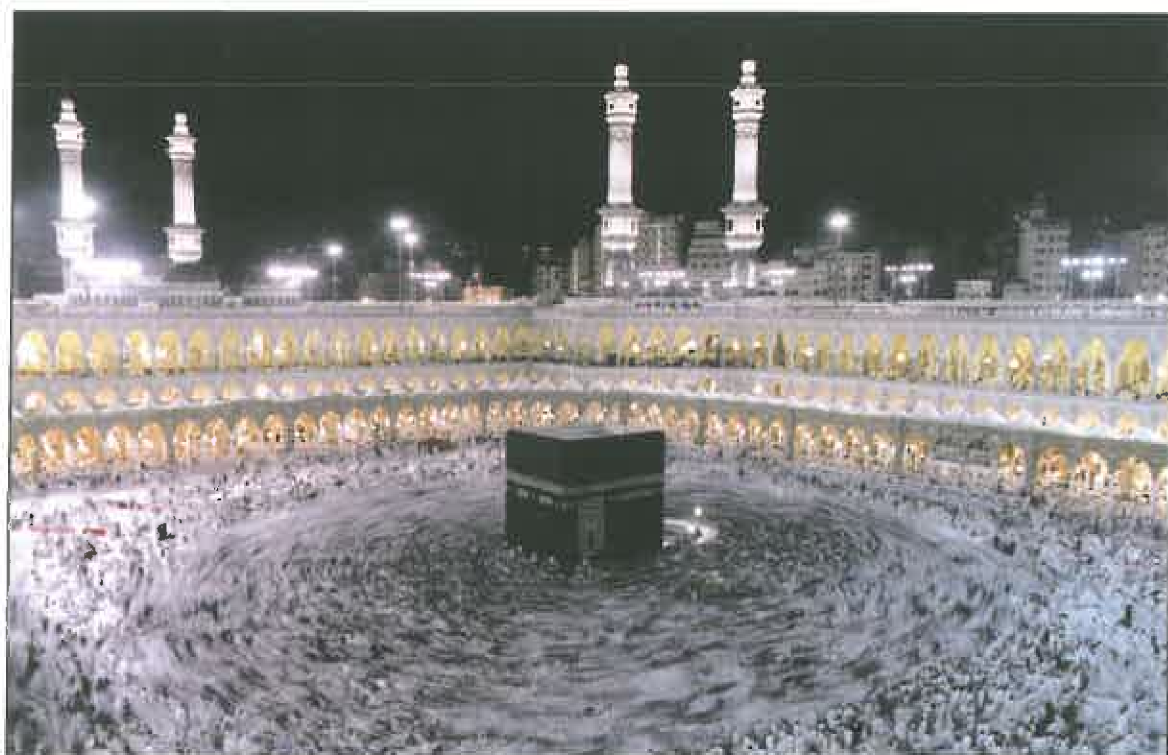

Under valfarten skal en pilgrim gå syv gange rundt om Kabaen mod solens retning, løbe syv gange mellem Safa Marwa, bede ved Arafâts bj og overnatte ved Muzdalifa i Minâ kaste tre sten mod tr søjler, som forestiller djælve Tilbage i Mekka skal pilgrim men typisk ofre et får, besøg Zamzambrønden og gå syv gange rundt om Kabaen ige

Alle muslimer kan ikke gennemføre valfarten, selvom de egentlig skal. Mange har ganske enkelt ikke råd, andre kan ikke finde et sted at være i Mekka. Valfarten kan kun ske i en bestemt periode i løbet af året, og der er kun plads til 2-3 millioner i Mekka, som er en ganske lille by. Derfor skal man bestille plads i forvejen for at komme ind i byen i valfartstiden.

Den sidste gang Muhammed rejste til Mekka, besøgte han flere steder i og uden for byen. Det er netop de samme steder, som muslimerne besøger under valfarten i dag.

Før Muhammeds tid var Kabaen fyldt med forskellige gudebilleder, men de er alle blevet fjernet, og i dag er bygningen tom.

Andre vigtige dele i islams lære

Sunna – handler om, hvordan et menneske skal leve

Ved at følge de fem søjler bliver mennesket en god muslim. Men ind imellem har mennesker behov for mere vejledning og hjælp for at vide, hvordan livet skal leves. I det tilfælde kan en muslim få hjælp fra fortællingerne om, hvordan Muhammed levede.

De, som levede samtidig med Muhammed, skrev nemlig alt det ned, som Muhammed sagde og gjorde. Muhammeds levemåde kaldes sunna, og fortællingerne om hans levemåde kaldes *hadîth*. Der findes mange tusind hadîther, og for muslimer er disse hadîther meget betydningsfulde.

En hadîth kan lyde således:
Den, som bliver mæt, mens hans nabo er sulten, er ikke en sand troende.

Sharia – handler om, hvordan et land skal styres

Et land, som vil være et muslimsk land, anvender en lov, som hedder sharia.

Sharia bygger på Koranen og på hadîtherne. I sharia behandles en masse spørgsmål og problemer: hvordan ægteskabet skal fungere, forskellige former for straf, hvordan banker skal låne penge ud, hvem, der skal arve, når nogen dør. Alt, som har med familien og samfundet at gøre.

Englen Gabriel fører Muhammed ind i Paradiset, et frodigt sted fyldt med grønne planter, vand, blomstrende træer, kvidrende fugle – og gode mennesker.

Sharia er forskellig i alle muslimske lande. De religiøse ledere i landene vælger selv, hvilke hadîther man vil anvende i de forskellige spørgsmål.

Dommens dag

Når livet er forbi, vil alle mennesker ifølge islam blive forhørt af to engle. Bagefter vil Gud beslutte, om man kommer i Paradiset eller i Helvede. Det menneske, som har levet i fred med Guds tanker og efter Guds vilje, får lov at komme i Paradis.

SAMMENFATNING

- Ordet islam betyder fred og indebærer, at mennesker skal leve i fred med Gud.
- De fem søjler, som er grundlaget i den muslimske tro, er trosbekendelsen, bønnen, almissen, fasten og valfarten.
- Trosbekendelsen lyder: Der findes ingen anden gud end Allah, og Muhammed er hans profet.
- Den vigtigste tanke i islam er, at Gud er én: Det betyder, at der ikke findes andre guder, og at Gud er større end alt andet.
- Sunna beskriver, hvordan Muhammed levede.
- Sharia er det islamiske lovsystem.

OPGAVER

Spørgsmål til teksten

1. Hvad betyder ordet islam?
2. Hvad hedder de fem søjler?
3. Hvad er valfart, og hvor rejser pilgrimmen hen?
4. Hvad hedder den måned, som er muslimernes fastemåned? Hvordan foregår fasten?
5. Hvordan lyder den muslimske trosbekendelse?
6. Hvad er hadîth?
7. Hvad er sharia, og hvad bygger sharia på?

Arbejde med teksten

8. Hvordan er mennesket ifølge islam? Har du den samme opfattelse af, hvordan vi mennesker er?

Arbejd videre

9. Sammenlign en synagoge (jødedommen), en kirke (kristendommen) og en moske (islam):

a) Sidder eller står man under gudstjenesten?

b) Er mænd og kvinder adskilt eller sammen?

c) Findes der orgler eller andre instrumenter? Kormusik?

e) Hvem leder gudstjenesten?

10. Ifølge islam har kvinder og mænd forskellige opgaver i livet, eftersom kvinder og mænd er forskellige fra begyndelsen. Læs følgende påstande og overvej, hvilken påstand der passer bedst med din mening:

a) Kvinder og mænd er født ens, men formes af det miljø, de vokser op i, så de bliver forskellige.

b) Kvinder og mænd er født forskellige. Det er naturens orden, og den skal vi ikke forsøge at ændre på.

Tal om det i grupper og diskuter konsekvenserne af jeres valg.

Retninger

Der findes mange retninger inden for islam. Retningerne er dannet af mennesker, som har haft forskellige opfattelser af, hvordan Koranen skal læses, og hvem der skal være ledere. De to mest kendte retninger er sunni og shia. Begge disse retninger er gamle og blev dannet for næsten 1400 år siden.

Sunnimuslimer

Da Muhammed døde i år 632, fandtes der ingen naturlig leder, som kunne efterfølge ham. Muhammed havde ikke selv valgt en efterfølger. Derimod havde han i slutningen af sit liv ladet sin svigerfar, Abû Bakr, overtage en del vigtige opgaver.

Derfor blev det ham, der blev leder efter Muhammeds død. En person, som erstatter en anden, hedder på arabisk *kalif*. Den nye leder skulle erstatte Muhammed og fik derfor titlen kalif.

Kaliffen skulle lede muslimerne, og han forsøgte at efterligne Muhammed. Muhammeds vaner, sunna, blev især vigtige for de muslimer, som fulgte Abû Bakr.

Derfor fik de betegnelsen sunnimuslimer.

Shiamuslimer

Der fandtes andre muslimer, som mente, at Muhammeds efterfølger skulle komme fra Muhammeds egen familie. Det skyldtes, at de troede på, at den, der var i samme slægt som Muhammed, som havde fået Koranen, ville have en bedre kontakt til Gud. Men ingen af Muhammeds sønner levede, og hans datter, *Fatima*, kunne ikke være leder, fordi hun var kvinde.

Men det kunne *Alî*, som var gift med Fatima og desuden var fætter til Muhammed.

De muslimer, som ønskede, at Alî skulle være Muhammeds efterfølger, dannede et parti, som støttede Alî. Parti hedder på arabisk *shia*, og derfor kaldes disse muslimer for shiamuslimer.

Shiamuslimerne kalder deres ledere for *imam*, som betyder leder. Det er det samme ord, som bruges om lederen af bønnen i moskeen.

Krig og modsætninger

Ret hurtigt efter Muhammeds død begyndte disse to grupper at bekæmpe hinanden. I nogle perioder havde sunnimuslimerne overtaget og i andre var det shiamuslimerne.

I år 680 skete noget, som fik afgørende betydning for shiamuslimerne. Alîs søn, *Husain ibn Alî*, skulle være imam i Kerbala, en by i det nuværende Irak. Han begav sig dertil sammen med sin familie og nogle få tilhængere. Ved byen Kerbala blev de angrebet af en hær på flere tusind mænd. Husain og alle de mænd, der rejste sammen med ham, blev dræbt.

I slaget ved Kerbala demonstrerede Husain og hans mænd, at de var villige til at dø for deres tro. Det mod og den offervilje, som de viste, fejrer shiamuslimerne hvert år ved en stor højtid.

Der er fortsat store modsætninger mellem sunnimuslimer og shiamuslimer. Det skyldes traditionerne, og at tilhængerne af de to retninger kommer fra forskellige lande. 90 % af verdens muslimer er sunnimuslimer, og 10 % er shiamuslimer.

FORDYBELSE

Fundamentalisme – hvad er det?

Ordet fundamentalisme blev oprindelig brugt af kristne på et tidspunkt, hvor kristendommen havde udviklet sig i mange forskellige retninger. Nogle amerikanske kristne ville søge tilbage til fundamentet, til Biblen, for at finde frem til, hvad der var den oprindelige tanke bag kristendommen.

Fundamentalisme betyder en stærkt konservativ og bogstavtro person eller bevægelse. Begrebet anvendes i mange forskellige religiøse og politiske sammenhænge. Fundamentalister findes også i forskellige muslimske grupper, både blandt sunnimuslimer og shiamuslimer. De, som kaldes fundamentalister er ofte unge og veluddannede mennesker, som tager deres tro yderst alvorligt.

Fundamentalisterne mener, at den vestlige verden har haft alt for stor indflydelse i de muslimske lande. Denne indflydelse har været dårlig, og borgerne er blevet påtvunget en livsform, som ikke stemmer overens med islam.

Fra et vestligt perspektiv kan man mene, at fundamentalisterne selv medvirker til, at mange mennesker får det dårligere og dårligere, ikke mindst kvinderne. Men en fundamentalist mener, at det er i ikke-muslimske lande, at kvinderne bliver undertrykt. Det er vigtigt at forstå, at muslimske fundamentalister er forskellige. De ligner ikke hinanden, men de hævder alle sammen, at de repræsenterer det 'ægte islam'. Det betyder, at disse grupper fortolker og forstår islams lære på forskellige måder.

Nogle af fundamentalisterne mener, at det er rigtigt at bruge vold. De mener, at hvis samfundet ikke er muslimsk, så er det ikke retfærdigt, og så må man bruge voldelige metoder for at opnå retfærdighed.

I den muslimske verden bruger man ikke begrebet fundamentalist, men begrebet islamist. Det er efterhånden også blevet en almindelig betegnelse i de vestlige lande.

Tolv-imam-linjen

I Iran findes en særskilt gruppe af shiamuslimer, som kaldes for tolv-imam-linjen.

Gruppen hedder sådan, fordi den tror, at den tolvte leder, imamen, forsvandt på en besynderlig måde og nu lever i det skjulte. Men han skal vise sig igen, og når det sker, vil han oprette et fredsrige. Ifølge Tolv-imam-linjen findes der religiøse ledere i Iran, som allerede nu har forbindelse med den tolvte iman. Disse religiøse ledere kaldes ayatollaher.

En speciel gruppe – dervisher

En retning inden for islam, som har haft stor betydning, er sufisme. Sufisme er en betegnelse for islamisk mystik. Sufierne har udviklet en religiøs praksis, som skal kunne bringe udøverne i kontakt med Gud. Blandt sufierne findes flere forskellige grupper, hvoraf den mest kendte er dervisherne. Dervisherne danser til Guds ære og for at opnå kontakt med Gud. Dansen tager flere timer og indeholder en lovsang til Muhammed og til Gud.

Dervisherne bevæger sig i cirkler og snurrer rundt om sig selv i enormt højt tempo.
De danser til Guds ære. Gennem deres løftede hænder modtager de kraft fra Gud.

SAMMENFATNING

- De ældste retninger inden for islam er 1400 år gamle og hedder sunnimuslimer og shiamuslimer. Forskellen mellem disse to retninger skyldes forskellige opfattelser af, hvem der skulle være leder efter Muhammed.
- 90 % af verdens muslimer er sunnimuslimer og 10 % er shiamuslimer.
  Blandt shiamuslimer findes i Iran en særlig gruppe, som hedder tolv-imam-linjen.
- En anden muslimsk gruppe er de dansende dervisher.

Islam i Danmark

Der er en del mennesker, som har en forestilling om, at hvis man har flygtninge- eller indvandrerbaggrund, så er det ensbetydende med, at man er muslim og bekender sig til religionen islam. Det er langt fra sikkert. Er man f.eks. muslim, hvis man ikke tror på Allah, men ens forældre kommer fra Iran? Eller er man muslim, hvis man f.eks. er kurder og tilhører en retning inden for islam, alevi, som ikke er anerkendt af sunni- eller shiamuslimer? Derudover er der f.eks. irakiske kristne flygtninge, som ikke kunne praktisere deres religion i Irak. Der er politiske flygtninge, som ikke tilhører en religion eller interesserer sig for religion. Der er indvandrere, som er muslimer på samme måde, som mange indfødte danskere er kristne, og praktiserer deres religion meget sjældent. De beskrives som kultur-muslimer.

I Danmark er det ikke tilladt at registrere oplysninger om personers hudfarve, religion, seksuelle tilhørsforhold og andre private forhold, så det er umuligt med sikkerhed at sige, hvor mange muslimer, der lever i Danmark. Hvis man laver en optælling af indvandrere og flygtninge fra lande, hvor islam er den mest udbredte religion, kommer man frem til ca. 200.000. Der er lavet undersøgelser, som viser, at ca. 80 % af disse angiver, at de er muslimer, og resten betegner sig som enten ikke-religiøse eller tilhørende en anden religion. De mennesker, som angiver sig som muslimer, fordeler sig i tre grupper:

1. 30% beskriver sig selv som meget religiøse.
2. 40 % beskriver sig som lidt religiøse.
3. 30 % beskriver sig selv som meget lidt religiøse.

Nusrat Djahan-moskeen i Hvidovre er en af de tre moskeer i Danmark, som er bygget til at skulle fungere som moske. Den er fra 1967 og tilhører ahmadiyya-bevægelsen. Den første danske oversættelse af Koranen er også fra 1967.

Religionsfrihed i Danmark

Islam er i løbet af de sidste 35 år blevet den største minoritetsreligion i Danmark. Det skyldes indvandrere og flygtninge fra lande, som er muslimske. De muslimer, som befinder sig i landet har ret til at udøve deres religion, for i Danmark har der været religionsfrihed siden 1849.

I Grundloven § 67 står der:

"Borgerne har ret til at forene sig i samfund for at dyrke Gud på den måde, der stemmer med deres overbevisning, dog at intet læres eller foretages, som strider mod sædeligheden eller den offentlige orden."

allerfleste moskeer i Danmark fin- i almindelige bygninger og fun- er også som cafe og mødested. er det Talibamoskeen i Køben- n.

Religionsfriheden er et kendetegn for et demokratisk samfund. Det betyder, at også andre kristne kirker, jøder, hinduer, buddhister m.fl. frit, men under hensyntagen til Grundloven, kan udøve deres religion uden at skulle spørge nogen myndighed om lov. En menighed kan bygge en kirke, en moské eller et tempel eller indrette en eksisterende bygning til religiøse formål, når den får en byggetilladelse fra kommunen.

19 muslimske anerkendte trossamfund

I Danmark findes 114 moskeer, som stort set alle sammen er indrettet i bygninger, som oprindelig ikke er bygget som moskeer. De fleste af disse moskeer fungerer som samlingssteder for grupper af samme nationalitet, f.eks. tyrkere, som bruger dem som samlingssted og cafe.

For dem har religionen ikke samme betydning som for de muslimer, der regelmæssigt samles til fredagsbøn. Det er de steder, som er kendt via medierne, og hvor religiøse og politiske spørgsmål bliver behandlet i fredagsbønnen.

I 1974 blev den første muslimske menighed godkendt som trossamfund. Det betyder bl.a., at det ægteskab, der bliver indgået i menigheden, har juridisk gyldighed, og at imamen har samme tavshedspligt som folkekirkepræster. Endelig betyder det, at menigheden kan opnå visum og opholdstilladelse til imamer, som man ønsker ansat ved moskeen.

Selvom det er vanskeligt at lave nøjagtig statistik over den religiøse praksis, så viser tal, at ca. 10 % deltager i fredagsbønnen, mens en langt større andel kommer i moskeerne til de store fester.

Hverdag og højtid

Hvordan er det at være muslim?

For en muslim er det vigtigt at følge Koranens regler, som beskriver, hvordan man klæder sig, hvad man spiser og drikker, og hvordan man skal opføre sig.

Der står f.eks., at en muslim skal være klædt anstændigt, og det gælder både mænd og kvinder. Muslimer må selv tolke udtrykket 'anstændigt klædt'. Muslimske kvinder afgør f.eks. selv, om de vil bruge tørklæde, som skjuler deres hår, eller ej.

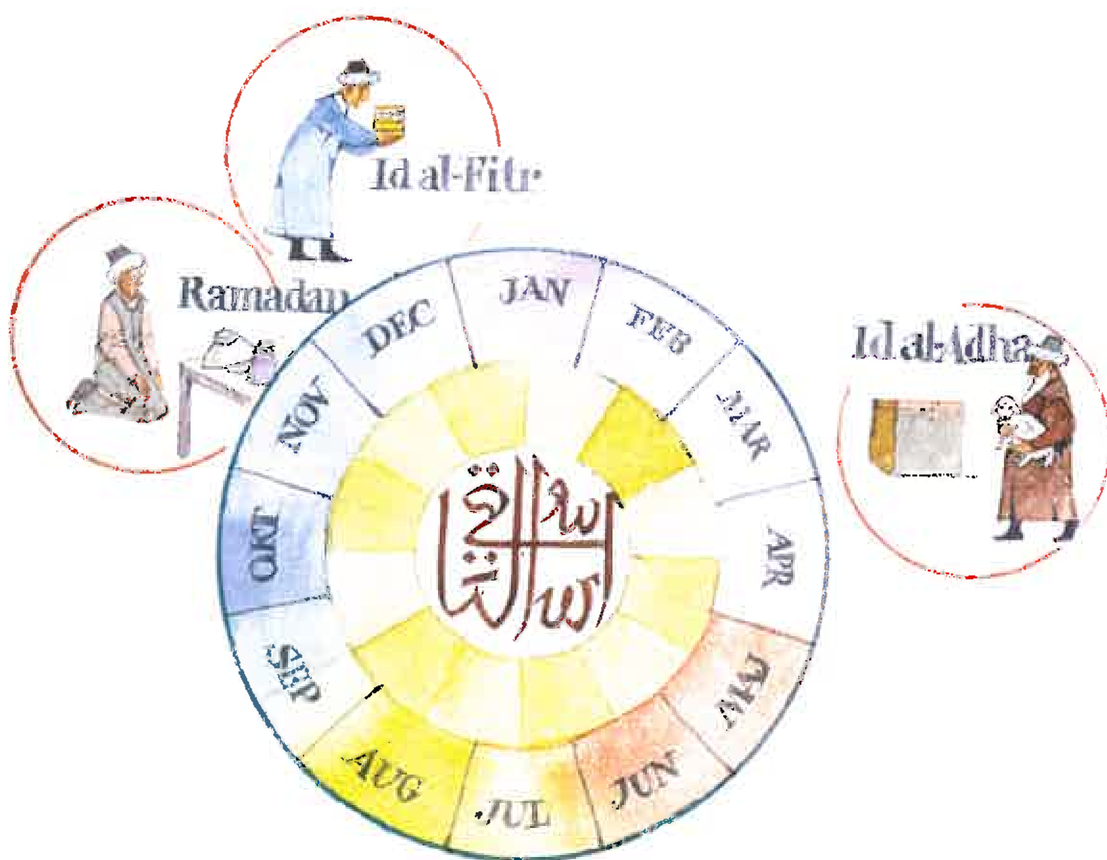
Langt fra alle muslimske kvinder bærer tørklæde. I Koranen står, at både mænd og kvinder skal klæde sig anstændigt, og det betyder ifølge nogle grupper, at kvinder skal dække håret.

Islams tidsregning begyndte det år, som kristne kalder år 622. Det var det år, Muhammed flyttede fra Mekka til Medina. Årene beregnes efter månens gang. Derfor har året 354 dage i stedet for 365, som et solår har. Hvis man sammenligner med den kristne tidsregning, betyder det, at månederne ikke falder på samme tidspunkt, men flyttes 11 dage bagud for hvert år. Så den højtid, som fejres i januar i et bestemt år, kommer om nogle år til at fejres i december.

ISLAMS TIDSREGNING

År 2000 var ifølge muslimsk tidsregning år 1421. Den kristne tidsregning med solår og med udgangspunkt i Jesu fødsel anvendes i størstedelen af verden, også i mange muslimske lande.

Højtider

Ramadan – Den hellige fastemåned

Den niende måned i den muslimske kalender er den helligste. Den hedder Ramadan, og det betyder den store varme. Denne måned er hellig, fordi det var i den måned, Muhammed modtog Koranen fra Gud.

Hele denne måned faster muslimerne hver dag, fra solen står op, til den går ned. Med mellemrum indtræffer Ramadan om sommeren, og så kan det være et problem at faste i de nordlige lande, fordi solen er på himlen de fleste af døgnets timer. Man har diskuteret, om muslimer skal faste hele dagen eller det antal timer, som dagen er lang i det område, hvor Koranen blev åbenbaret for Muhammed. I Danmark har man ikke fundet et endeligt svar på spørgsmålet endnu.

Når fastemåneden er slut, holdes en stor fest, Îd al-Fitr.

Når den allerførste stribe af nymånen viser sig på himlen, afbrydes fasten.

Îd al-Fitr

Îd al-Fitr er årets største og gladeste fest for muslimer, når fasten brydes i slutningen af Ramadan. Familierne samles og spiser god mad og giver hinanden gaver. Festen varer i tre dage. Mange muslimer besøger moskeen og går til begravelsespladserne og lægger palmeblade på gravene. De, som er meget fattige, får som regel gaver til denne fest.

Îd al-Adha – Offerfesten

Denne højtid kaldes offerfesten og fejres til minde om dengang, Abraham ofrede et får i stedet for sin søn Ismael.

Måneden, hvor Îd al-Adha fejres, kaldes valfarts-måneden, og på den sidste dag i måneden er det meget vigtigt for muslimer at slagte et får eller et andet dyr, og over hele verden udføres ritualet på samme tidspunkt. De pilgrimme, som befinder sig i Mekka, lader sig ofte kronrage efter ofringen. Ifølge muslimsk tradition vil dyret bære sin ejer til Paradis.

Hvis man ikke selv kan komme til at slagte et dyr, er det i orden at købe et dyr, som er slagtet på den rigtige måde. Kødet bliver givet til de fattige, og skindet bliver givet til velgørenhed.

Et brudepar på en gade i Kabul i Afghanistan. Bryllupsceremonien kan finde sted i en moske eller i brudens eller brudgommens hjem. Som hovedregel vil imamen være til stede, men det vigtigste er, at der er to voksne muslimer, som kan være vidner og som kan høre de løfter, som bruden og brudgommen giver hinanden.

I mange år har det været et stort problem for muslimer i Danmark, at de enten har skullet sende deres døde slægtninge tilbage til hjemlandet for at blive begravet, eller at man har skullet begrave dem i et hjørne af en kristen kirkegård. Efter mange års arbejde med indsamling af penge og ansøgninger til stat og kommune, lykkedes det for Dansk Islamisk Begravelsesforbund at købe en grund og indrette en begravelsesplads. Den blev taget i brug i 2006 og ligger i Brøndby kommune.

At blive muslim

Et nyfødt barn, som har en muslimsk far, er muslim. Barnet opdrages derefter i den muslimske tro.

Hvis en person gerne vil være muslim, kan han eller hun konvertere. Personen får undervisning og skal erklære, at han eller hun i fremtiden vil leve sit liv som muslim. Man bliver endelig muslim, når man fremsiger trosbekendelsen: "Der findes ingen anden gud end Gud, og Muhammed er hans profet."

Ægteskab

Hvis en muslimsk kvinde vil fortsætte med at leve som muslim og opdrage sine børn inden for islam, bør hun gifte sig med en muslimsk mand. Det er nemlig manden, der bestemmer, hvilken religion familien skal have. En muslimsk mand kan gifte sig med hvem, han vil, eftersom han kan bestemme, at familien skal tilhøre islam.

Ifølge islam er det tilladt for en mand at have op til fire hustruer, hvis han kan behandle dem retfærdigt og elske dem alle sammen lige meget. Hvis han ikke kan det, må han nøjes med en hustru. I Vesten er det ikke tilladt at have flere koner – uanset religion.

Et muslimsk par kan vælge at gifte sig i en moske eller hjemme. En imam og to vidner skal være med under vielsen.

Begravelse

Når en muslim dør, skal begravelsen ske inden 24 timer. Kroppen svøbes i stof og lægges i jorden med ansigtet mod Mekka. Det er absolut forbudt at brænde den dødes krop. Det mest almindelige er, at begravelsen holdes i en moske, og at en imam leder den.

SAMMENFATNING

- En muslim lever efter de regler, som findes i Koranen.
- En muslim skal bede fem bønner om dagen vendt mod Mekka.
  Den vigtigste bøn er fredagens middagsbøn, og den bør bedes i moskeen.
- Ramadan er den helligste af årets måneder og den måned, hvor muslimerne skal faste fra solopgang til solnedgang.

OPGAVER

Spørgsmål til teksten

1. Hvad siger Koranen om, hvordan muslimer skal klæde sig?
2. Hvilket år er det i år ifølge muslimsk tidsregning?
3. Hvorfor faster muslimer i Ramadan-måneden?
4. Hvilke højtider er vigtige for muslimer?
5. Hvordan bliver man muslim?

Arbejde med teksten

6. Hvordan fejrer muslimer fastemånedens afslutning?
7. Hvad forventer en muslim, der vil ske på Dommens dag?
8. I Koranen står, at mænd kan have fire hustruer. Men på en bestemt betingelse: at han elsker dem alle lige meget. Kan man elske fire kvinder lige meget? Nej, siger mange muslimer, som derfor er imod, at en mand kan have mere end en hustru.

   a) Tror du, at man kan elske fire personer lige højt?

   b) Hvis du mener, at det kan lade sig gøre, skulle kvinder så også kunne have fire mænd?

Arbejd videre

9. Der findes ingen præster inden for islam, men der findes bønneledere og lærde mænd. Forsøg at forklare forskellen på imamens rolle i islam, præstens rolle i kristendommen og rabbinerens rolle i jødedommen.

Hinduisme

HINDUISME

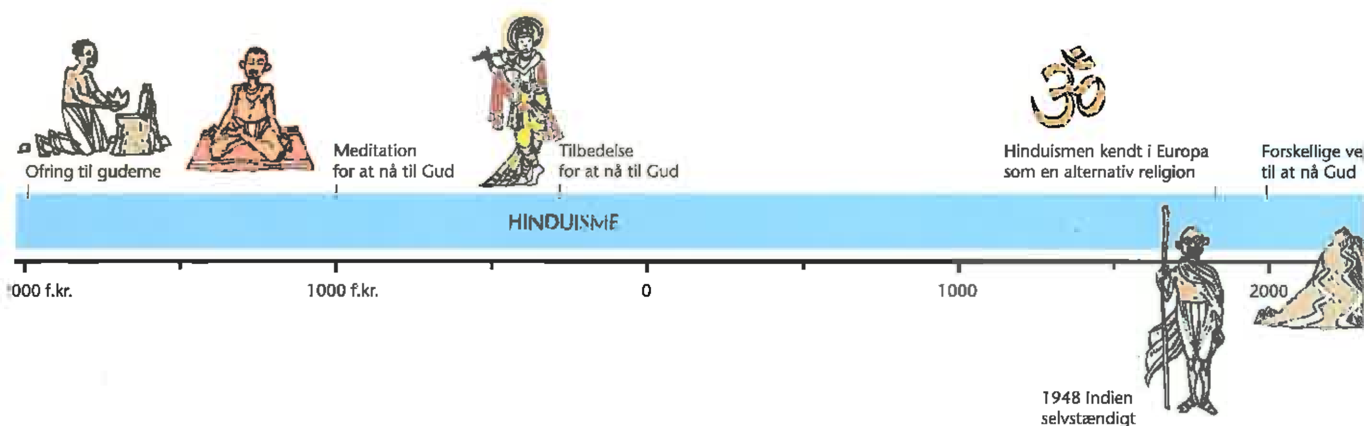
En nat uden måne i februar eller marts fejrer man i Indien "Shiva Ratri" – guden Shivas nat. Om aftenen og om natten beder man og ofrer til Shiva. Derudover synger man og læser i de hellige tekster. Drengen, som er klædt ud som guden Rama, deltager i festen.

De største religioner i verden kaldes for verdensreligioner. Hinduismen er den ældste verdensreligion og er først og fremmest udbredt i Indien. Hinduerne selv kalder deres religion for 'den evige lov'.

Indien er et stort land. Mod nord ligger Himalaya og mod syd Det indiske ocean. Derimellem ligger Indien med byer og atter byer med magre græsmarker, sparsomme skove, store og små marker og bølgende rismarker. Hinduismen er en tro, som er lige så varieret som landet.

Der findes mange guder, og samtidig findes ideen om, at alle disse guder egentlig er én eneste gud, som viser sig i mange forskellige former.

HINDUISME

Hinduismens oprindelse

Et 4000 år gammelt segl fra Mohenjodaro. Den figur, som sidder i midten med horn i panden, forestiller muligvis en form for gud – Naturens herre.

Religionen i Indien er urgammel. Den kaldes for hinduisme, og det betyder: indernes tro. Der er ingen, der ved, hvem der grundlagde religionen, den er vokset frem gennem flere tusind år. De første mennesker, der boede på den indiske halvø, har blandet sig med andre befolkningsgrupper, og i det møde har de forskellige gruppers tanker og tro blandet sig. Ganske langsomt er den religion, vi nu kalder for hinduisme, opstået.

Denne kvindefigur er formodentlig en frugtbarhedsgudinde.

Livet ved Indus-floden

Ved floden Indus levede omkring 3000 f.Kr. et folk. Deres kultur kaldes for induskulturen. To af de største byer i området hed Harappa og Mohenjodaro, og der har forskerne fundet gamle skrifter. Men skrifterne har ikke givet os nogen viden om folkets religion, for det er ikke lykkedes at oversætte skrifterne.

Arkæologer har fundet figurer, statuer og lertavler, som formodentlig er gudebilleder. En af dem forestiller en mand, som sidder omgivet af træer, elefanter og tigre. Han har en hovedbeklædning på med store horn. Måske fandtes der en gud, som var Naturens herre?

Befolkningen forandres

I 1500-tallet f.Kr. kom et folk, som blev kaldt ariere, ind i landet. De kom fra nordvest, fra dalene omkring Det Kaspiske Hav. Arierne var et krigerfolk med deres egne guder og med en anden kultur end folket ved Indusfloden. Arierne tog magten, og deres måde at tro på og ordne samfundet på vandt over den gamle måde at leve på i Indusdalen.

Kulturerne flød sammen, folkene blev blandet og ganske langsomt opstod en ny måde at leve og tro på. Den nye tro blev efterhånden til det, som vi i dag kalder for hinduisme.

Mens den nye befolkning voksede, flyttede folk længere og længere ind i landet. De spredte sig for at få plads nok til at dyrke jorden. Til slut var de nået frem til floddalene ved Ganges, hvor de bosatte sig og begyndte at dyrke jorden.

Alt havde en sjæl, også verden, troede hinduerne. Verdensaltet blev kaldt for Brahman – en livgivende hellig kraft. Dette verdensalt kunne vise sig som forskellige guder. For at få kontakt med verdensaltet og guderne ofrede man. Blomster og frugt var ofre, som gjorde, at livet kunne fortsætte, og at alt kunne være i balance.

Ariernes skriftsprog hed sanskrit. Sanskrit anvendes stadig som det religiøse og videnskabelige sprog. Derfor har vi kunnet oversætte ariernes gamle tekster og forstå deres tanker om verdensaltet.

Sanskrift på et gravmæle efter en muslimsk profet, Sheik Salim Christi. Findes i Fatehpur Sikri, Den forladte by, i Indien.

En af de gamle fortællinger forsøger at forklare, hvad Brahman – verdensaltet – egentlig er. Fortællingen handler om drengen Svetateku og hans far.

Svetateku

En aften sidder Svetateku sammen med sin far og taler om livet. Faderen beder sin søn om at hente en figen og dele den. Så spørger faderen, hvad Svetateku ser inde i figenen. Svetateku siger, at han kan se en masse små kerner. Faderen beder ham om at kløve en af de små kerner og fortælle, hvad han kan se. Da Svetateku siger, at han ikke kan se noget som helst, forklarer hans far, hvordan det hænger sammen.

– Det, som du ikke kan se, er det ufattelige og allermindste, som har skabt hele det store figentræ. Det er denne usynlige mindste del, som verdensaltet består af.

Svetateku siger, at han stadig ikke forstår det. Så siger hans far, at han skal lægge et saltkorn i noget vand og vente til dagen efter. Om morgenen beder faderen Svetateku om at hente saltet. Det er umuligt, eftersom det var blevet opløst i vandet. Faderen beder ham om at smage på vandet. Svetateku siger, at vandet er salt, og hans far forklarer:

– Saltet findes stadig i vandet, selvom det er usynligt. Sådan er det også med verdensaltet, det findes, selvom det er usynligt. Menneskene er en del af Brahman, selvom vi hverken kan se det med vores øjne eller forstå det med vores fornuft.

SAMMENFATNING

- Hinduismen er den ældste verdensreligion og findes først og fremmest i Indien. Hinduerne selv kalder deres religion for 'den evige lov'.
- Hinduismen er opstået gennem flere årtusinder som en blanding af flere forskellige befolkningsgruppers tro. Vi kender ikke en bestemt grundlægger eller nogle præcise detaljer om, hvordan religionen opstod.
- Vi ved med sikkerhed, at det folk, som levede i Indusdalen, blev besejret af arierne engang i 1500-tallet f.Kr. De to befolkningsgrupper blev blandet, og en ny måde at tro på voksede frem.

OPGAVER

Spørgsmål til teksten

1. Hvornår opstod hinduismen?
2. Hvad kalder hinduerne deres egen religion?
3. Hvor opstod hinduismen?
4. Hvad hedder den ældste indiske kultur, som vi kender?
5. Ved hvilken flod lå byerne Harappa og Mohenjodaro?
6. Hvordan så de ældste indiske guder ud?
7. Hvor kom arierne fra?
8. Hvornår kom arierne til Indusdalen?
9. Hvordan opstod hinduismen?
10. Hvilket sprog skrev arierne på?

Arbejde med teksten

11. Beskriv, hvordan hinduismen vokser frem i kontakten mellem folkene ved Indus og krigerfolket, som kom nordfra.
12. Hvad kan være forklaringen på, at hinduismen er så varieret?
13. Hvorfor ofrede man til guderne?
14. Hvorfor ved man ikke, hvem der grundlagde hinduismen?
15. Hvad er Brahman?
16. På hvilke måder forsøger Svetatekus' far at forklare, hvad verdensaltet er?

Arbejd videre

17. Hinduerne kalder deres religion for 'den evige lov'. Hvorfor, tror du, de gør det? Diskuter i grupper, hvad 'evig' og 'lov' betyder og find jeres egen definition på begreberne.
18. Arierne bestemte, hvordan samfundet skulle være organiseret. Spillede religionen en rolle i det? Hvilken? Find så mange oplysninger som muligt om arierne og lav en vægavis.

Hinduismens skrifter

Hinduismen har mange forskellige hellige skrifter, som er kommet til, mens religionen var under udvikling.

I skrifter fra omkring 1200-tallet f.Kr. er det beskrevet, hvordan folk bad og ofrede til guderne. Men religionen udviklede sig, og lærde mennesker skrev nye hellige skrifter om, hvordan de betragtede religionen. Alle disse skrifter repræsenterer i dag de mange forskellige tanker i hinduismen.

De hellige hinduistiske skrifter er skrevet på det gamle ariske sprog, *sanskrit*. Præsterne kan stadig forstå sproget, men der er ingen, der taler det mere.

De fire vedaer

De fire vedaer er de ældste skrifter. Tidligt i hinduismens historie læste og sang præsterne til Guds ære. Disse sange blev skrevet ned ca. 1500-800 f.Kr. Det blev til i alt fire bøger, og de kaldes for de fire vedaer. Veda betyder viden eller kundskab. I en af bøgerne fortælles om guden Indras heltebedrifter:

> Jeg vil synge om Indras heltebedrifter
> de første, han gjorde, bevæbnet med lyn;
> han slog dragen ihjel, åbnede for vandets sluser
> kløvede bjergenes indvolde
> og slog dragen ihjel, som boede i bjerget

Indra slog altså bjerget i stykker og besejrede dragen, som havde slået sig ned i bjerget. Indras våben var lynet. Man kan finde ligheder mellem Indra og den nordiske gud, Tor.

I Indien produceres der flere film end noget andet sted i verden. Film, som fortæller om guder og gudinder, er populære. Filmplakaten viser den unge Krishna. Han bliver reddet af sin far.

Upanishaderne – filosofiske tekster

Nogle hundrede år senere, i 800-tallet f.Kr., blev der skrevet flere bøger om, hvordan man kunne finde Gud. Indholdet i bøgerne var mere filosofisk end i de fire vedaer.

Budskabet var, at man kunne finde Gud gennem meditation. Meditation indebærer, at man sidder i en ganske bestemt stilling og tænker koncentreret på et ord eller på sit indre. I menneskets indre findes Gud nemlig, og det er derfor, man skal koncentrere sig om sit indre.

Bhagavadgita – det mest elskede skrift

I perioden 400 f.Kr.-400 e.Kr. blev indernes mest elskede skrift til. Det hedder Bhagavadgita og betyder Herrens Sang.

Bhagavadgitas hovedperson er guden Krishna. Ved at leve på den rigtige måde og synge til ære for Krishna viser man sin kærlighed til ham.

Guden Krishna som barn.

I Bhagavadgita står der:

Men de, som dyrker mig (Krishna), og mig alene,
og ikke stræber efter andre mål
dem giver jeg stadig harmoni
og bringer dem fuldkommen frihed og tryghed.

Det helt afgørende er altså at vise sin kærlighed til Krisha.

Rama vender tilbage fra sine eventyr for at lade sig krone til konge. Ved sin side har han hustruen Sita, broderen Laksman og den trofaste følgesvend, Hanuman, abeguden.

Ramayana – et kærlighedseventyr

Et andet højtelsket skrift er Ramayana. Ramayana er et eventyr og en kærlighedshistorie. Selvom hovedpersonerne i fortællingen er guderne Rama og Sita, så kan man som menneske genkende sit eget liv, for Ramayana handler om det, som mange har oplevet, nemlig at den, man elsker, forsvinder.

I Ramayana fortælles, hvordan en ond dæmon bortfører Ramas hustru, Sita. Dæmonen har ti ansigter og tyve arme, en skrækindjagende og hæslig figur. Han har forvandlet sig til en hellig mand, og det lykkes ham at narre Sita. Han lokker hende til sig og tager hende til fange på en ø. Dæmonen vil have, at hun skal være hans hustru, men Sita nægter. Dæmonen lader vilde kvinder og rasende hunde jage hende, men hun giver sig ikke. Sita venter trofast på, at Rama skal komme og redde hende, hvilket han da også gør til sidst. Rama får hjælp af sine venner, aberne, som bruger deres kroppe til at bygge en bro over vandet. Rama og Sita kan flygte fra øen, takket være aberne.

Aber er derfor hellige i dele af Indien. For mange kvinder er Sita et ideal. Hun er, som kvinder bør være, trofaste og udholdende.

Hinduismens lære

I alle religioner har det taget mange år, før de troende er blevet enige om, hvad der er den rette lære, og hvad der er den rette tro.

Sådan er det også for hinduismen. Det tog flere tusind år at bestemme læren. Men det er endnu mere kompliceret i hinduismen. For der findes nemlig mere end en lære og en tro, som kaldes hinduisme. Ofte siger man, at hinduismen er flere religioner i én.

Tolerance

Hinduismen er en tolerant religion. Den tillader mennesker at udøve deres religion på forskellige måder.

I hinduismens første tid var *offeret* til guderne det vigtigste. Senere kom en tid, hvor *meditation* blev anset for at være den bedste måde at udøve religionen på. Derefter var det *kærligheden til Gud* i form af gode gerninger og lovsange, der blev den bedste metode.

I dag udøves hinduismen på alle disse måder samtidig. Mennesker er forskellige, og derfor behøver man ikke at udøve sin religion på samme måde, mener hinduerne.

Verden

En hindu betragter ikke verden på samme måde, som vi gør i den vestlige verden. En hindu mener, at verden ikke er rigtig virkelig. På en måde findes verden slet ikke. Det er bare noget, vi tror. I hinduismen er verden som en skygge. Men der findes noget, som er virkeligt, og det er det guddommelige.

Findes verden?

samsara
=
det evige kredsløb

reinkarnation
=
at fødes igen

Kernen i den hinduistiske tro

Der findes en kerne i hinduismen, noget alle er enige om at tro på.
Det er:

- Det evige kredsløb
- Karma
- Kastesystemet
- Guderne

Det evige kredsløb

Ifølge hinduismen genfødes planter, dyr og mennesker igen og igen. Alt levende er en del af det evige kredsløb, *samsara,* som det hedder på det gamle sprog, sanskrit.

Et menneske kan i sit næste liv blive et menneske, men det er ikke sikkert. Man kan også blive til et dyr. At blive født til et nyt liv kaldes for *reinkarnation*. Ordet betyder *igen i en krop* – at fødes igen.

Karma – resultatet af livets handlinger

Karma er det samlede resultat af livets handlinger. Når livet er slut, fortages en vurdering af, hvordan et menneske klarede sig i livet. Det er ikke en speciel person eller gud, som foretager bedømmelsen, det sker bare.

Uddeling af mad til fattige i Calcutta. Ifølge hinduismen påvirker gode og onde gerninger vores kommende liv.

Ethvert menneske har sine særlige pligter og opgaver, som det skal opfylde. Alle har ikke samme pligter. Kvinder har andre opgaver end mænd, en lærer har andre opgaver end en politibetjent. Det afgørende er, hvilken kaste man tilhører. Det er ud fra de pligter, man har som menneske, at man bedømmes.

Resultatet af dommen kaldes karma. Og det er karmaen, som afgør, hvad et menneske bliver i det næste liv, om man bliver mand eller kvinde, og hvilken kaste man skal leve i.

karma
=
resultatet af handlinger

Kastesystemet

I Indien har mennesker været inddelt i grupper i flere tusinde år. Grupperne kaldes for *kaster*. Et menneske havner automatisk i den kaste, som ens forældre tilhører. I løbet af livet kan man i princippet ikke skifte kaste, det sker først, når man bliver født til det næste liv.

De fire hovedkaster

For næsten fire tusind år siden delte de herskende i Indien befolkningen i fire hovedgrupper. Inddelingen minder om den stænderordning, som man tidligere havde i Danmark med adel, præster, borgere og bønder.

I Indien satte de herskende sig selv i de tre øverste kaster. Alle andre havnede i den fjerde gruppe.

1. Præster (braminer)
2. Krigere og embedsmænd
3. Forretningsfolk og bønder
4. Tjenere og servicearbejdere

De, som tilhører den øverste kaste, er ikke alle præster i dag, men de nedstammer fra en braminslægt. De, som tilhører den øverste kaste, er ikke nødvendigvis rige. Mange fra den øverste kaste er fattige, f.eks. braminer i små landsbyer med et lille, fattigt tempel.

DE FIRE HOVEDKASTER

Præster, lærere, astrologer.

Krigere og embedsmænd, militærfolk og politikere.

Forretningsfolk og landmænd, pottemagere og bankfolk.

Tjenere og servicefolk, musikere, rengøringsfolk og kunstnere.

Flere tusinde små undergrupper

I de fire hovedkaster findes der derudover en lang række undergrupper.

Disse er tit forbundet med arbejdet. Det betyder, at i en by, hvor mange har den samme slags arbejde, findes der kun nogle få kaster, mens der i store byer, hvor der findes mange former for arbejde, kan være 20-30 forskellige kaster.

Forskellige regler for forskellige kaster

Hver kaste har sine egne specielle regler. Det kan handle om, hvilken mad man må spise, hvem man må gifte sig med, eller hvordan ceremonien ved brylluppet skal være. Børn må ikke lege med hvem som helst. Hvis en lav-kaste kammerat kommer hjem til en kammerat, som tilhører en højere kaste og f.eks. sætter sig på sengekanten, så skal moderen straks vaske sengetøjet.

Den kaste, man tilhører, afgør også, hvilke religiøse forpligtelser man har. De, som tilhører de tre øverste kaster, har andre og flere religiøse pligter end dem fra de lavere kaster.

Sådan er det i store dele af Indien, selvom reglerne ikke følges lige så strengt i storbyerne som ude på landet. Alle menneskers liv i Indien bliver i mere eller mindre grad styret af kaste-systemets regler.

De urørlige – de urene – de kasteløse

Allernederst på skalaen findes de mennesker, som ikke tilhører en af hovedkasterne: de urørlige. Cirka 20 % af Indiens befolkning tilhører denne gruppe. At de kaldes for de urørlige, skyldes, at de betragtes som urene. De har ofte et arbejde, hvor de kommer i kontakt med det, som betragtes som urent: affald, hår, blod og døde kroppe.

I nutidens Indien er det blevet mere almindeligt at kalde de urørlige for *dalits*. Dalits betyder undertrykt.

Hinduers liv styres af, hvad der er rent og urent. Nogle handlinger er urene, ligesom affald og alt, som er dødt. Hvis man kommer i kontakt med noget urent, skal man vaske sig. Over hele Indien ser man mennesker bade i floder og vandløb. De gør det naturligvis for at blive rene, men det er også en religiøs ceremoni.

dalits
=
undertrykt, urørlig

En kvinde tømmer latriner. Hun har et 'urent' arbejde og tilhører de 'urørlige'.

Renselsesceremonier og daglig vask ved den hellige flod, Ganges.
Det er vigtigt for en hindu at holde sig ren – både på krop og sjæl.

Tidligere markerede farven på den prik, man havde i panden, hvilken kaste man tilhørte. Sådan er det ikke længere, nu er det blot udsmykning.

Er kastesystemet forbudt?

Mange tror, at kastesystemet er forbudt, men det er det ikke. Der er politikere, som har forsøgt at forbyde dette ældgamle system, men det er ikke lykkedes. Det, som er forbudt, er at diskriminere en person på grund af hans eller hendes kaste.

Store dele af Indiens befolkning vil fortsat bevare kastesystemet, fordi det giver orden og tryghed. Hver enkelt kender sin plads. Men der er naturligvis også en stærk kritik fra dem, som bliver ramt af systemet. De urørlige – dalits – er blevet behandlet meget dårligt af dem, som tilhører de øverste kaster. Derfor har staten forsøgt at hjælpe dem, men det giver store problemer, når man forsøger at lave ændringer.

Kan man se, hvilken kaste folk tilhører?

Hvis man rejser til Indien, er det ikke sikkert, at man opdager kastesystemet, for det er ikke så synligt, men det findes alligevel. Alle mennesker ved, hvilken kaste de tilhører. Tidligere blev det markeret, hvilken kaste man tilhørte, med en farvet prik i panden. Nu om stunder er den farvede prik i panden mere en udsmykning.

Brahman – det guddommelige og guderne

Brahman
=
det guddommelige, verdensaltet

atman
=
den guddommelige sjæl i mennesket

Brahman

Brahman er det guddommelige – den kraft, som findes i alt levende. Planter, dyr og mennesker har Brahman i sig og er en del af Brahman.

Atman – det guddommelige i mennesket

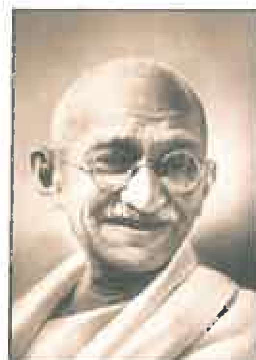
I mennesket findes Brahman i form af sjælen, som kaldes *atman*. Kroppen er bare et hylster eller noget lånt tøj, som vi bærer i et enkelt liv. I næste liv får vi en ny krop, men sjælen er den samme i alle liv.

Brahman viser sig i millioner af guder

Brahman, det guddommelige, lyder upersonligt, og det er det også. For at vi mennesker kan forstå, hvad det guddommelige er, viser det sig som guder, i millioner af guder, ifølge hinduismen: Guder, som har navn og personlige egenskaber.

Nogle af guderne er kendt i hele Indien, men mange er kun kendt i en enkelt by. Hver by og landsby har sine egne guder, som er forbundet med traditionerne i byen.

Religion og hverdagsliv hænger tæt sammen i en hindus liv. På væggene i frisørsalonen hænger billeder af nogle af Indiens mange guder.

FAKTA OM GANDHI

Mohanda Karamchand Gandhi blev født i 1869 i Inden og blev kendt som Mahatma – store ånd – Gandhi. I 1947 spillede han en vigtig rolle, da Indien blev selvstændigt. Gandhi forsøgte at leve konsekvent efter hinduismens ide om, at alt er helligt. Han uddannede sig til advokat i London og arbejdede først i Sydafrika. Omkring 1910 vendte Gandhi tilbage til Indien med det formål at befri sit land fra det britiske styre. Kampen blev ført med passiv modstand, og efter 27 år og meget modstand, blev Indien selvstændigt. Gandhis drøm om en fredelig frigørelse fra Storbritannien lykkedes kun delvist. Indien blev opdelt i et muslimsk Pakistan og et hinduistisk Indien. Gandhi blev myrdet i 1948 af en fanatisk hindu, som mente, at Gandhi havde svigtet hinduerne og hinduismen.

Guder

Kali, som er Shivas hustru, fremstilles som blodtørstig. Hun er både den livgivende modergudinde og dødsgudinden.

Ganesh med sin ven, rotten, som fører ham, hvorhen han vil. Ganesh er først og fremmest gud for børn og unge.

Brahma er den, som skaber verden.

Vishnu opretholder og bevarer verden.

Shiva danser verden i stykker, så nye verdener kan opstå. På den måde bliver han den, som både ødelægger og skaber.

Alle guder er en gud?

Der findes hinduer, som påstår, at alle deres guder egentlig er en og samme guddommelige virkelighed. Men vi mennesker har for lidt indsigt til at kunne se det.

Vi fungerer på samme måde, som hvis en gruppe mennesker stod rundt om en elefant. Alle mennesker havde bind for øjnene og kunne kun føle på elefanten. Den, som stod ved snablen troede, at elefanten så anderledes ud end den, som stod ved bagbenet. Sådan er det med mennesker og det guddommelige. Hver af os opfatter kun en lille del, men ingen ser helheden. Det er derfor, vi tilbeder guder med forskellige navne og forskellige egenskaber.

Den hellige ko

Brahman lever i alt, også dyrene. Et dyr bliver anset for mere helligt end andre dyr. Det er den hellige ko. Ingen må dræbe en ko.

I vedaskrifterne står der, at koen er livets oprindelse. Af koen blev alt liv skabt. At passe på en ko er ifølge hinduismen det samme som at vise respekt for livet.

Køer hjælper mennesker i hverdagslivet. De fungerer som trækdyr, og kokasser bruges til at bygge huse med og til brænde til ildstederne. Desuden giver koen mælk.

Mennesker sulter i Indien. Man spørger derfor, hvorfor de ikke spiser køer?

De fleste hinduer er vegetarer, og hvis de skulle begynde at spise kød, skulle de opfostre rigtig mange køer for at kunne producere mad nok. De, som findes nu, ville ikke række langt, og det er kostbart at opfostre en ko.

Ved festlige lejligheder maler man hornene på de hellige køer og giver dem ekstra meget mad. De tre parallelle striber på bygningen viser, at bygningen er et tempel for Shiva.

Hvad er målet for en hindu?

moksha = **befrielse**

Målet for en hindu er at bryde kredsløbet og ikke blive genfødt. Når samsara (det evige kredsløb) og genfødsel brydes for et enkelt menneske, er han eller hun befriet. Befrielse hedder *moksha*.

Hvad sker der med et menneske, som bryder kredsløbet? Tidligere i kapitlet står der, at der findes mere end en måde at tro og lære på. Derfor findes der forskellige svar på spørgsmålet. Nogle af svarene ser således ud:

BLIVER ÉT MED BRAHMAN	MÅ LEVE SAMMEN MED SIN GUD	MÅ LEVE SAMMEN MED SINE FORFÆDRE
Nogle mener, at et menneske bliver ét med Brahman, når det dør. Forestil dig, at mennesker er floder med forskellige navne. Når en flod når havet, forsvinder floden i havet og bliver til hav. På samme måde sker det med mennesket. Det bliver ét med Brahman, det guddommelige, og genfødes ikke mere.	Andre hinduer siger, at mennesket kommer til at leve sammen med den gud, som det har tilbedt gennem hele livet. Det er det, der sker, når kredsløbet brydes. Den, som f.eks. har tilbedt Vishnu, kommer til Vishnu og tjener ham.	En tredje gruppe hinduer mener, at mennesket forenes med sine forfædre, når kredsløbet brydes.

Under blomsterne er der en rund sten, som symboliserer guden Shiva.
Kvinderne hælder vand ud over stenen og beder om lykke og fremgang for deres familier.

Hvordan opnår en hindu befrielse – moksha?

Hinduer opnår befrielse, moksha, på forskellige måder. Her er nogle af de almindeligste:

- En måde kan være at meditere.
- En anden måde er hele tiden at vise sin kærlighed til en speciel gud. Det sker ved hjælp af gode gerninger, lovsange og ofringer til guden. En gud, som tilbedes på den måde, er Krishna.
- En tredje måde kan være mere generelt at tilbede guderne. Der, hvor man bor, tilbedes et antal lokale guder. Man ofrer blomster og frugt ved gudebillederne i templet eller i hjemmet. Hver morgen læser man bønner og takker guderne.
- At passe på en ko og tilbede den er også en måde at opnå befrielse på, eftersom koen symboliserer livet.

SAMMENFATNING

Hinduismens lære voksede frem gennem flere tusinde år. I dag er der flere måder at være hindu på, som eksisterer parallelt. Religionen bliver udøvet på flere forskellige måder, og derfor kan man påstå, at hinduismen ikke bare er én religion, men flere religioner i én.

Fælles er alligevel:

1. Troen på det evige kredsløb, samsara.
2. Troen på karma, det samlede resultat at de handlinger, man har foretaget gennem livet, og som afgør, hvad et menneske bliver til i det næste liv.
3. Troen på kastesystemet, at mennesker bliver født ind i forskellige grupper.
4. Troen på guderne.

En hindu betragter ikke verden som virkelig, det er kun den guddommelige Brahman, som er virkelig. I mennesket findes en guddommelig sjæl, som hedder atman.

Når et menneske kommer ud af det evige kredsløb, opnår det befrielse, moksha. Så tror nogle, at mennesket bliver ét med Brahman. Andre tror, at de må leve med den gud, som de har tilbedt gennem livet. En tredje gruppe tror, at de bliver forenet med deres forfædre.

Mennesket kan opnå befrielse på mange forskellige måder: ved at ofre, meditere eller ved at elske og lovprise sin gud.

OPGAVER

Spørgsmål til teksten

1. Hvor gamle er de ældste hinduistiske tekster?
2. Hvad hedder de?
3. Hvornår blev Bhagavadgita skrevet?
4. Hvem er Rama og Sita, og hvad skete der med dem?
5. Hvad betyder samsara?
6. Hvad betyder reinkarnation?
7. Hvad er karma?
8. Hvem tilhører de fire øverste kaster?
9. Hvad er Brahman?
10. Hvad er atman?
11. Hvem er de vigtigste guder?

Arbejde med teksten

12. Hvorfor findes der så mange hinduistiske tekster?
13. Hvad handler Bhagavadgita om?
14. I hinduismens første tid var offeret det vigtigste. Senere blev andre ting vigtige, hvilke?
15. Hvad styrer et menneskes pligter?
16. Hvorfor kan der findes 20-30 kaster i en by, men kun 7-8 i en anden?
17. På hvilken måde spiller renhed og urenhed en vigtig rolle for hinduer?
18. Hvordan er forholdet mellem Brahman og atman?
19. Hvilke veje til befrielse er der for en hindu?

Arbejd videre

20. Fortællingen om Rama og Sita er meget gammel, men måske alligevel aktuel. Den handler bl.a. om kampen mellem to rivaler. Den handler om gode og onde væsner. Overvej, om du kan finde en lignende historie i nogle af de soaps, som vises i tv? Hvilke ligheder kan du finde?
21. Ifølge hinduismen er det kun det guddommelige, der er virkeligt. Alt andet er skygger. Lever vi mennesker i en drøm? Spørgsmålet stilles i mange moderne film. Tænk efter, om du har set en film, som handler om dette, og overvej, hvilket svar en moderne film giver på spørgsmålet.
22. Indgår vi mennesker, præcis som planter og dyr, i et evigt kredsløb? Vil du blive genfødt som menneske eller dyr i dit næste liv? Overvej spørgsmålet. Skriv ned, hvilke tanker du gør dig, og sammenlign derefter dine tanker med en klassekammerats.

Retninger

Der findes tre store retninger inden for hinduismen:

De, som tilbeder guden Vishnu

Mange indere tilbeder guden Vishnu og anser ham for at være den eneste gud. Et andet navn for Vishnu er Rama og Krishna. Gennem ofre og sange viser tilhængerne deres kærlighed til Vishnu. I Danmark tilbedes Vishnu på samme måde under navnet Krishna i Hare Krishna-bevægelsen.

De, som tilbeder Shiva

Nogle mennesker anser Shiva for at være den største og mægtigste gud. Derfor tilbeder de ham og ofrer blomster og frugt. Den, som tilbeder Shiva, viser det ved at male tre parallelle streger på kroppen.

De, som tilbeder gudinderne

Mange steder i Indien tilbeder man kun de kvindelige guder. De, som gør det, mener, at den guddommelige kraft går gennem gudinderne. Den store hovedgudinde hedder Devi, men hun viser sig også under navnet Durga og Kali.

Durga er en populær gudinde. Hun er symbol på det godes sejr over det onde. I en drabelig kamp besejrede hun engang dæmonernes fyrste. Dengang havde hun brug for alle sine ti arme. Her fejres hun i Calcutta ved en højtid, som varer i flere dage. Statuen af hende er lavet af ler fra den hellige flod, Ganges. Når festen er forbi, bliver statuen båret tilbage til floden og sænket i vandet.

Hverdag og højtid

En hindu beder hver morgen og aften ved sit alter i hjemmet. På alteret findes billeder af forskellige guder og gudinder. I karret, som hænger på væggen, er der vand fra den hellige flod, Ganges.

Hvordan er det at være hindu?

puja
=
gudstjeneste

En hindu viser sin tro ved at holde gudstjeneste. Den hinduistiske gudstjeneste hedder *puja* og består af bøn og fx blomsterofre. En hindu kan holde puja i sit hjem eller i et tempel, alene eller sammen med andre. Der er ikke nogen særlig dag, som er bestemt for puja, men det kan ske, når det passer bedst.

Hvis hinduerne ofrer mad til guderne, bliver maden velsignet. Senere giver guden maden tilbage, så den, som ofrede maden, spiser den sammen med guden.

Puja kan også bestå af meditation. Gennem meditation nærmer hinduerne sig verdensaltet Brahman. Den, som mediterer, siger den hellige stavelse – aum – stille for sig selv.

Aum – den hellige lyd og stavelse – er et symbol for hinduismen, men anvendes også ved meditation.

Tidsregning

Den hinduistiske tidsregning er udregnet fra, at tiden er uendelig, men kan opdeles i verdensaldre, som kommer og går uden ophør. Året beregnes som en blanding af måneår og solår. Man har seks årstider med to måneder i hver.

Højtider

Der findes forskellige religiøse traditioner og højtider at fejre, alt efter hvilken gud man tilbeder, eller hvor i Indien man bor. Nogle højtider fejres af de fleste hinduer, selvom næsten ingen gør det samtidig. Nytår fejrer man på forskellige tidspunkter. I Sydindien fejrer man nytår om foråret ved forårsjævndøgn, men i Nordindien fejrer man nytår ved efterårsjævndøgn, når man har høstet.

Yugadi (nytår i Sydindien)

Nytårsdag er en festdag, hvor de fleste har fri. Det er en dag, som bringer held, så derfor begynder mange på noget nyt den dag. Alle gør deres huse i stand. Man går i bad, smører sig ind, så man dufter godt, og tager sit fineste tøj på. Middagen er ekstra fin og indeholder mindst en sød ret.

Alle er glade. De tænker på at begynde på en frisk og vil forsøge at være bedre mennesker i fremtiden.

Indiske guder spiller ikke kun en rolle ved højtider. Man fortæller om dem i dans, sang og drama. Her fremstilles store dukker til en forestilling om Rama og Sita. I baggrunden ses den ondskabsfulde dæmon, Rawana, som truer Ramas og Sitas lykke.

Navaratri (de ni nætters fest)

Navaratri er en stor fest, hvor forskellige gudinder fejres, først og fremmest Durga. Festen begynder, når nymånen viser sig, og varer i ni nætter. Navaratri betyder 'de ni nætters fest'.

Under hele festen brænder en olielampe på husalteret. Hver nat holdes gudstjenester til Durgas ære, hvor alle ofrer, fester og danser.

Divali (nytår i Nordindien)

Tyve dage efter, at Navaratrifesten er overstået, fejres en stor lysfest. Den hedder Divali, lyskæden. Hovedpersonerne i denne fest er Lakshmi, som er lykkens gudinde, hendes mand, Vishnu, og dødens ånd, Yama.

Festen varer i fire dage, og hver dag fejres på forskellig måde. Man ofrer penge, lækre madretter og smykker, og man giver hinanden gaver. Det er vigtigt, at der er gjort rent overalt, og at alle har renset sig og badet. Den tredje dag er helligdag for alle hinduer, men skoleelever har fri alle fire dage. Hver nat tændes små olielamper og fyrværkeri til ære for guderne.

Holi

I midten af den sidste måned i den hinduistiske kalender fejres Holi. Det er en glædesfest, hvor man fejrer livet ved at tænde store bål. Ilden er hellig. Alle går rundt om bålet, tager aske og smører asken på panden for at få held med det, der vil ske. Man kaster vand og farve på hinanden. Når alle er færdige med at more sig, tager man bad og skifter tøj. Bagefter bliver der festet med søde sager og grønsagsretter. Krishna er den vigtigste gud ved denne fest.

Hvem er hindu?

Når en hinduistisk kvinde føder et barn, er barnet hindu. Hendes mand og hans familie beder om at få sønner. Det er nemlig vigtigt med sønner. Dels fordi de arver jorden, dels fordi sønnerne er de eneste, som kan udføre de årlige ceremonier for en afdød far.

Alle læser bønner for det nyfødte barn, for at onde ånder ikke skal skade det. Når barnet er tolv dage gammelt, får det sit navn og et smykke. Familien og vennerne holder en fest til barnets ære.

En dreng, som tilhører en af de højeste kaster, skal lære nogle hellige tekster, når han er fyldt otte år. Når han er klar til at vise sine kundskaber, indbyder forældrene til en fest. Drengen skal så deltage i den hellige tråds ceremoni, og han får en hellig tråd af en præst. Den skal han bære resten af sit liv. Han skal fortsætte med at lære de gamle hellige tekster på sanskrit, og han får også sin egen guru, sin egen lærer.

Man kan blive hindu ved at konvertere til hinduismen. Man skal opsøge en hinduistisk præst, modtage undervisning og bagefter leve sit liv som hindu.

En dreng får den hellige tråd af en hinduistisk præst.

UNDER CEREMONIEN LÆSER PRÆSTEN EN BØN:

"Tal sandhed.
Følg din dharma.
Forsøm aldrig dine studier.
Du skal ære din fader.
Du skal ære din moder.
Du skal ære dit land."

konvertere = gå over til en anden tro

dharma = pligt

guru = lærer

Et hinduistisk brudepar i fine klæder. Efter mange ceremonier bindes brudgommens tørklæde sammen med brudens dragt, og brudeparret går syv gange rundt om den hellige ild. Hver eneste skridt følges af lykønskninger og ønsker for fremtiden.

Ægteskab

De fleste hinduistiske ægteskaber bliver bestemt af kvindens og mandens forældre. Det er vigtigt, at brudeparret kommer fra samme kaste. Eftersom det er to slægter, som skal knyttes sammen, skal alt helst passe sammen – social status, stilling, sprog og traditioner.

I dag er der især i byerne en tendens til, at unge bliver gift af kærlighed.

Bryllupsceremonien foregår i et tempel eller en festsal. Der giver brudens far sin datter til brudgommen. Brudgommens familie tager imod bruden, og hun får forskellige gaver, som bliver hendes personlige ejendom. Brudgommen giver bruden et halssmykke af sorte perler, som hun skal bære, så længe han lever. Der tændes en hellig ild i en metalskål. Brudeparret går syv gange rundt om ilden. Senere på aftenen kigger brudeparret op mod stjernerne og lover hinanden evig troskab.

kremering
=
den dødes krop brændes

Begravelse

Når en hindu er død, skal kroppen kremeres for at frigøre sjælen fra det døde legeme. *Kremering* indebærer, at den afdøde brændes på et bål. Mens kroppen brændes, synger de pårørende hellige tekster. På den tredje dag samles asken sammen, og de pårørende strør den derefter ud i en flod. Asken strøs ud over vand, fordi hinduerne anser vand for at være helligt. Hvad der efterfølgende sker med det afdøde menneskes sjæl, afhænger af vedkommendes karma.

SAMMENFATNING

- Gudstjenesten kaldes for puja, og den kan afholdes hvor som helst, i hjemmet eller i et tempel. Puja består af bønner og fx blomsteroffer. Man kan også vælge at meditere.
- Et år består af seks årstider med to måneder i hver årstid. Der findes mange højtider, nogle af dem fejres af næsten alle hinduer. Nytår er en højtid, som fejres af alle.
- Alle drenge fra de tre øverste kaster skal gennemgå den hellige tråds ceremoni. Der får han en hellig tråd af en præst, og han skal lære de gamle hellige tekster.
- De fleste hinduistiske ægteskaber er bestemt af kvindens og mandens forældre. Det er vigtigt, at brudeparret kommer fra den samme kaste.
- Når nogen dør, skal kroppen kremeres, for at sjælen kan blive befriet fra kroppen.

OPGAVER

Spørgsmål til teksten

1. Hvad er puja?
2. Hvordan gør man, hvis man vil meditere for at komme i kontakt med Brahman?
3. Hvordan foregår det, når man ofrer mad til guderne?
4. Hvordan fejres nytår i Sydindien?
5. Hvad er Divali?
6. Hvad hedder den glædesfest, hvor man tænder bål?
7. Ved hvilken fest er Krishna den vigtigste gud?
8. Hvad er en guru?
9. Hvorfor er det vigtigt for en hindu at få sønner?

Arbejde med teksten

10. Hvorfor findes der så mange forskellige slags fester i hinduismen?
11. Hvordan forestiller hinduer sig tiden?
12. Hvorfor er nytår en vigtig højtid?
13. Hvad er den hellige tråds ceremoni?
14. Hvordan foregår et bryllup mellem hinduer?
15. Hvorfor brænder man de døde?
16. Hvad sker der med menneskets sjæl efter døden?

Arbejd videre

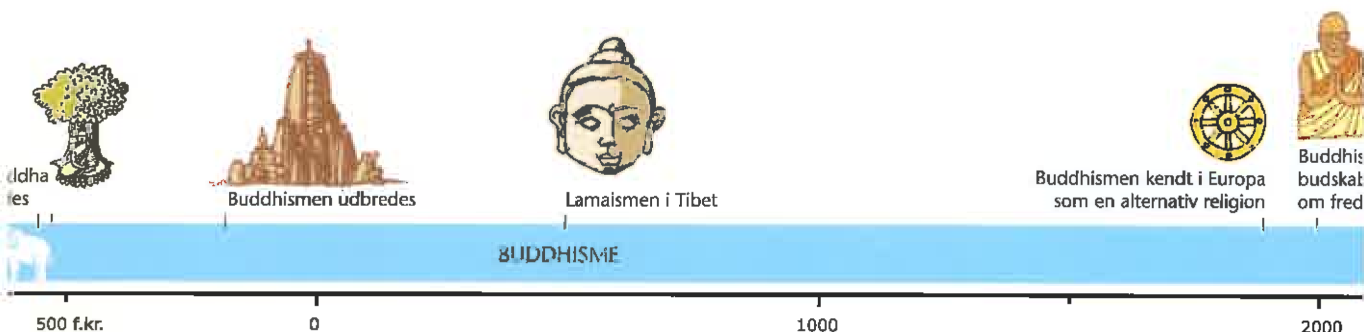
17. Diskuter med en klassekammerat, hvilke fordele og ulemper der er ved, at forældrene bestemmer, hvem man skal gifte sig med.
18. En hindu, som lever i Indien, ønsker at få sønner. Gælder det også for hinduer i Danmark? Prøv at undersøge det.
19. Vælg et indisk tempel og find så mange oplysninger om det som muligt.

Buddhismen

BUDDHISME

Over hele verden har mennesker altid fortalt om mystiske begivenheder og uforklarlige sammenhænge. I 500-tallet f.Kr. opstod en legende om en prins på de indiske stepper i skyggen af bjergkæden Himalaya. Ifølge legenden var prinsen født i nærheden af den nordindiske by, Benares, som i dag hedder Varanasi. Hans forældre havde i en spådom fået at vide, at de skulle have en søn med meget usædvanlige egenskaber. Hvis de ønskede, at han skulle efterfølge sin far som fyrste i bjergriget, måtte de forhindre ham i at komme i kontakt med sygdom, alderdom, fattigdom og død. Ellers ville prinsen blive en hellig mand og hans familie, Shakya, ville miste magten i riget. Fortællingen om prinsen er fortællingen om, hvordan buddhismen opstod.

BUDDHISME

Legenden om Buddha

En fuldmånenat 560 f.Kr. blev en hinduistisk prins født. Prinsens mor, Maya, havde drømt en underlig drøm, mens hun ventede sin søn. I drømmen så hun en hellig mand, som så ud som en hvid elefant og havde en lotusblomst i snablen. Den hellige mand ville hjælpe mennesker til at forstå meningen med livet. I drømmen fortalte han dronning Maya, at han ville lade sig føde igen.

I samme øjeblik som Maya fødte sin søn, skete der utrolige ting. Planeterne i solsystemet ændrede deres baner, blinde fik synet tilbage, og lamme begyndte af gå. Alt dette var tegn på, at noget usædvanligt og underligt var sket. Den nyfødte prins fik navnet Siddharta Gautama. Da han var syv dage gammel, døde hans mor.

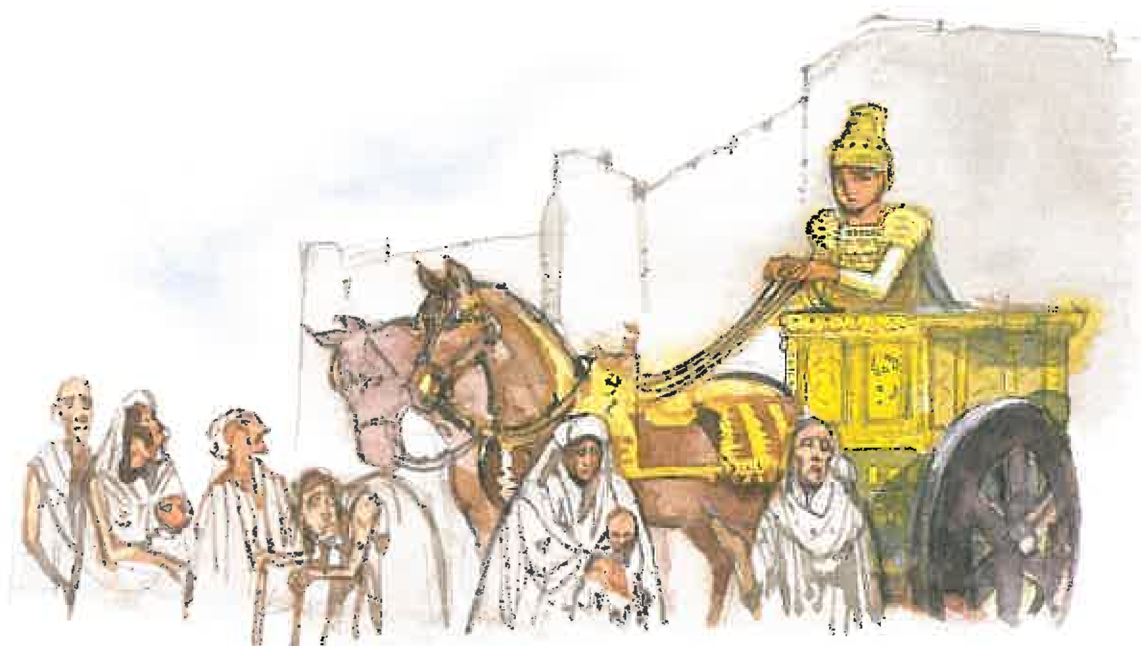

Ifølge legenden kom Siddharta, den kommende Buddha, til verden på en unaturlig måde. Hans mor, dronning Maya, fødte ham gennem hoften.

Siddhartas moster, Mahapajapati, tog sig af Siddharta og opdragede ham til at leve et godt og kærligt liv som hinduistisk prins. Da Siddharta blev voksen, giftede han sig med prinsesse Yasohara. Deres søn, Rahula, blev født, da Siddharta var 29 år gammel.

Fyrsten, Siddhartas far, havde gjort sit bedste for at beskytte sin tronfølger mod alle de oplevelser, som spådommen havde advaret imod. Rundt om hele paladset var der blevet bygget en høj mur, og Siddharta havde ikke fået lov til at komme i kontakt med noget, som kunne få ham til at opgive at blive arving til fyrstedømmet.

På trods af alle faderens anstrengelser kom den unge prins alligevel til sidst i kontakt med alderdom, sygdom, lidelse og død. Det var, da han en dag lod sine heste trække den fyrstelige vogn uden for murene. Der så Siddharta for første gang livet blandt almindelige mennesker. Han så gamle, syge og tiggere. Han så et menneske, som ikke længere var i live.

Nu indså Siddharta, at der uden for paladsets mure fandtes et helt andet liv. Sandheden var, at for mange mennesker var livet meget vanskeligt. Ikke alle kunne gå i seng mætte og tilfredse. Forældre kunne ikke beskytte deres børn mod sygdom og sorg. Alderdom og død kunne ingen forhindre. Overalt fandtes lidelse.

Prinsen ville forsøge at finde en vej ud af den sorg, han havde set i øjnene på folk uden for murene. Det var hans pligt at bruge sit liv på en bedre måde end ved at være fyrste og bo i et smukt palads bag høje mure. Han måtte hjælpe ved at finde svaret på, hvorfor der fandtes lidelse i verden.

Siddharta tog afsked med sin nyfødte søn, sin hustru og resten af sin familie og forlod sit luksusliv i paladset. Han begav sig ud i verden for at søge sandheden om livet. Spådommen, som hans forældre havde modtaget, gik i opfyldelse.

asket
=
…n, som lever afholdende

Syv års søgen

Siddharta besøgte mange vise mænd, men intet af det, han lærte af dem, gav ham svaret på spørgsmålet om livets mening. Så forsøgte Siddharta at finde svaret på en ny måde. Han bestemte sig til at holde op med at spise og at afstå fra alt. Men denne metode fungerede ikke. Han måtte jo overleve, hvis han ville finde svaret! Det var tydeligvis ikke meningen, at man skulle pine sin krop og leve som asket.

Tiden gik, og snart var syv år gået, uden han var kommet gådens løsning et skridt nærmere. Livet i overflod i paladset var forkert, men at faste, så man blev et omvandrende skelet, var heller ikke det rigtige. Hvordan skulle han bære sig ad med at finde sandheden? Han ville forstå! Hans pligt, dharma, var jo at hjælpe andre!

Buddha, den oplyste

I byen Bodh Gaya satte Siddharta sig til at meditere under et figentræ. Han havde ikke tænkt sig at flytte sig, før han havde løst gåden om livets mening. En ond dæmon, som hed Mara, ville forhindre Siddhartas søgen. Mara sendte orkaner, som hvirvlede alt op omkring Siddharta. Vindene fløj rundt og hvirvlede sand i hans øjne og mund.

Men Siddharta blev siddende, hvor han sad. Mara sendte smukke kvinder for at lokke ham til at afbryde sin meditation. Siddharta blev siddende dybt koncentreret, og Mara måtte til sidst give op.

Hvorfor lider menneskene?

Efter 49 dages meditation under figentræet fik Siddharta Gautama endelig svar på sit spørgsmål om, hvorfor der er lidelse i verden. Han indså, at al lidelse skyldes, at menneskene aldrig er tilfredse med det, de har. Menneskene søger altid efter mere og holder aldrig op med at søge. Og derfor ophører lidelsen heller ikke.

Den morgen, da Siddharta så morgenstjernen lyse på himlen, havde han endelig forstået. Han var blevet oplyst. Nu var han Buddha, som netop betyder 'den oplyste'. I yderligere syv uger sad han under figentræet og mediterede. Legenden fortæller, at en slange med syv hoveder beskyttede ham mod solens hede.

Prædikenen i Benares

Buddha havde fået et nyt problem. Hvad skulle han bruge sin indsigt til? Han nåede frem til, at fem af hans venner skulle være hans disciple, dele hans nye indsigt og hjælpe ham med at udbrede budskabet til andre.

indsigt
=
forståelse, ny viden

Buddha holdt en prædiken i byen Benares, som i dag hedder Varanasi, hvor han fortalte om sin vej til indsigt. Han ville hjælpe menneskene ud af uvidenheden. Han talte som en klog hinduistisk mand til andre hinduer. Der var ingen, der vidste, at en ny religion netop var blevet skabt.

Læren tager form

Buddha og hans disciple begav sig af sted og levede som vandrende munke. I 45 år prædikede han for alle, som ville høre på ham. Det menneske, som føler glæde og tilfredshed i sit liv, har opnået indsigt og har vundet over lidelsen, sagde han. Den rette vej var den gyldne middelvej, en vej uden overdrivelser.

Buddhas moster var en af dem, der fulgte ham. Hun viste, at kvinder også kunne udbrede Buddhas budskab.

Da Buddha havde levet i 80 år, blev han syg, tog afsked med sine disciple og døde.

stupa
=
ellig buddhistisk bygning

Buddhas krop blev brændt, og hans aske blev fordelt mellem disciplene. Der blev bygget hellige bygninger, *stupaer,* og asken blev placeret i stupaerne. På den måde kunne man mindes Buddha mange forskellige steder over hele Indien.

Buddhas ord levede videre hos hans disciple og hos de mennesker, som disciplene underviste. Det tog flere hundrede år, inden ordene blev skrevet ned. I løbet af den tid var de, som havde fulgt Buddhas lære, blevet uenige om, hvad Buddha egentlig havde sagt. Alle havde deres egen bestemte opfattelse af, hvad Buddha mente. Pludselig forstod man, at antallet af fortolkninger af, hvad Buddha havde ment, var lige så mange, som antallet af tilhørere.

Tempel i Bodh Gaya, det sted, hvor Siddharta kom til indsigt og blev Buddha. Templet, som blev bygget i 600-tallet, er buddhisternes vigtigste valfartssted.

Kong Ashoka

I 200-tallet f.Kr. levede en indisk konge, som hed Ashoka. Han troede på Buddhas lære og ville bruge sin magt til at udbrede Buddhas budskab. For at alle kunne få mulighed for at forstå og komme til indsigt befalede Ashoka, at overalt i hans store rige skulle Buddhas ord skrives ned. Ordene skulle hugges ind i klippevægge og på stenplader. Skrifterne fortalte, at det, som var vigtigt i livet, var venlighed mod alt levende, retfærdighed og sandhed, tolerance og stræben efter et højere liv. Der stod også, at et menneske aldrig må slå ihjel.

I Bodh Gaya lod Kong Ashoka bygge det første buddhisttempel. Efter Ashoka kom der nye herskere, som også gik ind for buddhismens lære om ro, venlighed og stille glæde. Buddhismen blev udbredt mod nord og syd og øst og blev en vigtig religion i Sydøstasien.

SAMMENFATNING

- I 500-tallet f.Kr. blev prins Siddharta Gautama født. Han begav sig ud i verden for at finde svaret på spørgsmålet om, hvorfor der findes lidelse i verden.
- Efter syv års anstrengelser kom han til indsigt og blev Buddha, den oplyste. Indsigten var, at mennesker lider, fordi de hele tiden længes efter mere, end de har. Så længe mennesker føler begær efter mere, vil de blive ved med at blive genfødt til nye lidelser.
- Buddhas budskab var, at mennesker bliver fri for lidelse og genfødsel ved at være tilfredse med deres liv og leve det så godt som muligt sammen med deres medmennesker.
- Sammen med sine disciple vandrede Buddha rundt i 45 år og underviste om den rette vej.
- Kong Ashoka regerede over det nordlige Indien i 200-tallet f.Kr. Han medvirkede til at udbrede buddhismen i Sydøstasien.

OPGAVER

Spørgsmål til teksten

1. Hvor og hvornår blev den mand født, som blev buddhismens grundlægger?
2. Hvilken spådom modtog prinsens forældre, da de ventede på, at han skulle fødes?
3. Hvilken religion tilhørte Siddharta?
4. Hvorfor besluttede Siddharta sig til at forlade sin familie og begive sig ud i verden?
5. Hvad hed den by, hvor Siddharta besluttede sig for at blive og meditere?
6. Hvorfor satte Siddharta sig under figentræet?
7. Hvad er en stupa?

Arbejde med teksten

8. Hvad skete der, da Siddharta Gautama blev født?
9. Hvordan forsøgte Siddharta at opnå indsigt om meningen med livet?
10. Hvad skete der med Buddhas krop efter hans død?
11. Fortæl om Kong Ashoka. Hvornår levede han, og hvordan forsøgte han at udbrede Buddhas budskab?
12. I byen Benares (Varanasi) holdt Buddha en vigtig prædiken. Hvad handlede den om?
13. Hvorfor skiftede Siddharta navn og blev til Buddha?

Arbejd videre

14. Arbejd sammen i grupper. Alle skal finde en legende, drøm eller spådom fra en af de store verdensreligioner. Sammenlign dem bagefter og undersøg, om legender er typiske for den enkelte religion, eller om legender fra forskellige religioner ligner hinanden.
15. Lav en billedfortælling om prins Siddhartas liv – fra fødsel til død.

Buddhismens skrifter

Der findes flere hellige skrifter i buddhismen.

Buddha skrev ikke selv noget ned, men de munke, som fulgte ham, huskede, hvad Buddha havde sagt, og skrev hans tanker ned, efter hans død.

Efter nogle hundrede år blev teksterne samlet. Det blev til skriftsamlingen, *Tripitaka*.

Tripitaka – de tre kurve

Skriftsamlingen Tripitaka består af tre dele, som kaldes kurve. Kurvenes indhold er lidt forskelligt.

"Man kan leve hundrede år uden indsigt og selvkontrol.
Det er bedre at leve en eneste dag i indsigt og meditation."
(Dhammapada)

Dhammapada – det vigtigste skrift

Kurv nummer to indeholder et lille skrift, som hedder *Dhammapada*. *Dhammapada* er det mest betydningsfulde buddhistiske skrift, selvom det kun er på knap 100 sider.

Teksten er inddelt i 423 korte vers. Versene indeholder tanker om, hvordan vi mennesker skal leve. De er forklaringer på, hvordan et menneske skal være for at nå tilstanden nirvana, som er målet for en buddhist.

Buddhismens lære

At forme sit liv som "Den gyldne middelvej" anså Buddha for at være det bedste. Han havde selv prøvet at leve både i luksus og overflod og i sult og fattigdom.

Buddha voksede op i et hinduistisk hjem og var fra begyndelsen selv hindu. Fra sin egen opdragelse tog han nogle hinduistiske måder at tænke på med i sin egen lære.

Buddha troede – ligesom hinduerne – på *samsara*, det evige kredsløb, som mennesker og dyr befinder sig i.

Buddha troede også på *karma*, som er det samlede resultat af de handlinger, som et menneske foretager gennem hele livet, og som afgør, hvad der kommer til at ske med mennesket i det næste liv.

Men Buddha havde også sine egne ideer om livet, menneskene og verden.

Den gyldne middelvej

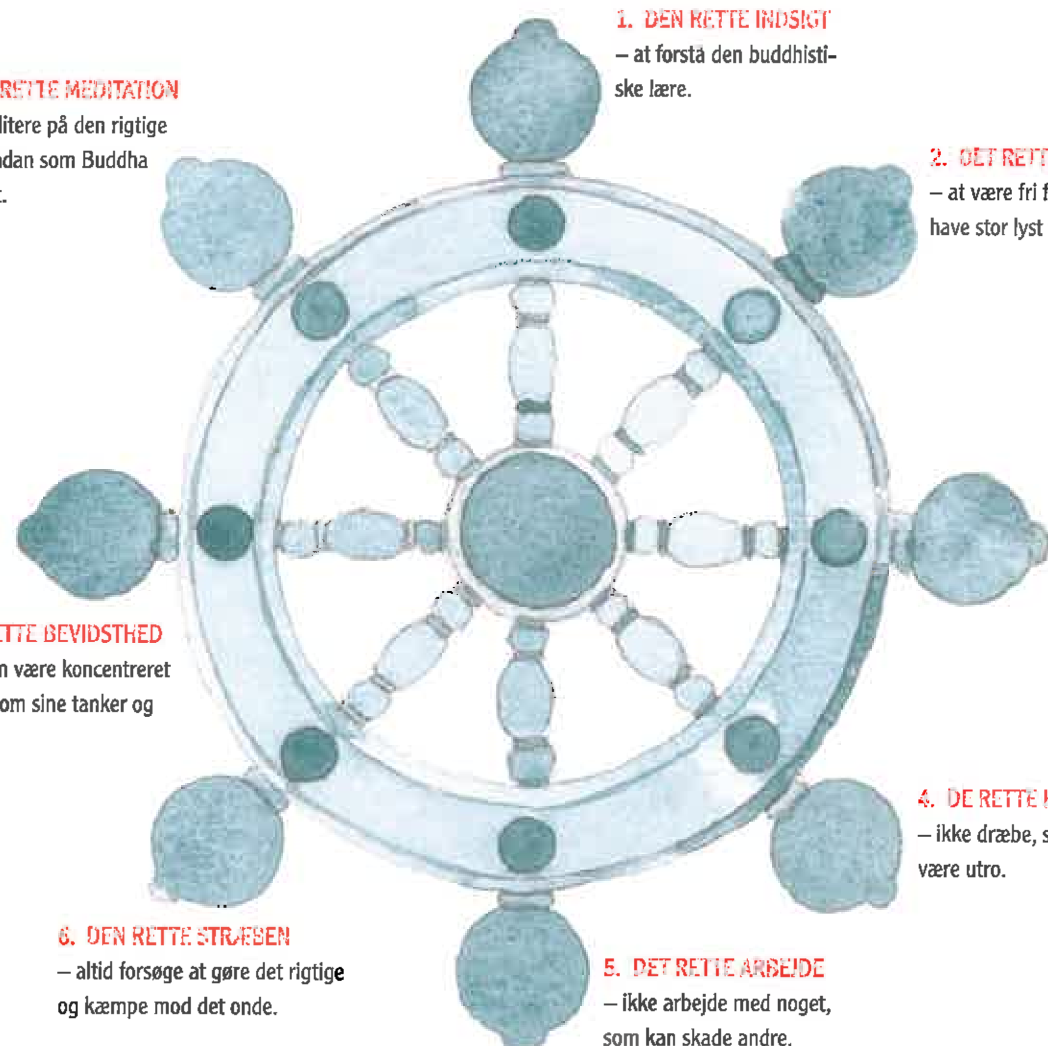
Da Buddha holdt sin første prædiken ved Benares, præsenterede han sine tanker. Han begyndte med at beskrive forskellige måder at leve på.

Der findes ifølge Buddha to modsatte måder at leve på. Den ene måde er at leve i luksus og overflod, den anden er at leve så simpelt og nægte sig selv glæder, at det bliver til selvpineri. Ingen af disse måder at leve på er gode. I stedet mente Buddha, at den bedste måde ligger midt imellem – den gyldne middelvej.

Den ottefoldige vej

Den gyldne middelvej indebærer, at menneskene skal leve på en særlig måde, som bliver forklaret i den ottefoldige vej. For buddhister er denne vej så vigtig, at den ofte bliver kaldt den *hellige* ottefoldige vej.

Læren om denne vej ruller som et hjul ud i verden, et hjul med otte eger:

De otte veje er Buddhas forslag til, hvordan vi skal leve. De, som følger dem, går den gyldne middelvej, som fører til lykke og harmoni i livet og til slut til nirvana.

nirvana
=
en tilstand af fred fri for lidelse

Nirvana

Nirvana er målet for en buddhist. For Buddha var nirvana en tilstand, ikke et sted eller en himmel. Nirvana handler om, hvordan man har det, og hvordan man føler. Den, som når nirvana, er fri for begær og længsel efter materielle ting, men også fri for længsel efter kærlighed og lykke.

I Dhammapada står der:

"De vise, som mediterer
og hele tiden viser ihærdighed
og beslutsomhed, de opnår nirvana,
den højeste frihed fra lænker."

Meditation kan altså hjælpe et menneske til at nå nirvana.

Efter Buddhas død opstod ideen om, at nirvana er et sted, hvor man kommer efter døden, nogenlunde som himlen eller paradiset i kristendommen og islam. Men Buddha troede ikke selv på sådan noget.

Nirvana betyder *'slukket'* – som et lys, der er blæst ud. Og det, som skal slukkes, er begæret og længslerne i livet. Og hvorfor skal vi ikke føle længsel og begær ifølge Buddha? – Fordi det medfører utilfredshed og lidelse, som det siges i Dhammapada.

De fire sandheder

Buddha sammenfattede sin lære i *de fire sandheder.*

lidelse
=
utilfredshed

1. Alt fører til lidelse

Den første sandhed siger: at blive født, at leve, at være forelsket, at være syg, at blive gammel, alt i livet medfører lidelse.

Buddha går ud fra, at intet er bestandigt, alting forandrer sig hele tiden. Hvis vi tror, at noget er bestandigt, bliver vi utilfredse og lider. Det er bedre at indse, at intet er bestandigt, ikke engang kærligheden.

2. Lidelse skyldes begær

Den anden sandhed forklarer årsagen til lidelsen. Årsagen er, at mennesket aldrig er tilfreds med det, han eller hun har, men hele tiden ønsker sig mere. Det kan f. eks. være kærlighed, ting, fornøjelser og opmærksomhed. Dette begær medfører, at vi bliver født igen og igen. Og at blive født til nye liv skaber bare ny lidelse.

"Tørsten efter nydelse bliver ikke slukket, ikke engang af en regn af guldmønter. Den, som ved, at nydelse kun giver ringe lykke, men stor lidelse – han er vis."
(Dhammapada)

3. Lidelsen ophører, når begæret forsvinder

Den tredje sandhed giver svaret på, hvordan lidelsen kan ophøre. Sluk begærets flamme, hold op med at ønske ting og sager, bed ikke om kærlighed og fremgang. Så bliver du fri og opnår harmoni. De, som opnår at blive fri for begæret, bliver ikke længere født igen, men når målet – nirvana.

4. Ved at gå den ottefoldige vej forsvinder begæret

Den fjerde sandhed beskriver, hvordan et menneske skal bære sig ad med at blive fri for sit begær. Det gør man ved at gå den ottefoldige vej. Den fjerde sandhed indeholder altså en opfordring til at leve på en måde, som kan kaldes buddhistisk.

Når begæret udslukkes, bliver mennesket frit. Det opnår indre fred og harmoni.

FORDYBELSE

Munkelivet

Der findes meget få buddhistiske nonner. Buddha var bundet af gamle traditioner og var derfor betænkelig ved, at kvinder skulle være nonner. Derfor findes der næsten udelukkende buddhistiske munke.

Når man bliver munk, lover man ikke at være det hele livet. Der findes munke, som flytter ud af klosteret og begynder at leve et almindeligt liv. Det skyldes ofte, at de gifter sig. En munk behøver heller ikke at blive i det samme kloster hele livet.

Normalt står en munk tidligt op om morgenen. Allerede klokken tre. Han mediterer foran en statue af Buddha. Derefter ordner han værelset, reder seng og studerer Buddhas lære.

Om formiddagen går munken en såkaldt tiggerrunde. Han går rundt til folk, som bor i nærheden af klosteret og får mad. Maden bliver lagt i munkens tiggerskål. En munk laver aldrig sin egen mad. De, som giver munken mad, takker for, at de kan få lov til at give, men først og fremmest takker de for de visdomsord, som munken siger til dem. Bagefter går munken tilbage til klosteret og spiser for sidste gang den dag. Efter kl. 12 bør munke kun drikke te.

De andre regler for munkene er, at de aldrig må eje penge, ikke deltage i fornøjelser som dans, sang og musik. De må ikke bruge parfume eller smykker og ikke ligge i en blød og bekvem seng, og de må ikke have sex.

Derudover følger munkene de regler, som gælder for alle buddhister: ikke dræbe, stjæle, lyve, være utro, drikke alkohol eller tage stoffer.

Kvinder giver mad til unge buddhistiske munke. Munkene giver til gengæld et visdomsord.

En buddhistisk nonne læser den hellige skrift i klosteret.

Shwedagontemplet – den gyldne pagode – er det helligste sted for buddhister i Burma. Templet er mange hundrede år gammelt og beklædt med guld. Inde i pagoden opbevares nogle af Buddhas hår.

Mennesket

Mennesker skaber selv deres liv. Deres handlinger (karma) bestemmer ikke kun, hvad han eller hun bliver til i det næste liv, men også hvordan dette liv bliver. Alting har konsekvenser for mennesker. Hvis man viser omtanke og kærlighed, får man kærlighed tilbage. Hvis man undertrykker og viser had, får man had tilbage.

Når et menneske dør, bliver det genfødt, hvis det ikke når nirvana.

Ifølge Buddha har mennesket ikke en evig sjæl. Buddha mente, at alting i verden forandres – også mennesker. Når vi er 20 år, er vi ikke de samme personer, som da vi var syv år. Vi er som floder. En flod har det samme navn, men vandet, som løber i floden, er hele tiden nyt. Sådan forandres mennesker i en strøm af tanker og oplevelser.

En kvinde mediterer foran en Buddhastatue i Shwedagontemplet.

Verden

Verden forandrer sig også hele tiden. Det betyder, at verden ikke eksisterer stabilt på samme måde, som vi opfatter den i den vestlige verden. Verden består – ifølge Buddha – af små dele, som hele tiden er i bevægelse.

Det er interessant, at den nye fysik, den såkaldte kvantefysik, er kommet frem til noget lignende. Videnskabsmændene læner sig op af erfaringer og eksperimenter for at bevise deres opdagelser. Buddha lænede sig op af sin egen erfaring og oplevelse af tilværelsen.

Gud?

Buddha troede ikke på nogen gud eller noget guddommeligt. Buddha var ateist, det vil sige, at han ikke troede på Gud.

For buddhister er Buddha en inspirationskilde og lærer. Man må selv arbejde sig frem mod at få indsigt, og egentlig er ethvert menneske sin egen lærer, mente Buddha. Der findes ingen gud, som kan hjælpe mennesker.

Men på trods af, at Buddha ikke troede på Gud eller anså sig selv for at være guddommelig, så tilbedes han i dag af nogle buddhister som Gud. Efter Buddhas død opstod forskellige grupper af buddhister, som havde forskellige opfattelser af Buddha og hans lære. Nogle af grupperne begyndte at opfatte Buddha som en gud, mens andre ikke gjorde det.

SAMMENFATNING

- Buddha sammenfattede sin lære i fire sandheder:
  1. Alt medfører lidelse
  2. Årsagen til lidelsen er begæret
  3. Sluk begæret efter ting, kærlighed og opmærksomhed
  4. Gå den ottefoldige vej for at slukke begæret
- I den ottefoldige vej giver Buddha forslag til, hvordan et menneske kan opnå indsigt og nå målet, nirvana. Det handler om den rette viden, levemåde og meditation.
- Mennesker har ifølge Buddha ikke en udødelig sjæl. Verden er i bestandig bevægelse og består udelukkende af små dele.
- Buddha troede ikke på en gud eller på noget guddommeligt. Han var ateist.

OPGAVER

Spørgsmål til teksten

1. Hvad hedder det vigtigste buddhistiske skrift?
2. I hvilken skriftsamling findes det?
3. Hvilke tanker og religiøse ideer tog Buddha med sig fra hinduismen?
4. Hvad betyder 'den gyldne middelvej'?
5. Hvad er de otte veje i den ottefoldige vej?
6. Hvad er målet for en buddhist?
7. Hvad er de fire sandheder?

Arbejde med teksten

8. Hvad indeholder de forskellige dele i Tripitaka?
9. Hvad indeholder Dhammapada?
10. Hvilke opfattelser findes der af, hvad nirvana er?
11. Et menneske har ikke en udødelig sjæl ifølge Buddha. Hvad tænkte han i stedet?
12. Hvordan opfatter Buddha verden?

Arbejd videre

13. I Dhammapada står der i et vers:

    "For aldrig ophører had gennem had,
    det ophører kun gennem venlighed,
    det er den evige lov."

    Overvej indholdet i verset. Er du enig? Diskuter med dine klassekammerater eller skriv din mening og tanker ned.
14. Ifølge Buddha har mennesker ikke en bestandig karma, mennesker forandres hele tiden. Kan du genkende det fra dig selv? Findes der noget i dit liv, som er på samme måde? Findes der noget, som hele tiden forandres? Overvej og diskuter.
15. Unge i mange buddhistiske lande går i en periode i kloster. Det hører med til opdragelsen og er en del af det at blive voksen. Måske er de i klosteret en sommer eller længere tid. Nogle bliver der hele livet. Kunne du tænke dig at prøve at være munk eller nonne i en måned? Hvorfor – hvorfor ikke? Hvad kunne du opnå?

Retninger

Efter Buddhas død ca. 480 f.Kr. var der mange mennesker, som ønskede at følge Buddhas lære og blive munke og nonner. Det var den eneste vej til nirvana.

Men efterhånden voksede der en kritik frem mod denne vanskelige vej, og nogle buddhister mente, at almindelige mennesker også kunne nå nirvana. Det førte til, at der blev dannet en ny retning, som fik navnet *mahayana*. Mahayana betyder det store fartøj – navnet viser, at mange kan nå nirvana, ikke kun munke og nonner.

Den gamle retning fik navnet *theravada,* som betyder de ældstes lære. Navnet betyder, at man holder fast ved den første og ældste lære.

Theravada – de ældstes lære/det lille fartøj

Theravadabuddhister lægger vægt på, at ethvert menneske selv må nå nirvana. Buddha er ikke en gud, som kan hjælpe, han kan kun inspirere et menneske til at gå den rette vej. Ved hjælp af meditation, den rette levemåde og den rette viden om Buddhas lære kan man nå nirvana-tilstanden. Det er som regel kun munkene forundt at opnå nirvana.

Mahayana – det store fartøj

Mahayanabuddhister tror, at mennesker kan få hjælp til at nå nirvana. Buddha er ikke bare en inspirationskilde, men også en gud, som man kan bede til om kraft og indsigt.

Udover Buddha findes der – ifølge mahayana – mennesker, som vil hjælpe andre til befrielse. Disse mennesker kaldes *bodhisattvaer.* En bodhisattva er en person, som egentlig kunne være i nirvana, men som har valgt at blive genfødt for at kunne hjælpe andre.

bodhisattva
=
person, som hjælper andre til at nå nirvana

Nirvana fremstilles i mahayanabuddhismen som et sted, et paradis, hvor mennesker kan leve i lykke og harmoni. Det er altså ikke bare en tilstand.

Den folkelige buddhisme

Ved siden af theravada- og mahayana-buddhismen findes en folkelig buddhisme, hvor lokale traditioner er blevet blandet med buddhistiske tanker. Ånder og dæmoner spiller en stor rolle i den folkelige buddhisme.

I f.eks. Thailand placerer man små huse ude foran sit hus eller sin butik, hvor man arbejder. I disse små huse kan ånderne bo.

Ifølge den tibetanske buddhismes lære er Dalai Lama en person, som bærer en guddommelig sjæl. Denne sjæl vandrer fra den ene Dalai Lama til den næste i flere hundrede år.

Den nuværende Dalai Lama som 15-årig i Lhasa i Tibet. Når man leder efter den nye Dalai Lama, leder man efter et drengebarn med specielle evner. Man lægger bl.a. en masse forskellige ting frem, som drengen føler på. Nogle af tingene har tilhørt den forrige Dalai Lama, og så skal drengen kunne udpege de ting. Efter flere af sådanne prøver bliver det besluttet, hvem den nye Dalai Lama er.

Dalai Lama på en af sine mange rejser rundt i verden. Her er han på officielt besøg i Paris. I 1989 fik han Nobels fredspris for sin fredelige indsats i kampen mellem Kina og Tibet, en kamp, som stadig er aktuel. Kina har bl.a. revet i tusindvis af klostre i Tibet ned og tvunget Dalai Lama og andre ledere til at forlade landet. De bor i dag i det nordlige Indien.

Hverdag og højtid

Hvordan er det at være buddhist?

Buddhas gyldne middelvej viser, at ethvert menneske ved egen kraft kan komme frem til sandheden om livets mening. Samtidig med at man vælger sin egen vej, er det vigtigt at respektere andres måde at følge den gyldne middelvej på. Hvis man ikke lever som munk eller nonne, kan det være svært at følge alle otte veje i den ottefoldige vej. Derfor findes der fem regler, som buddhister kan følge i hverdagslivet. Disse fem regler kaldes for *de fem moralregler* og beskriver den fjerde vej i den ottefoldige vej – de rette handlinger.

1. Dræb ikke – tag aldrig et levende væsens liv!
2. Stjæl ikke – tag aldrig noget, som ikke tilhører dig!
3. Vær ikke utro – ødelæg aldrig noget for dig selv eller andre ved at være sjusket med din krop eller dine følelser. Tag livet alvorligt!
4. Tal ikke usandt – lyv ikke og stå ved dine handlinger!
5. Berus dig ikke – gør ikke skade på dig selv ved at tage stoffer, som skader din krop og dine følelser!

Hvorfor skal buddhister meditere hver dag?

Meditation er en vigtig del af alle buddhisters hverdag. Den, som mediterer, koncentrerer sig og lytter indad i sig selv. Alle mennesker har brug for indre stilhed for at undgå, at fart og forandringer, tanker og drømme skal stå i vejen for det, som er vigtigt i livet.

De, som vender sig indad og lytter til stilheden i sig selv, kan forsøge at vende de mørke sider til noget godt og være til nytte og glæde for andre. Et menneske, som f.eks. finder misundelse i sit indre, har nemmere ved at forstå et andet menneske, som er misundelig. Og den, som har overvundet sin egen misundelse, kan måske hjælpe en ven til at overvinde sin misundelse.

Bøn i et tempel ved en buddhistisk højtid i Hanoi i Vietnam. Foran de bedende ligger deres offer: frugt, røgelse og blomster.

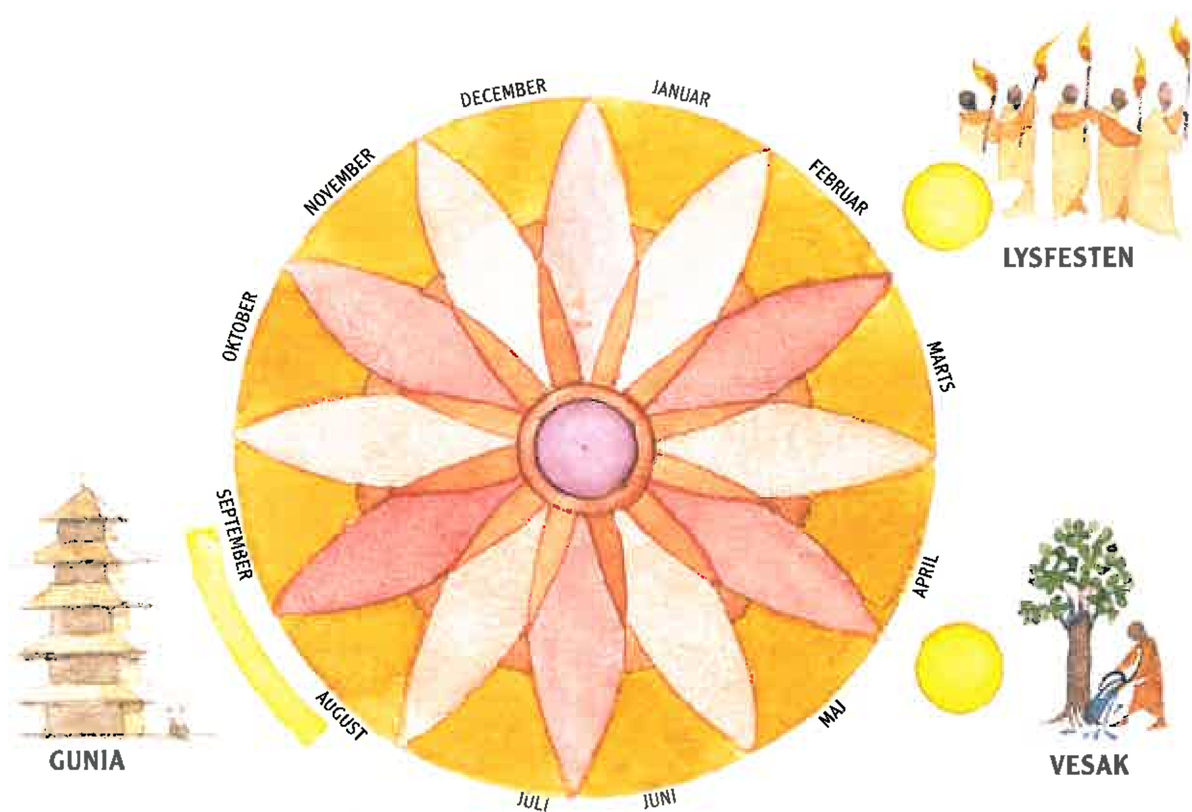
Puja

Det hedder puja, når en eller flere buddhister søger Buddha eller beder en bodhisattva om hjælp til at følge den ottefoldige vej.

Puja kan afholdes i et tempel, men man kan også holde puja derhjemme. Buddhisten beder ved et alter og tænder røgelse eller sætter blomster foran et billede af Buddha eller en bodhisattva. En dag om ugen kaldes puja-dag. Puja-dagen ved fuldmåne er vigtig.

Tidsregning

Den buddhistiske tidsregning udgår fra det tidspunkt, da Buddha gik ind i nirvana. År 2000 var således buddhismens år 2544.

Højtider

Hver måned har sine særlige fester og højtider, som fejres på forskellig måde i forskellige lande. Men alle buddhister over hele verden fejrer Buddhas fødselsdag, og da han gik ind i nirvana.

Vesak – Buddhas dag

Den vigtigste højtid i buddhismen fejres til minde om Buddha og hans liv. Buddhas dag falder ved fuldmåne i måneden Vesak. Det er den dag, hvor det er vigtigst at holde puja. Hvis der vokser et figentræ i nærheden af, hvor man bor, kan man tænke på Buddha under figentræet i Bodh Gaya. Man vander træet til minde om Buddha.

På huse, templer, figentræer og stupaer sætter man lygter op som symbol på den indsigt i livet, der kaldes oplysning. Man giver mad til de fattige og besøger de syge. Man undlader alt arbejde, som vil kunne skade levende væsner. Mange faster og forsøger at være helt stille i syv dage. Det er også almindeligt at tage på valfart til vigtige buddhistiske mindesmærker.

Gunia – den hellige måned

Gunia er en hellig måned. I denne periode plejer mange at faste og valfarte til et kloster eller en bodhisattvas grav.

To dage før fuldmåne går mange mennesker i procession og bærer fakler og lys til de dødes ære. De blive fulgt af musikere, som spiller på trommer og cymbler. Når måneden er forbi, holdes en stor fest.

procession = **højtideligt optog**

Lysfesten

Lysfesten afholdes ved fuldmåne i februar. Man valfarter til templer eller andre hellige steder og beder, synger og ringer med bjælder og klokker. Når det bliver aften, tænder alle et lys og går i procession og oplyser mørket med deres lys.

Hvem er buddhist?

Den, som følger Buddhas lære, er buddhist. I alle templer er der normalt et tårn, som kaldes stupaen. Når man er kommet ind i templet, tager man skoene af og går tre gange rundt om stupaen. Samtidig udtaler man den buddhistiske trosbekendelse. Trosbekendelsen kaldes for tilflugtsformlen. Den forklarer, hvad man skal søge tilflugt til – dvs. hvor man skal søge hen – for at nå nirvana.

Jeg tager min tilflugt til Buddha
Jeg tager min tilflugt til dharma (læren)
Jeg tager min tilflugt til sangha (munkene)

Den, som ærligt udtaler trosbekendelsen offentligt, er buddhist. Hvis man ønsker at blive buddhist, modtager man undervisning og begynder at leve efter Buddhas lære.

Et buddhistisk brudepar beder sammen med familie og venner. Bruden kommer fra Vietnam og brudgommen fra Thailand. De er begge klædt i traditionelle dragter. Det er almindeligt, at munke velsigner ægteskabet.

Fødsel

Når der bliver født et barn, er det almindeligt, at forældrene tager barnet hen til et kloster. Der får barnet sit navn. Munkene synger nogle sange, velsigner barnet og beder bønner om, at barnet skal få et godt liv.

borgerlig vielse
=
ikke-religiøs vielse

Ægteskab

Vielsen sker oftest som en borgerlig vielse på et rådhus, men bagefter går brudeparret hen til et kloster, så munkene kan velsigne ægteskabet. Munkene minder de nygifte om de fem moralregler.

Død

Når nogen dør, er munkene også vigtige personer. De kan besøge den døende i hjemmet, eller den, som snart skal dø, kan bo i klosteret den sidste tid. Den døde bliver brændt på et bål i nærheden af klosteret. Familien og vennerne deltager sammen med munkene, som synger sange, velsigner og beder bønner.

SAMMENFATNING

- Der findes fem moralregler, som man skal følge i hverdagslivet. Man må ikke dræbe, stjæle, lyve, beruse sig eller sløse med sin krop.
- Meditation er en måde at samle god karma. En anden måde er at holde puja og bede Buddha eller en bodhisattva om hjælp.
- De vigtigste højtider holdes til minde om Buddhas fødsel, oplysning og død. Det fejres af alle buddhister.
- Munke og nonner er vigtige i buddhismen og er til stede ved alle vigtige begivenheder i livet, f.eks. fødsel, ægteskab og død.

OPGAVER

Spørgsmål til teksten

1. Hvad er de fem moralregler i buddhismen?
2. Hvad er moral?
3. Hvad går Buddhas gyldne middelvej ud på?
4. Hvorfor mediterer en buddhist?
5. Hvad er puja?
6. Hvilken højtid er vigtigst i buddhismen?
7. Hvad gør man, når man valfarter?
8. Hvordan viser man, at man er buddhist?
9. Hvad er en procession?
10. Hvad er gunia?

Arbejde med teksten

11. Hvordan hænger de fem moralregler sammen med den ottefoldige vej?
12. Hvordan kan det, som er vanskeligt, blive til noget godt – ifølge buddhismen?
13. Sammenlign puja i buddhismen med puja i hinduismen. Hvilke forskelle og ligheder findes der?
14. Hvorfor er fuldmånen så vigtig i buddhismen?
15. På hvilken måde er nonner og munke vigtige i buddhismen?
16. Hvilken indstilling til livet rummer buddhismen? Hvordan kommer det til udtryk i de fem moralregler?

Arbejd videre

17. Sammenlign moralreglerne i de forskellige religioner, du kender. Hvilke forskelle og ligheder findes der? Diskuter, hvad forskellene og lighederne går ud på.
18. Hvorfor betragtes buddhismen som en verdensreligion, når buddhister ikke tror på en gud? Diskuter, hvad årsagerne kan være.
19. Vælg en buddhistisk højtid og find så mange oplysninger om den som muligt.
20. I alle religioner er der steder, man valfarter til. Hvorfor tror du, at det er sådan?

Register

Kildeliste

Billedfortegnelse

Anders Westerberg: 6, 7, 8, 10, 11, 17, 19, 34, 40, 41, 42, 43, 44, 55, 74, 114, 120ø, 122, 126, 133
The Bridgeman Art Library: 9; 16 Museo Armeno, Venedig; 29n Bibliothèque Mazarine, Paris; 90 Louvre, Paris
Scanpix: 15, 32ø, 33, 112, 117ø, 127, 134, 148th, 152, 157, 159, 162
Corbis; 38, 54, 60, 78 Pressens Bild; 105tv Ina Agency Press; 110, 128, 131, 154 AFP
iStockPhoto: 18, 32n, 63ø, 124, 151, 153
IBL: 20 © Marc Chagall/COPY-DAN Billedkunst 20060600; 56, 83ø Erich Lessing; 63ntv, 94n, 108, 123ø Gamma; 102, 107 Magnum; 135, 136 ANA; 138 Pictor
Ola Nyberg: 25, 80, 81, 82, 83n, 84, 85, 86, 92, 93, 95, 97ø, 106, 141, 142, 143, 144, 149, 160
ArtServe: 29ø, 63nth
Anders Engman: 32ø, 33, 35mf, 56ø, 88, 89, 105th, 117n, 120n, 125n, 132
BigStockPhoto: 35ø
Rachel Fagen: 36
Fotolia: 59, 123n, 148tv
Finn Zeuthen: 61
Bjørn Johnsen/Buskerud Fylkesfotoarkiv: 62
Bent Wiklund: 68ø
KMJ: 68n
Nationalmuseet: 69ø
CHANTI: 69n
Den Hirschsprungske Samling: 71
Sydsvenskan Bild: 72 Valentin Ogneov
Polfoto: 76 Michael Altschul, 103 Michael Mottlau, 104 Anthon Unger
Megapix: 94ø Anders Nordeman
Bill Strong: 113
Dr. Prasanna: 145